

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Theologia Universa**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Tractatus IV. De Sacramentis Reliquis Et Censuris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38477

tit, dicens, *Nolo mortem peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat.* Quis Rex aut Princeps subditum & mancipium suum laetæ majestatis reum tam benignè absolvet, & ad suam aulam & gratiam admitteret? O Pater misericordiarum! O Deus totius consolationis mea.

Actus brevis Contritionis perfectæ cum spe veniæ, proposito emendationis &c.

Domine Jesu Christe, Creator & Salvator meus, **D**i. Doleo medullitus ex toto corde, & ex tota anima mea, quod ego ingratus toties offenderim, & tam graviter offenderim infinitam majestatem, & amabilissimam bonitatem tuam? & ideo doleo vel maxime, quia Tibi Deus meus peccando displicui, quem propter te ipsum & tuam infinitam bonitatem & excellentiam super omnia diligo & amo, & amplius amare desidero in æternum. 2. Proinde firmiter statuo ac propono, me non amplius Te offensurum, sed omnes peccandi occasiones pro viribus devitaturum: me insuper de noxis meis ritè confessurum, & Pœnitentiam, quæcumque injuncta fuerit, expleturum. 3. Ut verò nunc animo contrito & humili peccatorum meorum veniam suppliciter efflagito, ita firmiter spero ac confido, ab infinita bonitate tua, per merita sanctissimæ Passionis, Sanguinis, ac Mortis tuæ, ea mihi remittenda: præstandam etiam gratiam quâ vitam meam emen-

dem, & in sanctissimo servitio tuo usque in finem perseverem.

Forma integra Absolutionis, ut est in Rituali Romano expressa.

Miserere tui omnipotens Deus, & dimittis peccatis tuis perducas te ad vitam æternam, Amen. Deinde elevata manu pergit: Indulgentiam, absolutionem, & remissionem peccatorum tuorum tribuisti omnipotens, & misericors Dominus, Amen.

Dominus noster Jesus Christus te absolvat, & ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo, excommunicationis, suspensionis (*suspensionis circa laicos constituitur*) & interdicti, in quantum possum, & tu interges: Deinde ego te absolvo à peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.

Passio Domini nostri Jesu Christi, merita B. Virginis, & omnium Sanctorum, quidquid boni feceris, de mali sustinueris; sit tibi in remedium peccatorum, augmentum gratiæ, & premium æternæ vitæ, Amen.

NOTA: In absolutione Hæretici in foro interno, quædi solere: Ab omni vinculo excommunicationis, quæ per Hæresim incurristi, & restituo te Sacramento Ecclesiæ, & Communioni Fidelium.

PRAXIS varia ad facilem Confessarii directionem: item, Remedia & Documenta Pœnitenti suggerenda contra singulas Peccatorum species, traditur infra Tractatu 6. in fine.

TRACTATUS QUARTUS DE SACRAMENTIS RELIQUIS ET CENSURIS.

SUMMOLA materia. Præter singula Sacramenta, quæ suo ordine sequuntur, cum Quæstionibus singularibus, & Modernis, Ad Sacramentum Eucharistiæ in fine apponitur de Missæ Sacrificio, & Singularibus pertinentibus. Item, De Horis Canonicis, cum Rubricarum Romanarum in Horis ac Missæ notitia singulari, & Sacramentum Ordinis, Irregularitates, censura, &c. Ad Sacramentum Matrimonii Praxis Dispensationum, etiam in Pœnitentiaria Romana. De Censuris singulis in particulari &c.

DE BAPTISMO.

CAPUT I.

Controversiæ de Baptismo cum Hæreticis Anabaptistis traduntur supra Tomo I. pag. 83. De aliis singulis circa Baptismum erroribus agitur Tomo I. pag. 146.

De Baptismi prima Institutione, de tempore quo cœpit obligare, de Baptismo per Martyrium, & cæteris ad verum Martyrium pertinentibus traduntur supra pag. 61. De Circumcisione veteris Testamenti an fuerit verum Sacramentum, & Baptismo æquivalens, resolvitur supra Tom. II. Part. I. pag. 59.

CAPUT II.

Ad Baptismi Sacramentum singulariter, & præsertim pertinentia.

§. I.

De ejus materia, forma, & unitate.

Baptismus definitur in Catechismo Tridentino Part. 2. Cap. 2. Sacramentum regenerationis per aquam in verbo. Proprium enim Baptismi est homini primam gratiam, & vitam spiritualem conferre, ut qui nascitur filius iræ & mortis per peccatum originale, incipiat per Baptismi gratiam renasci in sortem, & adoptionem filiorum Dei, juxta illam Christi sententiam Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Præceptum tamen Baptismi suscipiendi omnibus commune non nisi post Resurrectionem suam evulgavit Matth. ult. *Euntes docete omnes gentes, baptizate*

no est in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: Ita cum communi D. Thom. Quæst. 66. Art. 2.

II. Ex his colligit Ecclesia materiam Baptismi remota à Christo constitutam esse aquam elementarem, prout usus humanis inservire solet: materiam vero proximam esse abluitionem corporis, quæ per aquam exercetur. Quod si contringat aliquid horum deficere, ut vel aqua non sit naturalis, vel non idonea ad corporis abluitionem, Baptismus erit invalidus, defectu materię à Christo requisitæ, quam supra de Sacramento in genere, ostendimus pertinere ad essentiam Sacramenti, & à nullo posse immutari.

III. Hinc in ordine ad praxim, Dicendum primò, Aquam per mixtionem alterius corporis desinere esse materiam Baptismi, quando in toto mixto plus extraneæ substantiæ quàm aquæ continetur: quod colligi debet ex odore, sapore, densitate, aliisque accidentibus, quæ sensuum experimento percipiuntur, uti habet sententia communis cum D. Thoma Quæst. 66. Art. 4. Et probatur ex eo, quod inter homines tale mixtum non solet pro aqua usuali haberi aut usurpari, quando autem mixto non est adeò notabilis, non desinit aquæ nomen, & usum retinere.

Unde inferes primò, etsi non sufficit lutum, valide tamen per aquam lutosam Baptismus conferri: Secundò, non sufficere aquam artificialem, qualis est aqua rosacea, aut alia, quæ ex floribus aut herbis distillatur, quia magis habet floris, quàm aquæ substantiam: Tertio, idem dicendum de sale resoluto, de saliva, sudore, aut lachrymis: non autem de tenui cerevisia, quæ probabilis est aquæ naturam non amittere. Nihil proinde horum adhibendum est, nisi infantis sine Baptismo morientis necessitas cogat.

IV. Dicendum secundò, Aquam accidentaliter transmutatam non esse materiam Baptismi quamdiu non est idonea ad abluendum, secus quando potest abluitioni servire. Hinc aqua in glaciem, aut nivem concreta tunc tantum potest esse idonea materia Baptismi, quando aliqua ex parte resoluta corpus humectare, & ablucere potest. Quod autem aqua sit calida, colorata, aut turbida, nihil obstat valori hujus Sacramenti, quamdiu manet vera aqua, & corpori abluendo accommodata.

V. Dicendum tertio, Quoad partem corporis abluendam, Baptismus certò validum esse, si caput, pectus, vel scapulae abluantur, cum hæc sint præcipuæ partes corporis. Verùm si tantum manus aut pes abluatur, dubius est Baptismus, ac propterea extra necessitatem illicitè sic confertur. Quod si collatus sit, postea debet sub conditione repeti. Idem sentiendum de infante pelle adhuc secundinà circumdato; vel si soli capilli abluantur, ita ut corporis pars non tangatur. *Coninck, Layman, Diana, Part. 5. Tract. 3. Resol. 1. 2. 3.*

VI. Sed quæstio est, quæ Quantitas aquæ possit ad Baptismi valorem sufficere?

Respondeo, quamlibet sufficere quæ serviat ad abluitionem sensu humano perceptibilem, ut docet hic *Hartado Disp. 1. Diffic. 6. Contra Suarezem, Valent. &c.*

Dices, qui manè se aspergit aquâ benedictâ verè dicit se hodie non lavisse; ergo ad moralem abluitionem non sufficit quævis aquæ sensibilis aspergio aut ablutio.

Respondeo neg. consequentiam: quia affirmans in casu se non lavisse, id non intelligit de quavis morali. *R. P. Arsdck. Tom. II.*

li abluitione, sed de illa in qua solent homines aquâ liberalius affusâ manus ac faciem abluere, uti ipsæ circumstantiæ significant.

VII. Forma Baptismi in occidentalibus Ecclesiis hæc usurpatur: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.* Sumitur ex Matth. 28. *Baptizantes eos in nomine Patris, &c.* Ratio hujus institutionis est: quod cum Baptismus sit introitus in Ecclesiam Christi, oporteat in ejus susceptione expressam fidei Christianæ professionem facere per Dei unius & trini invocationem.

VIII. Debet in forma Baptismi persona altera à baptizante exprimi, ut appareat distinctio personarum baptizantis, & baptizandi; cum nemo à seipso baptizari possit, *Cap. debitum*, de Baptismo. Obestet etiam valori omisio vocum, *In nomine Patris, &c.* Ratio hujus, est Christi institutio.

IX. Accidentales mutationes formæ Baptismi, etsi valorem non impediunt, administrationem illicitam reddunt, excepto necessitatis casu, v. g. si omittas, *ego*, aut transpositio fiat, *te ego baptizo*. Item, si aliqua persona transponatur, v. g. nominando Filium ante Patrem: si modica verborum interruptio fiat, aut si superflua addantur, v. g. *Ego Joannes te baptizo in nomine Patris omnipotentis, & Filii & Spiritus sancti.*

X. Si dubium rationabile sit de valore collati Baptismi, repeti debet sub conditione, hæc formâ, *Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine &c.* Idque locum habet, tam in dubio juris, v. g. si Doctores discrepent, an valeat Baptismus tali modo collatus, quàm in dubio facti, si absolute incertum sit, utrum fuerit collatus Baptismus, v. g. si infans expositus sit nullâ ipsi adjectâ schedulâ aut signo quo Baptismus ei collatus fuerit: imò si signum illud non sit satis certum praxis hic habet ut talis iterum sub conditione baptizetur.

XI. Facilius sub conditione repetitur Baptismus in infante quàm adulto, eo quod adultus per fidem, & actum contritionis salvari possit, etiam si Sacramentum Baptismi non acceperit.

QUÆRES primò. An moderni hæretici dum convertuntur, debeant sub conditione baptizari?

Respondeo negativè regulariter. Si tamen dubium sit, v. g. an adhibita fuerit aqua rosacea, vel an alius aquam applicuerit, alius formam protulerit, sub conditione baptizari debent.

QUÆRES secundo: An licitum sit Sacerdoti occulte baptizare filium hæretici de vita periclitantem, si dubiter an validè baptizatus fuerit, vel ad Baptisum postea suscipiendum supervicturus?

Respondeo affirmativè, imò rectè faciet, si sub specie alicujus solatii aut medicinæ præbendæ ad tale ministerium sibi aditum procuret, quantumvis parentes invitos esse cognoscat.

Quod si talis puer vel adolescens sit filius Anabaptistæ, absolute baptizandus erit, cum illa Secta solet suos ante annum ætatis trigessimum baptizare; nisi aliundè constet puerum aliâ viâ ad Baptisum pervenisse.

In Baptismo per obstricticem collato quid agendum sit ex præscripto Pastoralis Mechliniensis, vide hic infra §. 3. num. 7.

De Baptismo in partibus Hæreticorum plures quæstiones resolvuntur infra *Tract. 6. Quæst. 28.*

de in

eo gia

§. II.

De dispositione suscipientis Baptismum.

I. AD valorem Baptismi non requiritur fides, aut aliqua bona dispositio suscipientis, sed sufficit libera voluntas, quamvis habita ob pervertum finem. Quia conveniens fuit Sacramentum hoc ita à Christo institui, ut quantum moraliter fieri posset, sciretur utrum homo suscepisset Sacramentum, quod non fieret, si multum dependeret ab interna dispositione.

II. Ad obtinendam tamen gratiam sanctificantem in Baptismo requiritur bona suscipientis adulti dispositio, conveniens sancto ritui Sacramenti quod suscipitur, quia Sancta sanctè tractari debent. Et quidem ad Baptismum in adultis requiritur fides supernaturalis, tanquam fundamentum justitiæ Christianæ: deinde Pœnitentia, ut colligitur Act. 2. *Pœnitentiam agite & baptizetur unusquisque vestrum.* Et Marc. ultimo: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.*

III. Verumtamen opus non est ut contritio hominis baptizandi perfecta sit, sed sufficit attritio ex supernaturali motivo concepta. Est enim hoc Sacramentum per se institutum ut hominem justificet.

IV. Peccata ante Baptismum commissa non sunt materia absolutionis post Baptismum conferendæ. Quia potestas clavium non extendit se nisi ad subiectos jurisdictioni Ecclesiasticæ, & respectu eorum actuum, qui tempore jurisdictionis committuntur: soli autem baptizati sunt subditi Ecclesiæ. Ac proinde ab adulto baptizando nulla peccatorum Confessio Sacramentalis exigi debet.

V. Extra casum necessitatis non debet Baptismus sine solemnitatibus conferri, etiam si per unum aut alterum menssem expectandum sit, v. g. dum Patri ni adveniant: habenda interim est cura, ne infans sine Baptismo decedat. Quod si infans, ob periculum mortis, sine solemnitatibus & ceremoniis baptizatus fuerit, solent illæ postea suppleri.

§. III.

De Ministro Baptismi.

I. QUIVIS homo ratione præditus validè baptizat. Nititur hæc assertio institutione Christi, quam usus Ecclesiæ, & traditio ostendit. Ratio verò institutionis est summa Baptismi necessitas.

II. Peccat graviter extra necessitatem baptizans, cui id de jure & ex officio non competit. Peccat itidem ille, cui jure & ex officio competit baptizare, si extra necessitatem non solemniter baptizet, nam Canonès ob honorem Sacramenti severè præcipiunt, ut Sacerdos solemniter in Ecclesia baptizet; nisi tamen obstet alicujus personæ infamia, aut damnum notabile inde secuturum.

III. Parentes graviter peccant, qui offerunt prolem baptizandam alieno Parocho sine licentia proprii. Quia Ecclesiæ ordinationi cum violatione alieni juris adveniantur: Nisi constet speciale privilegium intervenire.

IV. In casu necessitatis hic ordo observandus est; ut præsentem Sacerdote aut Episcopo non baptizet Diaconus: præsentem Diacono non baptizet Clericus

inferior; præsentem Clerico non Laicus; præsentem viro non femina, denique præsentem fidei non hæreticus aut infidelis. Et si hic ordo pervertatur, ita ut præsentem Sacerdote alius seu Clericus, seu Laicus baptizet, præsumat, erit peccatum sacrilegii mortale, si militet si infidelis baptizet præsentem fidei. Circa Clericos verò Sacerdote inferiores, marem item & faminam, non videtur esse culpa plusquam venialis, nisi nulla erit, si causa subicit.

V. Minister Baptismi debet esse unicus; quare aliam materiam apponat, alius formam proferat, nihil efficitur. Quia tali casu forma, ego te baptizo, est falsa, cum illam proferens non baptizet aquam applicando. Quod si simul plures Ministri materiam & formam super uno homine baptizando absolvent intentione simul absolvent, singuli verè conficiunt Sacramentum tamquam causæ totales. Ratio est, quia unius actio alterius actionem non impedit & uterque verè baptizat.

VI. Requiritur etiam in Ministro intentio baptizandi saltem confusa more Ecclesiæ, ut de Sacramentis in genere probatum est.

Si contingat Ministram baptizare marem quem putat esse femellam, nihil oberit valori Baptismi. Quia intendit baptizare infantem sibi præsentem. *Benedict. 4. num. 26. &c.*

VII. In homine apto hæreticos baptizato possunt suppleri ceremoniæ; sed non est motus, ne fortassis rudis populus existimet nos hæreticorum Baptismum debitam formam collatum tamquam minus validum improbare.

QUÆRES primò: An Parochus baptizate debeat infantem quem obstetrix affirmat se, appropinquante mortis periculo, ritè baptizasse? Negat *Sornus, Filippus de Castro & plures alii*, asserentes solummodo lapplendas esse ceremonias, quæ solent in publico Baptismo adhiberi.

Respondeo tamen, in tali casu infantem iterum à Parocho sub conditione baptizandum esse, si per obstetricis testimonium aliam certitudinem non habeat de Baptismo validè administrato. Confirmatur hæc responsio auctoritate Pastoralis Mechliniensis, in quo universaliter id fieri præscribitur, his verbis: *Conditio nalis baptizatio faciendâ est circa infantes, qui ab obstetricibus baptizati esse referuntur.* Idemque discretè docet *Molanus, & Sylvius in 3. Part. q. 66. art. 9. Dub. 2.*

Et favet ratio: quia etsi obstetrix postea interrogata, ostendat se callere formam, & ritum baptizandi, potest tamen prudenter tamen dubitari, an ex acceleratione, aut turbatione animi inter strepitus & clamores parentum, & domesticorum, in ipso baptizandi actu errorem aliquem admiserit, quales aliquando intervenisse historiæ non pauca testantur.

Et idem ordinariè dicendum videtur, quando infantes ab aliis laicis, sive viris, sive feminis in larva casu domi baptizantur; cum res tanti momenti magnam exigat cautelam ac securitatem. Dixi, ordinariè, quia non assentior illis qui id universaliter requirunt. Inveniuntur enim viri Laici in hoc non minus docti ac periti, quam sint aliqui Clerici, & Sacerdotes.

QUÆRES secundò: An infans, qui ante partum videtur moriturus, possit in matris utero ab obstetrice, vel alio quopiam baptizari?

Respon-

Respondeo affirmativè, si v.g. obstetrix adeo peccata sit, ut manu in matris uterum inserta infantis corpus aliqua ex parte aqua perfundere possit, adjecta verborum forma consueta: Ita docet Suarez & 6. alii apud Dianam Part. 1. Tract. 15.

Idem dicendum est, quando matre prægnante subito extincta, possit in ejus corpore aditus aperiri, & per illum in prolem adhuc viventem aqua infundi.

QVÆRES tertio: An Ministro illicitam sit sub peccato mortali baptizare Aqua non benedicta in Baptismo solenni sive publico? Nam in privato mortale inde non contrahi plerique agnoscunt.

Resp. Culpam lethalem inde non committi; quamvis contrarium docere videatur Bonacina de Bapt. Dist. 2. Quæst. 2. Part. 7. Num. 19. & Nugnus Quæst. 71. Art. 4. Conclus. 2.

Ratio est, quia etsi aqua benedicta utendum tradant etiam Patres antiqui, nullum tamen extat formale præceptum de præmittenda baptismalis aquæ benedictione. 1. Ex gravitate materiae censei solet gravis vel levis omisio alicujus ritus in celebratione Baptismi solennis: Atqui materia gravis non videtur omisio illa benedictionis, cum solum ad majorem decentiam illa addatur ad aquam per se ad valorem Baptismi sufficientem. Probat hæc à paritate rationis in ritibus aliorum Sacramentorum Granados & alii apud Quintanadvenas de Sacramento Baptismi, Quæst. Sing. 22.

QVÆRES quartò: An Parochus qui Baptismum pluribus annis invalidè administravit, sive ex malitia, sive ex ignorantia, teneatur cum gravi detrimento honorum, vitæ, aut famæ hunc valoris defectum ita propalare ut Baptismi illi iterari, aut suppleri possint?

Respondeo affirmativè, quod plurium Theologorum auctoritate confirmat Layman Lib. 1. Tract. 3. Cap. 3. Num. 2. agens de obstetrice invalidè baptizante, & disertius pluribus citatis Quintanadvenas Tract. 1. Quæst. Sing. 19.

Ratio est 1. quia ex communi principio Theologorum, salus animæ perdenda præferenda est vitæ corporali: ergo multo magis salus tot innocentium defectu Baptismi perdetur. Nam moraliter certum est aliquos ex illis infantibus morituros ante annos discretionis quibus possint per contritionem perfectam salutem suam consulere. 2. Quia ex illis invalidè baptizatis qui ad Sacerdotii & Confessarii munus pervenerint invalidè etiam consecratos, & absoluturos indubitatum est, ex quo etiam aliis fidelibus nocuum obveniret gravissimum.

§. IV.

De Patrinis.

I. AD munus Patrini tria requiruntur: 1. Usus rationis (non certa ætas) 2. Ut Patrinus in Baptismo scilicet baptizatus, & Patrinus in Confirmatione sit confirmatus, alioqui invalidè suscipiet munus Patrini, & non contrahet cognationem spirituales. 3. Requiritur intentio formalis gerendi munus spiritualis Patris secundum consuetudinem Ecclesiæ, nec sufficit infantem materialiter tantum tenere.

II. Religiosi Patrini esse non debent; ne ob spirituales cognationem nimia familiaritas cum secularibus,

præsertim feminis, contrahatur. Excepe tamen, si Religiosus sit Episcopus, aut si contraria consuetudo Prælati non contradicentibus id alicubi permitteret.

III. Patrens non debet propriam prolem suscipere, ne contracta cognatione spirituali eum conjugè debitum petere non possit. Nec decet ut duo conjuges alienam prolem suscipiant, potest tamen consuetudine honestari. Unde Comnec monet duos conjuges suscipientes alienam prolem non contrahere cognationem spirituales, alioquin talis susceptio ipsis graviter prohibita esset.

IV. Patrinus unus esse debet, sive mas, sive mulier, vel ad summum duo, mas, & femina. Constat ex Trident. Sess. 24. Cap. 4. de Reform. Ubi Parochus obligatur ut nomen baptizati, ac patrinorum in librum diligenter referat, eosque moneat de cognatione spirituali contracta inter ipsos, & baptizatum, & illius patrem; ac matrem: nec non inter baptizantem ac baptizatum, & hujus patrem ac matrem tantum.

V. In privato Baptismo non est opus patrino; non enim videtur Ecclesia parentes voluisse ad hoc obligare, cum in necessitate vix idoneus eligi possit. Si tamen adhibeatur, contrahet cognationem spirituales, eo quod patrinus non adhibeatur tantum ob majorem solennitatem, sed etiam propter obligationem instruendi puerum in rebus fidei.

Alii tamen negant à Patrinis in privato Baptismo cognationem spirituales contrahi, Sotus, Sanchez, Meratius &c.

VI. Solent in quibusdam Germaniæ locis Catholicis esse Patrini filii hæreticorum baptizante illos Ministro hæretico indebita forma, in nomine SS. Trinitatis. Neque consuetudo videtur improbanda, quia Patrini officium est ut externa susceptione profiteatur, quod hominem modò spiritualiter genitum suscipiat in curam suam tamquam spiritualis ejus nutritius & pedagogus, id autem præstare potest Catholicus, etiam si infans ab hæretico baptizetur.

QVÆRES: An etiam ad Baptismum infantis Catholici apud Sacerdotem Catholicum liceat admittere Patrinum hæreticum?

Respondeo negativè, cum communi Doctorum. Si tamen timeretur gravis indignatio amicorum, etiam hæreticorum, aut aliud gravius incommodum, probabile est talem patrinum sine crimine posse admitti, qui etiam contrahet cognationem spirituales, ita docet Castrop. Layman, l. 5. Tract. 2. Cap. 9. Diana Par. 9. Tract. 7. Resol. 31.

CAPUT III.

De Sacramento Confirmationis.

Confirmationem verum esse Sacramentum à Christo institutum, & in primitiva Ecclesia usurpatum, probatum est supra in Controv. Part. 1. Capite ultimo.

I. Materia remota Sacramenti Confirmationis est Chrisma ex oleo, & balsamo confectum, atque ab Episcopo benedictum. Colligitur ex Concilio Florentino in Decreto Eugenii, ex perpetuo Ecclesiæ usui, & traditione, quæ testatur Chrismatum confectio nem semper Episcopo reservatam fuisse.

II. For-

de in

eo
gia

II. *Forma* hujus Sacramenti est: *Signo te signo crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

III. *Effectus* Confirmationis est augmentum gratiæ sanctificantis: insuper actualis gratiæ auxilium ac robur tempore opportuno conferendum ad fidem constanter profitendam.

IV. Convenit ut adulti peccati mortalis sibi confecti, ante Confirmationis susceptionem sacramentaliter confiteantur. Licet enim nullum præceptum extet, adeoque contritio sufficiat, tutius est tamen confiteri ad removendum obicem gratiæ quæ à Sacramento confertur.

V. Subiectum capax hujus Sacramenti est omnis, & solus homo baptizatus. Ratio congrua est, quia sicut natura quos generavit conatur perficere, ita Deus & Ecclesia, quos generavit per baptismum, ad perfectiorem gratiæ statum adducit per Confirmationis Sacramentum.

VI. Olim infantibus statim post baptismum, Confirmationis Sacramentum conferebatur. Verum hodie in plerisque Ecclesiis consuetudo est ut non nisi rationis compotes confirmentur. Ratio, partim ut Sacramentum majori cum utilitate suscipiatur, utpote concurrente actuali fide & reliqua dispositione suscipientis, partim ut absit periculum repetendi.

VII. Perpetuò amentes, uti & infantes in mortis periculo utiliter & rectè confirmantur, ubi id est in usu. Quia hujusmodi cum fructu spirituali, & sine irreverentia Sacramentum Confirmationis suscipiunt, sicut & Baptismum. Est enim tantum per accidens quod nunquam sint spiritualiter militaturi.

VIII. Hodie non satis constat præceptum suscipiendi Sacramentum Confirmationis, secluso contemptu &c. Est tamen peccatum saltem veniale satis grave sine causa aliquem ordinare qui confirmatus non est, cum Ecclesiarum consuetudo repugnet.

IX. Minister ordinarius hujus Sacramenti solus Episcopus est. Colligitur ex Act. 8. & 10. & traditur in Concilio Florentino. Potest tamen Pontifex ex plenitudine potestatis suæ committere simpliciter Sacerdoti potestatem ministrandi hoc Sacramentum.

Quæstionem hinc movet *Cardin. Lugo* Respon. Moral. Lib. 1. Dub. 7. An Abbas cui conceduntur functiones Episcopales, excepta dumtaxat collatione Ordinum, consecratione Ecclesiæ, & Altarium, possit conferre Sacramentum Confirmationis? quod aliquando in Sacra Congregat. controversum fuit.

Respondet, auctoritate sententiæ sacre Congregationis Gregorij XIII. die 13. Martij anno 1574. respondisse, non comprehendi in ea concessione collationem hujus Sacramenti: Quia in generali concessione non intelliguntur ea quæ sunt specialiter reservata, & de quibus facienda est specialis mentio: non solet autem concedi hæc facultas soli Sacerdoti sine causa urgente, uti colligitur ex *Capit. Pervenit. Dist. 95.* & ex Decreto Eugenij in Concilio Florentino, & fusius ostendit *Suarez. Part. 3. Tom. 3. Disp. 36. Sect. 2.*

X. Ad ceremonias pertinet, 1. Benedictio Chrismatis. 2. Adesse debet Patrinus ex præcepto obligante sub mortali, nisi adsit gravis causa: debet is esse diversus à patrino Baptismi, nisi necessitas aliud postulet. 3. Recitantur orationes cum impositione manus super Caput. 4. Frons Chrismate uncta vitta ligatur, quæ circumfertur donec Unctio sit siccata:

ubi scilicet non est consuetudo, præsertim inter hæreticos, statim post collatum Sacramentum frontem abluendi (si fieri possit) in fonte Baptismatis: postquam frons lota & Vitta deposita est, ea comburi solet, saltem non debet ad profanum usum adhiberi. 5. Episcopus confirmato levem alapam infligit. 6. *Ca. ut jejuni Dist. 5. de Consec.* monentur Episcopi ut jejuni hoc Sacramentum ministrent, & non ministrentur. Ex rationabili tamen causa aliter fieri possent DD. communiter.

QUÆRES primo: An liceat Matrimonium contrahere, Professionem Religiosam emittere, vel Eucharistiam aliave Sacramenta suscipere vel ministrare, ante susceptionem Confirmationis?

Respondeo affirmativè, juxta sequentia cum *Suarez. hic Disp. 38. Sect. 1.* Hæc obligatio, inquam non habet locum respectu quinque Sacramentorum, nam Baptismus necessariò antecedere debet & licet respectu Eucharistiæ regulariter sit melius ut Confirmatio antecedar, tamen hic ordo non est in præcepto uti ex usu Ecclesiæ constat, &c. Constat *Granadus* hic Tract. 4. Disp. 2. de Conf. & *Zabranus* Cap. 2. Disp. 3. num. 2. Nulla, inquit, est culpa, si Eucharistia vel alia Sacramenta præter Baptismum & Ordinem ministrantur ante Confirmationem. Idem dicendum de Professione Religiosa, uti & Matrimonio, cum nec matrimonium, nec vota in Religione nuncupanda, eorumque observatio, à Confirmationis susceptione aut effectibus dependant.

QUÆRES secundo: Quanta sit obligatio Episcoporum ut conferant suis subditis Sacramentum Confirmationis?

Respondeo, gravem illis incumbere obligationem ut ex parte sua præbeant subditis opportunum ut hoc Sacramentum suscipiatur, uti docet *Suarez in 3. P. q. 72. Disp. 38. Sect. 2. Sylvester v. Confirmatio &c.* Quia cum sint Pastores, tenentur gregem suum pascere, non tantum in rebus ad salutem absolventem necessariis, sed etiam in iis, quæ conducunt ad singularem ejus utilitatem, maxime inter hæreticos, ubi necesse est ad constantem fidei confessionem hoc Sacramento roborari. Hinc etiam Parochia incumbit, pueros in catechesi de hujus Sacramenti virtute edocere, & suo tempore Episcopis confirmandos offerre.

QUÆRES tertio: An liceat cuicumque in aliena Parœcia, aut Diœcesi confirmari?

Respondeo, quoad primam partem de Parœcia affirmativè. 1. Quia nullum extat præceptum quominus aliquis in aliena Parœcia ejusdem Diœcesi confirmetur. 2. Quia cum administratio Confirmationis spectet ad proprium Episcopum, etiam Titularem, quoad hoc jurisdictionem habet uti in singulis Parœciis, ita in singulos Parochianos suæ Diœcesis, etsi in parœcia propria non existant.

Ad secundam partem de Diœcesi, responderetur, Non licere confirmari in aliena Diœcesi absque licentia sui Ordinarii. Probatur ex communi sententia cum *Suario, Bonacina, Filiucio, Reginaldo, aliisque apud Leonardum de Sacramento, Tract. 3. d. 2. q. 9.* qui docent obsequi gravi peccato non posse Episcopum in aliena Diœcesi sine consensu proprii Episcopi, confirmare. Ergo nec subdito licet Confirmationem in aliena Diœcesi suscipere: nisi Ordinarii sui Dimissorias exhibeat.

De Materia & forma Sacramenti Eucharistiæ.

In hanc rem multum auctoritatis, & lucis adfert Declaratio Cardinalium quæ extat apud *BELLARMINUM* in *Tridentinum Sess. 7. de Sacram. fol. 64.* quæ sic habet: *Omnes, etiam Prælati exempti, etiam jurisdictione Episcopali, si sint intra fines Diocesis, tenentur accedere ad Episcopum Diocesis pro Confirmatione: si verò non sint in Diocesi aliqua, adeant quammaxime.*

RITUS omnes in administratione Confirmationis, & reliquorum Sacramentorum, traduntur infra in fine *Tom. III. hujus operis.*

CAPUT IV.

De Sacramento Eucharistiæ.

Realem Christi præsentiam in Sacramento Eucharistiæ, Transmutationem panis & vini, Communionem Laicorum sub unica specie &c. contra Sectarios accuratè probata invenies supra *Tom. I. in Conveneris fidei Part. II. Cap. 3. 4. & 5.*

Porro ad Quæstiones alias, & principia hic præmittenda.

Dico breviter primò; In Consecratione ex verborum sub speciebus panis constituitur Corpus Christi, & per concomitantiam etiam Sanguis, anima, divinitas, aliaque ipsis unita: uti & in Calice constituitur solus Sanguis ex vi verborum, & reliqua per concomitantiam. Constant hæc ex *Tridentino Sess. 13. Cap. 3.*

Dico secundò: Christus existit totus in tota, & totus in singulis partibus hostiæ consecratæ: sic nempe nulla pars sensibilis hostiæ sive vitæ, sive conjunctæ sit tam exigua quin totum Christum contineat. Probatur ex *Tridentino Sess. 13. Cap. 3.* ubi id negantibus de Partibus divisis anathema dicit *Can. 3.*

Dico tertio: Statuitur Christus sub speciebus Eucharisticis non per novam productionem, ut aliqui Theologi volunt, sed per adductionem, id est, per novam tantum præsentiam quæ corpus ejus existens in celo simul in altari sub speciebus Sacramentalibus collocatur. Nihil enim aliud ad hoc videretur esse necessarium.

Dico quartò; Accidentia sive species panis & vini remanent in Eucharistia extra subjectum, sic ut color, & sapor, & alia, quæ in hoc Sacramento sensu percipimus, in Corpus Christi tantquam subjectum non recipiantur. Ita colligitur ex Concilio Constantiensi *Sess. 8.* contra *Wicleffum* id negantem. Non enim fuit illa in substantia panis jam destructa, neque in Corpore Christi, quod in Eucharistia est gloriosum, & passionis expertus. Probabilius etiam est, contra *Thomistas*, reliqua accidentia non recipi in quantitate, quæ forte à substantia non distinguitur.

Dico quintò: Desinit Christus esse sub speciebus consecratis, quando species sic immutantur, ut desinet forma panis & vini, si illic loco Christi adessent. Hinc in stomacho speciebus Eucharisticis per calorem naturalem destructis præsentia Christi evanescit. His principiis ita constitutis ad resolutiones practicæ propius accedamus.

Materia hujus Sacramenti est panis, & vinum: uti patet ex institutione Christi *Matth. 26.* & *Marc. 14.* Panis ille necessitate Sacramenti debet esse Triticeus, ex praxi, & sensu Ecclesiæ, & Concilio Florentino, quod eodem modo panem triticeum assignat, quo vinum pro calice quod constat requiri ad valorem Sacramenti. Huic tamen non officit immixta fuisse tritico pauca grana alterius frumenti, quia per hoc non desinit esse panis triticeus usualis, ita *D. Thom. alique.*

II. Oriza, avena, milium, hordeum, non sunt materia hujus Sacramenti; cum ex iis non soleat panis confici pro hominis victu nisi ob defectum tritici, quare nec simpliciter panis vocabulum meretur.

III. Ut panis Azymus sit, non est de necessitate Sacramenti, quamvis id congruentius sit, cum etiam Christus in azymo consecraverit. Observanda tamen est consuetudo utriusque Ecclesiæ, ita ut non solum Latinus peccet, si in fermentato consecraret, sed etiam Græcus si in azymo, quamdiu intra terminos Ecclesiæ suæ commorantur: Quod etiam observandum est in casu necessitatis, etiam si ægrotus absque viatico decedere deberet. Ratio est, quod Ecclesiæ utilitatem, majestatem, tantique mysterii reverentiam valdè interstet, universales in eo Ritus observari. Quare cum Sacramentum hoc non sit absolutè necessitatis, merito ratio publica privato commodo spirituali præfertur.

IV. Acetum non est materia consecrationis, cum sit vinum corruptum, potest tamen validè Sacramentum confici ex vino acido vel acefcente, sicut ex pane mucido nondum corrupto, sed ad corruptionem disposito. Denique neque Agresta valide consecrari potest, cum Agresta, utpote ex uvis immaturis expressa, nondum ad naturam vini pervernerit.

V. Admixtio aquæ ad vinum non est de essentia Sacramenti, sed præcepti tantum Ecclesiastici sub peccato mortali obligantis. Non est tamen improbabilis opinio *Alphonfi à Castro*, etiam ex Christi præcepto ab Apostolis nobis tradito, vinum aquâ miscendum esse.

VI. Ad essentiam formæ pertinent tantum hæc verba, *Hoc est Corpus meum. Hic est Calix Sanguinis mei.* Reliqua tamen verba, *Novi & Aeterni Testamenti &c.* sine gravi peccato omitti non possunt.

VII. Ad valorem Consecrationis requiritur ut Sacerdos materiam consecrandam determinatè cognoscat & intendat. Quia omnis actio transiens versatur circa singularia determinata, idque in casu nostro ad veritatem vocis demonstrativæ *Hoc, & Hic* necessariò requiritur.

VIII. Sacerdos censetur habere intentionem Ecclesiasticam, consuetudini conformem, nisi eam contrario actu excludat. Unde etsi existimet quinque tantum hostias adesse, cum sint sex, omnes consecrat. Quia speculativus ille error non obstat practicæ intentioni consecrandi omnes hostias ante se constitutas, *Suarez, Sylvest. Henrig.*

IX. Si quis incipio seu non advertente Sacerdote hostias

de in

eo gia

stias minores in altari ponat, non consecrabuntur. Quia nec actualis, nec virtualis intentio in illas fertur. Si verò Sacerdos antequam egrediatur Sacristiâ de consecrandis hostiis in altari positis, vel ponendis admonitus, eas consecrare proponat, etiamsi postea obliviscatur, censeri debent consecratæ. Quia in tali casu adest intentio virtualis, hoc est, prior intentio continuatur in actibus qui postea sequuntur in ordine ad consecrationem, Ita *Reginal. Layman, Lib. 5. Tract. 4. Cap. 2. Bonacina Tract. 1. d. 4. q. 2. p. 2. & alii* qui judicant id in praxi tutum esse.

X. Si formulæ, id est, parvæ hostiæ adferantur Sacerdoti paulò post oblationem, vel (ut addit *Aversa q. 11. §. 12.*) ante inceptam præfationem, licitè eas consecrat, oblationem solâ mente supplendo, Ita *Possevin. Gavantus, Tambur. Diana Part. 2. Tract. 14. Refol. 71.*

§. II.

De Ministro Eucharistiæ.

Eucharistiam ministrare solus potest ex officio Sacerdos habens jurisdictionem ordinariam, aut sibi delegatam: Peccat proinde graviter, qui sine omni jurisdictione Eucharistiam dispensare præsumeret. Et si sit inferior Sacerdote v. gr. Diaconus irregularitatem incurrit.

II. Si tamen Sacerdos carens jurisdictione præsumat ob rationabilem causam, factum suum à Parocho approbandum, licitè Eucharistiam administrat, *Bonacina, Reginal. hic num. 19. aliique.*

III. Si periculum sit ne infirmus sine sacro viatico moriatur, & proprius Pastor sit absens, vel impeditus, vel malignè neget, poterit viaticum conferre quivis Sacerdos tam secularis quàm regularis, & in horum defectu etiam Diaconus. Quia in hoc casu censetur ea potestas collata ab Episcopo, aut Pontifice, Ita *Suarez, Bonacina, Lugo, Layman, Lib. 5. Tract. 4. Cap. 7.*

IV. Etsi Regulares ex suis privilegiis possint in propriis Templis communicare quoscumque fideles, sive per se, sive per alios Sacerdotes: illa tamen potestas, lege ordinaria, non extendit se ad communionem præbendam ratione Viatici in articulo mortis, aut in Festo Paschatis, per quam scilicet satisfiat præcepto annuæ communionis, cui si communicans alio tempore satisfaciat, illa communicatio ei libera manet, uti docet *Sa. Filluc. & usus communis.*

V. Non licet tamen Religiosis ad quamvis communionem, sine facultate Episcopi, aut Parochi, Eucharistiam publicè per plateas deferre, nisi forte ad milites, aut alios apud quos ipsi Pastoris munus obtinent. Quia id juri Parochorum per consuetudinem obtento derogaret. Proinde quando de licentia Ordinarii agris communionem præbent, id debet privatim fieri.

VI. In Missionibus autem, ubi in privatorum domibus passim celebratur, facultas in Sacro præbendi communionem cuivis legitimè accedenti concessa censetur cuivis Sacerdoti, nisi hoc alicubi peculiari ac legitimo præcepto esset inhibendum.

Quando Sacerdos non conficit, sed solum administrat alijs Eucharistiam in statu peccati, probabile est illum non peccare mortaliter, quamvis non desint graves Auctores, qui communius docent oppo-

situm, ideoque curandum, ut Sanctum non nisi sanctè tractetur.

VII. Quamvis teneatur Minister Eucharistiam manu porrigere: non est tamen improbable ex gravis causa licere mediante instrumento idoneo eam communicantis ori inferere, apud *Dianam Part. 4. Tract. Refol. 114.* Quod confirmatur ex eo, quod in magis oris siccitate licitum esse hostiæ particulam in cochleari cum vino trajicere doceat *Præp. Escob. Diana Part. 2. Tract. 4. Refol. 104.*

VIII. Graviter peccat Minister præbens Eucharistiam sub utraque specie, secluso Pontificis indulto.

IX. A mortali Ministram excusari qui solas species vini daret egro impotenti hostiam deglutire letantem, *Abmicius apud Dianam Part. 8. Tract. 1. Refol. 24. & c.*

QUÆRIT Card. Lugo in Resp. Moral. lib. 1. Dicitur: An licet Eucharistiam deferre infirmo adorandam in deoseculandam, quando eam sumere non valet?

Respondet autem negativè, Quia si sic adhibetur instar Reliquiarum, minueretur reverentia debita tantæ majestati, & alia sequerentur incommoda: propter quæ ea praxis à Pontifice prohibita est, uti refertur in Declar. Concilii Tridentini in Sess. 13. Can. 7. apud *Lugo* loco citato.

X. Tenetur Sacerdos negare Communionem peccatis ad illam indispositis, v. gr. publico peccatori, usurario, meretrici, concubinario: Quia illis ministrando eorum peccato cooperaretur, & Sacramentum gravi irreverentia afficeret.

XI. Si occultè tantum constet suscipientem esse indispositum, illi occultè petenti negari debet, non tamen petenti publicè, ne per hoc infamiam incurrat. Quod si indispositio occulta solum ex Confessione cognita fuerit, ne quidem licet eam negare occultè postulanti. Quia illa esset quedam peccati admonitio, quæ Confessionis sigillo adversatur. *Bonacina, Layman, Lugo, & c.*

QUÆSTIO est, An si Reus confugiat ad Sacerdotem Eucharistiam publicè portantem gaudeat immunitate, sicut confugiens ad Ecclesiam?

Respondetur affirmativè cum *Navarro cap. 4. num. 18.* qui hanc sententiam dicit communem cum Hostiensis, Angelo, Claro & c.

Sed **Queritur ulterius**, An idem dicendum sit, si Reus qui v. g. ducitur ad supplicium confugiat ad complexum Sacerdotis, qui Eucharistiam in pyxide occultè portat?

Respondet ad hunc casum affirmativè: *Quintana ad venas Tract. 4. Fing. ult.* qui testatur illum cum actu contigisse. Quia ratio cur Eucharistia publicè portata, & templa gaudeant hoc privilegio, est reverentia & veneratio hujus Sacramenti, quæ non minuitur exhibenda est dum occultè defertur. Si enim liberatus reus, teste *Barolo, Claro, Baldo*, aliisque, qui ducuntur ad supplicium occurrit Cardinali, si hic suum pileum purpureum istius capiti imponat aut imponi faciat, quæ magis in casu præsentis. Ita ibidem Num. 5.

§. III.

Dispositio requisita in suscipiente Eucharistiæ.

I. **Q**uoad animæ dispositionem: Certum est, quod in statu peccati mortalis, gravi præcepto obligari ad confitendum ante assumptionem Eucharistiæ, ad sit necessitas celebrandi, aut communicandi, & desit copia Confessarii, ex *Tridem. Sess. 13. Cap. 7.*

II. Idem

II. Idem dicendum est de eo, qui dubitat, an admiserit peccatum mortale, aut an fuerit illud ritè confessus, *Suarez, Sanchez, Bonacina d. 4. q. 6. cap. 7.*

III. Si autem gravis urgeat celebrandi, aut communicandi necessitas, tenetur præmittere actum contritionis: & si fuerit Sacerdos, præcipit Tridentinum, ut non differat postea quam primum confiteri. Quia aliàs omittendo contritionem poneret obicem gratiæ, & gravem committeret irreverentiam, & sacrilegium.

Notandum verò est, quid circa illud, quam primum, nimis laxè sumptum, decernat Alexander VII. per propositionem 38. disertè prohibitam: *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confiteri quam primum, est consilium, non præceptum.* Et propol. 39. *Illà particula, quam primum intelligitur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur.*

IV. Necessitas autem gravis excusans à Confessione est primò: Periculum mortis. 2. Hostia pro moribundi viatico consecranda. Ita *Suarez, Coninck, Lugo, & c.* Si sacrificium, vel Communio non possit omitti absque gravi infamia, vel scandalo. 4. Si Parochus, ex officio celebrare debeat, ut populus audiat Sacram, ob quam causam etiam alteri, qui non est Parochus, id licere sentit *Diana, cum aliis II. Part. 9. Tract. 3. Resol. 9. §. 5.* Si quis in scamno communicantium recorderetur peccati mortalis, quod oblitus est confiteri, nec sine nota, aut scandalo gravi recedere possit. De quo vide eosdem supra: & in hoc Opere supra pag.

Notata autem *S. Bonaventura* apud *Bonacina* Disp. 4. de Euchar. Quest. 6. Part. 1. Num. 19. Hanc doctrinam notandum esse peculiariter timidis, & scrupulosis, qui quamquam tunc verè eliciant contritionis actum, sibi tamen continuo persuadent se illum non elucisse, qui possint prædictis securè acquiescere.

Unde ulterius patet, dari posse casus in quibus aliquis incertus de statu gratiæ possit se ad communicandum sine peccato resolvere.

V. *Quæritur*, quandomam in prædictis censeri possit deesse copiam Confessarii?

Resp. Quando sine magna molestia non potes absentem adire, aut præsentem sine gravi incommodo Confessionem extrinseco, sive tuo, sive alieno, peccatum aperire.

VI. Quoad dispositionem corporis: Communicandi, aut celebrandi impedimentum per se non est pollutio involuntaria, aut etiam voluntaria per penitentiam expiata, nisi mentem relinquat turpi recordatione infestata. Idem dicendum est de actu conjugali, etsi consiliu sit, nocte Communionem antecedente abstinente, præsertim si sint conjuges, qui rarò communicant. *Sanch. Fillinc. Escob. & c.*

VII. Ex præcepto Ecclesiæ regulariter non licet cuiquam communicare, nisi jejuno, jejuni naturali, id est, ut à medio noctis nihil omnino aut per modum cibi, aut potus, aut medicinæ sumserit. Ita communitur Doctores.

VIII. Non censetur hoc jejunium violari per aliquid, quod per modum salivæ, aut respirationis in stomachum trajicitur, *Fagundes, alique communiter.* Idem est de fumo tabaci, aut folio ore tantum masticato: quamvis hæc, nisi valetudinis ratio excuset, videri possint aliquam habere indecentiam. *Præpositus, Lugo, Granaudus.*

IX. Si dubium sit, an aliquid deglutiveris, aut sumpleris post duodecimam noctis, non impediri *R. P. Arjdek. Tom. II.*

à Communionem, aut à Missæ celebratione, probabiliter docet *Laymo l. 1. Tract. 1. c. 1. apud Dianam hic Resol. 29.*

X. Non est per se peccatum statim à Communionem cibum fumere, etsi consultum sit abstinere, donec species sit consumptæ: illas autem in Laico intra medium quadrantem, in Sacerdote intra quadrantem consummi in stomacho rectè disposito, ut certum censet *Card. Lugo* ex judicio Medicorum à se consultorum *Disp. 12. Sect. 3. num. 54.*

XI. Casus autem sunt in quibus non jejunos possit communicare: Primò, quoties est mortis periculum: & quidem à non jejuno posse repeti Viaticum, quoties recurrit idem periculum etiam in eodem morbo post intervallum unius, aut alterius diei, si magna ægritæ urgeat devotio, aut utilitas, docet probabiliter *Layman l. 5. Tract. 4. cap. 6. alique*, in quo spectandam esse loci consuetudinem monet *Card. Lugo de Euch. d. 15. Sect. 3.*

Non videtur tamen multis licitum Sacerdoti non jejuno consecrare ad dandum alteri viaticum. Quia præceptum viatici non obligat, quando ritè haberi non potest, *Suarez, Vasq. Hurr. alique.* Contrarium tamen non est improbable, præsertim in casu, quo aliud Sacramentum haberi non potest, uti docet *Layman Lib. 5. Tract. 4. cap. 6. Num. 21. Fillinc. Lugo, Fernand. Major.*

Secundo, Potest Sacerdos celebrare non jejunos, si aquam pro vino calici insulam hauserit, tunc enim ad servandam Sacrificii integritatem debet denuò vinum offerre, consecrare, & statim fumere sine novæ hostiæ Consecratione, ita Doctores communiter.

III. Quando post haustam abluentionem videt in patena vel corporali reliquias hostiæ consecratæ, potest eas absumere. *Henric. & s. alii.*

IV. Quando post consecrationem Sacerdos ex deliquio, morte, aut languore non potest Sacrificium perficere, debet alius Sacerdos, etiam non jejunos in defectum jejuni, succedere & Sacram absolvere. *Con. & s. alii.*

V. Quando Sacerdos post Consecrationem recordatur, se non esse jejunos potest nihilominus species consecratas fumere. *Vasq. & s. alii.* Quòd si ante Consecrationem id recordaretur, recedere tenetur ab Altari, si tamen sine gravi nota, & incommodo id fieri possit. *Præpositus, & Diana.*

Idem probabiliter in praxi dicendum, si finito sacro in Sacristia Sacerdos inveniat in patena, Calice, aut corporali fragmentum aliquod hostiæ consecratæ, si nullus post eum Sacerdos ibi celebraturus sit, nec adsit pixis, in qua Eucharistia asservatur. *Suarez, Diana & s. alii.*

Imò addit non improbabiler *Suarez, & Diana, & c.* posse Sacerdotem post distributam populo communionem vasa sacra purificare, & particulas in eadem vel etiam in alia Missa consecratas absumere, si nequeant decenter servari: quia illa est tantum unica, saltem in priori casu, consummatio ejusdem Sacrificii.

QUÆSTIO est singularis. Primò, An possit Sacerdos extra Sacrificium sibi Eucharistiam ministrare? Negat *Fillincius* Tom. 1. Tract. 4. Cap. 9. & c. Probabilius tamen *Suarez*, de Euchar. Disp. 72. Sect. 3. docet Sacerdotem, non solum in extrema necessitate, sed etiam devotionis causâ sibi Communionem extra Sacrificium præbere posse, si non adsit alius Sacerdos qui

de in

eo gna

id præstare possit. Quia tunc sufficiens causa videtur, cum non existat præceptum ut sit distinctio personarum recipientis & præbentis hoc Euchariſtiæ Sacramentum.

Quæres secundo: An in Missione, dum ingruit periculum ab irruentibus Hæreticis, qui putantur sacram Hostiam male tractaturi, possit Euchariſtia sumi à non jejunis etiam laicis, si alius desit? Item, an possit Sacerdos hostiam Laico tradere, ut cum ea aufugiat?

Respondeo ad utrumque casum affirmativè. Quia præcepto divino de cavenda irreverentia Christo inferenda cedere videtur præceptum Ecclesiæ de prævio jejunio, & Euchariſtia à Laicis non tractanda, & consentire videtur. *Suarez, & Lugo hic num. 87.*

Quæres tertio: Quid si Laicus ille sumpturus Euchariſtiam iudicet se non esse in statu gratiæ?

Respondet *Card. Lugo Disp. 14. de Euchar. Sect. 1. Num. 1. & Diana Part. 5. Tract. 13. Refol. 74.* Si irruente Paganorum vel Hæreticorum multitudine in Ecclesiam timeretur SS. Euchariſtiæ contemptus & violatio, Fidelem quemlibet etiam conscientiam mortalis posse illam sumere, conando si tempus ferat contritionem elicere: imò addit *Tambur.* tali casu ad hoc teneri.

Quæres quarto: An si Laicus in articulo mortis alium Ministrum non habeat, possit Euchariſtiam sibi ministrare, aut eam ab alio Laico reverenter suscipere?

Respondeo affirmativè, idemque docet *Suar. Con. & alii 12.* cujus exemplum habemus in Maria Stuarta Scotia Regina, dum ab hæreticis castro inclusa teneretur: et si sint qui existiment, eam ad hoc à Pontificæ Privilegium accepisse.

§. IV.

Præceptum sumendi Euchariſtiam.

I. Certum est, dari præceptum divinum graviter obligans fideles adultos ad sumendum Euchariſtiam tam in articulo mortis, quam aliquoties in vita decursu: ita ex Scripturis, & praxi Ecclesiæ declarat *Trident. Sess. 13. cap. 6.*

II. Per articulum mortis, hic intelligitur gravis morbus, periculosus conflictus, difficile puerperium, quale solet esse primum &c. *Suar. Pasq. alique,* nisi quis paucis ante illud periculum diebus communicasset.

III. Non esse tamen mortale, in tali mortis periculo Communionem omittere, dummodo in Paschate eam sumperit, docet *Sylveſter, Sà, Fumus, Cajet. v. communio.* Sed tenendam censet sententiam his contrariam, quam docet *Suar. de Euchar. Disp. 69. Sect. 3. Henriquez Lib. 8. cap. 4. Zambrius de Euchar. Cap. 3. Dub. 1. Layman. de Euchar. in Lib. 5. Tract. 4. cap. 55. cum Paludano in 4. Disp. 9. q. 1. a. 1.* qui conatur tempus aliquod certum determinare hoc modo: si infirmus paulo ante v. g. octo vel decem diebus sanus communicavit, non tenetur iterum communicare in morbum periculosum lapsus; si verò longius tempus v. g. unius mensis à Communione in sanitate sumpta elapsus est, debet iterum communicare si incidat in præſens mortis periculum. Si etiam aeger cum periculosis tentationibus conflictetur sine alio remedio per accidens fieri potest, ut teneatur infra brevius tempus Communionem sumere.

IV. Probabilius est, in mortis articulo dandam esse Communionem Pueris, quando sciunt Euchariſtiam ab alio cibo verè distinguere, *Layman, Suarez, Lugo, D. 12. S. 4. n. 38.* Damnatis ad mortem non licet ju-

dici sine gravi causa tempus ad communicandum denegare, *Suarez, Bonacina, alique communiter.*

V. Et si Christus tempus Communionis, extra periculum mortis, non præscripserit: Ecclesia tamen pro eo determinavit tempus *PASCHALE*, quod communiter numeratur à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusivè: Aliquibus tamen locis totam Quadragesimam comprehendit, & alibi extendi potest ex legitima loci consuetudine vel instituto: potestque Confessarius, maxime Parochus, et justa causa tempus prorogare, ut docet *Sà & alii de quo fufius Bonacina D. 4. q. 7. p. 2.*

Hæc communicatio Paschalis, ejusque tempus, licet, & omisionis pœna in Lateranensi ritè exprimitur, & in jure canonico ex *Cap. Omnis utriusque* de Pœnit. & Remiss. hoc tenore. *Omnis utriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit semel saltem in anno confiteatur, suscipiens reverenter, ad minus in Pascha, Euchariſtia Sacramentum: nisi forte de proprii Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab hujusmodi percipiendâ duxerit abstinendum: alioquin & vivens ab Ecclesiâ progressu arceatur, & moriens Ecclesiasticâ careat sepultura.*

Hanc ultimam de pœna clausulam, censent Theologi plures non incurri ipso facto, sed post latam sententiam: & vix jam in usu esse ut sententia illa lata, & efficaciter proferatur.

VI. Huic præcepto non satisfit per indignam seu facilem Euchariſtiæ sumpcionem: imò duplex peccatum admittitur, unum contra reverentiam Sacramenti, alterum contra præceptum Ecclesiæ requirentis communionem quæ non cedat in spiritualem vitam suscipientis, aut in Sacramenti contemptum.

VII. Probabilius est eum, qui non communicavit in Paschate, teneri postea supplere. *Suarez, Bonacina, Con. Lugo.* Non tenetur tamen prævenire, quæ prævidet se tempore Paschali impediendum, ut probabiliter docet *Suarez, Azor, &c.*

VIII. Teneatur quis Communionem Paschalem sumere in Parochia à Pastore suo, nisi tamen hujus beneficii, privilegio, aut consuetudine eximatur. *Naves, & Suarez hic D. 72. Sect. 2.*

Licentiam illam alibi communicandi posse etiam concedi à proprio Episcopo, Vicario generali tradit *Suarez de Euchariſtia Disp. 71. Sect. 2. Tamburini hic Cap. 4. §. 5.* Ulbi & ostendit, Parochum etiam posse dare licentiam differendi, non ideò tamen posse absolute liberare à Communionem Paschali.

IX. Sacerdos ubivis celebrando satisfaciit præceptum Communionis Paschalis, *Bonacina D. 4. q. 7. p. 1. & X.* Eximuntur ab hoc præcepto peregrini & vagi quamdiu Parochiam non habent, aut ab ea abstant. *Ita communis.*

XI. Privilegium quod aliqui allegant pro Communionem Paschali datum Mendicantibus, alii communitate negant apud *Dianam P. 2. Tr. 14. Refol. 73.* Neque consultum videtur cum Pastorum offensionem lud in praxim reducere, quibus proprium est illo præsertim tempore pecoris sui vultum cognoscere, neque in ordine ad satisfaciendum præcepto committitur cum responso *Congreg. Cardinalium die 21. Januarii 1682.*

Praxim disponendi ægrum, aut moribundum ad Viaticum devotè suscipiendum vide infra in fine hujus operis, Tom. III.

D E C R E T U M

Modernum anni 1679.

De Communionem quotidiana, modo deferendi Sacram Eucharistiam ad infirmos & alios, ac venialium confessione simplici Sacerdoti non approbato, &c. Romæ datum 12. Februarii 1679.

CUM ad aures Sanctissimi D. N. fide dignorum testimonio pervenerit, in quibusdam Diœcesibus vigere usum Quotidianæ communionis, etiam in Feria sexta Parascevæ, & simul affirmari eandem Quotidianam communionem præceptam esse à jure divino, quin etiam in illius administratione aliquos abusus inolevisse, videlicet, quod aliqui, non in Ecclesia, sed in privatis Oratoriis, & Domi, & cubantes in lecto, & non laborantes ulla gravi infirmitatis nota sumant Sacrosanctam Eucharistiam, quam argentea theca inclusam in crumena, aut secreto illis deferunt Sacerdotes seculares aut regulares: alique in communionem accipiunt plures formas, ac particulas, vel grandiores solito: ac tandem quis confiteatur peccata venialia Sacerdoti non approbato ab Episcopo aut ordinario.

Cum autem hæc Sanctissimus consideranda commiserit S. Congregationi Cardinalium, Concilii Tridentini interpretum, eadem S. Congregatio præviâ maturâ discussione super prædictis unanimi sententia ita censuit: Etsi frequens, quotidianæve Sacrosanctæ Eucharistiæ usus à sanctis Patribus fuerit temper in Ecclesia probatus, nunquam tamen, aut sæpius illam percipiendâ aut ab ea abstinendâ certos singulis mensibus aut hebdomadis Dies statuerunt, quos nec Concilium Tridentinum præscripsit, sed quasi humanam infirmitatē secum reputaret, nihil præcipiens, quid cuperet tantum indicavit. Cum, inquit, optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis fideles adstantes Sacramentali Eucharistiæ perceptione communicarent: Idque, nec immeritò; multiplices enim sunt conscientiarum recessus, variæ ob negotia spiritus alienationes, multæ & contra gratiæ & Dei Dona parvulis concessa: quæ cum humanis oculis scrutari non possumus, nihil certè de cuiusque dignitate, atque integritate, & consequenter de frequentiori aut quotidiano vitalis panis usu potest constitui: Et propterea quod ad negotiatores ipsos attinet, frequens ad sacram alimoniam percipiendam accessus, confessariorum secreta cordis explorantium iudicium est relinquendū, qui ex conscientiarum puritate, & frequentia fructu, & ad pietatē processu Laicis negotiatoribus, & conjugatis quod prospicient eorum salutem profuturum, id illis præscribere debent; In conjugatis autem hoc amplius animadvertent, cum B. Apostolus nollet eos invicem fraudari, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacent orationi, eos serio admonent, tanto magis ob sacratissimæ Eucharistiæ reverentiam continentia vacandum, puriorque mente ad cœlestium epularum communionem esse conveniendum. In hoc igitur Pastorum diligentia potissimum invigilabit, non ut infrequenti, aut quotidiana sacra communionis sumptione unicâ præcepti formulâ aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituentur, sed magis quid singulis permittendum per se, aut Parochos, seu Confessarios sibi decernendum putet, illudque omnino provideat, ut nemo à sacro convivio, seu frequenter seu quotidie accesserit repellatur, & nihilominus det operam, ut unus quisque dignè pro devotionis &

R. P. Arjdek. Tom. II.

præparationis modo rarius, aut crebrius Domini corpore suavitatem degulset.

Item, Moniales quotidie sacram Communionem petentes admonendæ erunt, ut (fiat) in diebus eorum Ordinis instituto præstitis, si quæ verò puritate mentis eniteant, & fervore spiritus ita incaluerint, ut dignæ frequentiori, aut quotidiana sanctissimi Sacramenti perceptione videri possint, id illis à Superioribus permittatur.

Proderit etiam præter Parochorum & Confessariorum diligentiam, opera quoque Concionatorum uti, & cum eis constitutum haberi, ut cum Fideles ad sanctissimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accenderint, statim de magna ad illud sumendum præparatione orationem habeant, generatimque ostendant, eo quod frequentiore aut quotidianam salutariter Cibi sumptionem devoto studio excitantur, debere, sive Laici negotiatores sint, sive conjugati, sive quicunque alii, suam agnoscere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti ac Divini iudicii formidine discant cœlestem mensam, in qua Christus est, revereri; & si quando se minus paratos senserint, ab ea abstinere, seque ad majorem præparationem accingere.

Episcopi autem in quorum Diœcesibus viget huiusmodi devotio erga Sanctissimum Sacramentum pro illa gratias Deo agant, eamque ipsi adhibito prudentiæ, & iudicii temperamento alere debebunt, & ab eorum officio postulari sibi maximè persuadebunt, nulli labori aut diligentia parcendum ut omnis irreverentiæ, & scandali suspicio in veri, & immaculati Agni perceptione tollatur, virtutesque, ac dona in sumentibus augeantur. Quod abunde continget, si ii, qui devoto huiusmodi studio divinâ præstante gratiâ tenentur, seque sacratissimo pane frequentè refici cupiunt, suas vias expendere, seque probare cum timore, & charitate assueverint: quibus Christum Dominum, qui se fidelibus manducandum, & se pretium in morte tradidit, atque in cœlesti regno se præmium est daturus, precatur sacra Congregatio, ut suam opem ad dignam præparationem & sumptionem largiatur.

Porro Episcopi & Parochi, seu Confessarii redarguant asserentes communionem quotidianam esse de jure divino, doceant in Ecclesiis, seu Oratoriis privatis, ex dispensatione, seu privilegio Pontificis de manu Sacerdotis sumendâ Sanct. Eucharist. nec eam ullo modo deferendam in crumena, aut secreto ad existentes Domi, vel cubantes in lecto, quam ad infirmos, qui ad illam suscipiendam ad loca prædicta accedere non valeant, & ad eos si ab Ecclesia deferatur, publice, & cum pompa juxta formam ritualis Romani; si verò ab Oratorio privilegiato cum forma decenti. Curent etiam ut circa communionem in Feria sexta Parascevæ, Missalis rubricæ, & Ecclesiæ Romanæ usus serventur; insuper admonent nulli tradendas plures Eucharistiæ formas, seu particulas, neque grandiores, seu consuetas.

Non permittant ut Venialium confessio fiat simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo aut ordinario. Si Parochi & Confessarii etiam regulares, aut quicumque alii Sacerdotes secus egerint, sciant, Deo optimo Maximo rationem reddituros esse, neque defuturam Episcoporum & ordinariorum justam ac rigorosam animadversionem in contra facientes, etiam Regulares; etiam Societatis Jesu, facultare ipsis Episcopis & ordinariis per hoc Decretum per Sedem Apostolicam specialiter attributâ.

Et factâ de præmissis omnibus ac de verbo ad verbum

A a 2 bux

de
ineo
gia

bum relatione, Sanctitas sua approbavit, ac præfens Decretum typis dari, ac publicari voluit. In quorum, &c.

F. Card. Columna Pref.

Su. Archiepisc. Brancacium
Episc. Viterbiensis Secret.

Die 15. Mensis Februarii 1679. supra dictum Decretum affixum, & publicatum fuit per Urbem, ad valvas curiæ, & in acie campi Floræ, ut moris est, per me Egidium Felicem SS. D. N. PP. Curforem. Pro D. Magistrum curforum Gregorius Staggius Apost. Curior.

§. V.

De Sacrificio Missæ.

CHRISTUM in ultima Cœna non tantum Eucharistiæ Sacramentum instituisse, sed etiam Sacrificium Missæ ordinasse per Sacerdotes in Ecclesia perpetuò offerendum probatum est supra in Controv. Tom. I. Tract. II. Cap. 5. Hic resolutiones ad praxim spectantes breviter trademus.

I. Tenetur quisvis Sacerdos legitime non impeditus saltem bis terve in Festis solennioribus per annum celebrare, ut docet Suarez cum communi, contra Lugo, Tamb. Dianam. Imò ubi receptum est Tridentinum, inquit Busen, graviter obligantur mandante Episcopo celebrare singulis Dominicis & Festis.

Non posse tamen Episcopos Laicis præcipere, ut diebus Dominicis aut Festis Sacrum, aut Concionem in sua Parochia audiant, ubi possunt alibi æque præstare, docet ex declaratione Clementis VIII. anno 1592. die 2. Decembris, Diana Part. 10. Tract. 12. Resol. 25. de quo fultus supra Tomo 2. Tract. 1. q. 23.

II. Sacerdos, qui habet Facultatem bis de die celebrandi, v. g. ob duplicem Parochiam, poterit hoc facere diebus feriatis, si valde frequens sit populus, ut in concursu peregrinantium. Suarez, & 8. alii. In prima tamen Missa non potest sumere absolutionem, ut maneat jejunos. Potest autem magna necessitas permittere ut etiam sæpius à jejunio celebraretur. Suarez, Diana, Part. 10. Tract. 16. Resol. 13.

Displicere dicta est hæc doctrina cuidam Prælo, quem ego plurimum veneror. Et in illius gratiam adduco insuper pro hac resolutione Thomam Hurtadum in Resol. Moral. Tract. 2. Cap. 7. num. 430. Quia, inquit, in Cap. Consulisti, & Cap. sufficit. Pontifices Alexander & Innocentius III. concedunt Privilegium, & declarant, ex justa causa, & suadente necessitate Sacerdotem posse celebrare plusquam semel de die: ergo, inquit, cum hoc privilegium non concedatur cum limitatione, aut uni Sacerdoti in particulari, sed in communi, manet in suo vigore quando causa est legitima, & urget necessitas, ut si ob angustias loci die solenni magna populi multitudo non possit nisi ad unum angustum locum successivè convenire. Et huic sententiæ novissimè subscribit etiam Leander de Sacramentis Part. 2. Tract. 8. de Sacrif. Missæ Disp. 6. Quæst. 41. quam judicat esse longè probabiliorem, & pro ea insuper citat Card. Lugo, P. Hurtado, Petrum de Ledesma, Marcum de los Huertos, Naldum, & Philarchum. Quia, inquit, in jure non determinatur pluralitas Missarum: nec in textu citato est sermo de duplici aut triplici, aut

multipli Missa celebranda, ut adventitidem Cardinalis Lugo n. 41. ita ille. Cui ego addo, hæc locum habere, ubi non obstat Superioris prohibitio, aut consuetudo contraria, de qua spectat ad Prælatum sua diocæsi judicare.

III. Sacerdos ob infirmam valetudinem non potest celebrare aperto capite etiam extra Canonem Insuper Pontificis. Id enim expressè statuit Urbanus VIII. & pridem declaravit S. Congreg. Riturum 16. Julii 1626. apud Gavantum. Ubi verò ad Pontificem non datur recursus dispensare potest Episcopus, aut Prælati pro suis Regularibus, Henric. alii. Et in Polonia eam licentiam pro tempore hyemali consuetudo obtinuit. Qui autem id faceret absque dispensatione in gravi necessitate celebrandi, secluso scandalo, & contemptu, non peccare docet Ledesma, Diana &c.

IV. In casu necessitatis licitum est celebrare cum stola, manipulo, aut cingulo non benedictis, aut etiam sine aliquo ex iis. Suarez & 4. alii. Imò est aliquis citra necessitatem sine aliquo horum celebrare, non peccare mortaliter, ob levitatem materiæ, tradit Suarez, Henric. cum 6. aliis.

V. In gravi necessitate sine Ministro licet celebrare, v. g. ad dandum viaticum infirmo. Lessus &c. vel ne populus aut ipse Sacerdos Missa careat die festo, Præposit. &c. Non licet tamen in casu femininum ministrandum admittere: nisi fortè, ut ex loco remoto respondeat, sed non ut accedat ad altare utceat ministrando, qui possunt in cornu altaris collocari. Lugo & 3. alii.

VI. Non est mortale, si in Missa defunctorum orantur sequentia. Diesira &c. Bordonis & alii. In die Anniversario, & Missis quotidianis defunctorum legitur id tantum pro arbitrio Sacerdotis.

Sacerdos Regularis, si in Canone pro nomine Episcopi ponat nomen sui Generalis, peccat mortaliter, quia Missale est ad unguem observandum, ex Decreto Cardinalium.

VII. Sacerdos non potest hostiam à se consecratam deponere in sacarium, & sumere aliquam ex hostiis antea consecratis: quia ad integritatem Sacrificii spectat sumptio hostiæ tunc consecratae. Lugo & 5. alii. Sed tamen ex justa causa celebrare cum hostia minor, qualis solet dari Laicis, quando non possit haberi major, Marchant. Diana.

QUÆRIT hic P. BOSCO Theol. insignis Disp. Sect. 12. concl. 9. An Sacerdos Laico communicare volenti possit ex causa præbere partem hostiæ quæ ipsi celebrat?

Et rectè responder affirmativè, quia id non obest integritati Sacrificii, nec peculiarem involvit indecentiam: docetque sufficientem causam esse magnam potentis devotionem, aut moram expectationis obæ in Sacro sequenti minor hostia consecratur, si procedenti iudicio mora censeatur incommoda, idemque solvit Discasilio D. 11. num. 117.

Quæres porrò: An Sacerdos possit ex suo calice communem ablutionem dari Laico communicanti?

Respondeo, etsi id per se non sit illicitum occurreret ratione peculiari, v. g. personæ valdè honoratæ, non licet tamen illum morem frequenter usurpare: quia induceret in populo rudiori suspicionem Communione Laico datæ sub utraque specie, quam Ecclesiæ consuetudo non permittit.

VIII. Altare pro Sacrificio inferni debet Mappâ triplici

ci: Non requiri ut mappæ sint benedictæ docet *Suarez cum pluribus.*

Si quis mappam unam adhiberet præter corporalem, non esset mortale: sicut esset, si nullam poneret. In necessitate autem celebrandi, v. gr. die Festo, &c. nullum erit peccatum, si una sit cum corporali. *Leander & 3.* Sicut etiam posse tunc adhiberi mappam non benedictam, v. gr. sudarium, si mundum est, & postea rursus applicari ad usus consuetos docet *Fagundus & 11. alii.*

IX. Sine Lumine sacrificare numquam licet, adeo ut si exingueretur ante Consecrationem, nec aliud haberi posset, pergere Sacerdoti non liceret, etiam si aliis moribundus sine viatico esset moriturus, *Fagundus Lugo &c.*

X. Ut Viaticum moribundo detur, licet etiam à media nocte Sacrum facere, *Lugo & alii 7.* vel etiam horâ tertiâ post meridiem, *Hurtado & Leander.* Neque ad hæc opus esse licentiâ Episcopi, *Proposit. alique.* Imo hæc Regularibus permittuntur per Privilegium Eugenii IV. saltem ex justa causa, v. gr. itineris faciendi, *Dicasius, & alii* apud Tambur. & Lugo hic *sect. 1. num. 41.* De lege autem communi licitum est curvis Sacerdoti inchoare Sacrum duabus horis ante ortum Solis; & mediâ horâ post meridiem, *Layman* fuitus. Aut etiam integrâ horâ, si v. gr. concursus populari, Principis viri expectatio, aut necessarium iter Sacerdotis id requirat.

Ad quem autem Missionarius, aut Parochus, qui Privilegium non habet, possit recurrere pro dispensatione quoad horam, locum, aut facultatem celebrandi sæpius de die, aut coram excommunicatis, aut defendendi Eucharistiam sine lumine, videre est supra in Tom. II. Cap. V. §. 1. de facult. Missionum.

Quæres primo: An Sacerdos teneatur sumere Calicem consecratum si in eum incidat ataneus, aut aliud venenatum; & quid eo casu agere debeat?

Respondeo, Sumendum non esse: sed speciebus in alio loco decenter repositis, aliud vinum cum aqua Calicis infundendum, quod statim consecrari, & in eodem Sacrificio sumi debet. Species autem vini intactæ servari possunt donec exhaleantur, aut corrumpanantur, & residuum in piscinam mittatur. Vel certe, quod commodius est, efficiatur ut in vinco panis lineo imbibantur, quo secato, & postea combusto cineres piscinæ committantur, ita *Lessius de Sacram. Quest. 83. Art. 2. Num. 70.*

Quæres secundo: An licitum sit Sacerdoti, si sciat hæreticum adesse, Missæ Sacrificium inchoare, aut inchoatum perficere?

Respondeo affirmativè, secluso scandalo aliove abusu, uti contra *Pontium* docet *Card. Lugo*, qui refert se vidisse ita fieri pluribus Cardinalium assistentibus, & scientibus simul hæreticos interesse.

§. VI.

De stipendio pro celebratione Missæ.

I. Adverte, licitum non esse stipendium ullum accipere pro ipso Missæ Sacrificio: quia cum sit res sacra peccatum Simoniz committeret, qui pro eo pretium admitteret. Sacerdos igitur solum intendere debet suam in celebrando operam, ac prævium studium pro pretio concedere, justum enim est eum, qui servit altari de altari vivere.

II. Si is, qui Missam procurat, non præbet justum stipendium ab Episcopo, vel consuetudine taxatum, non ideo potest Sacerdos accipere à diversis plura modica, quæ justo stipendio æquivalent, & pro illis unicam missam celebrare. Nam etsi *Suarez alique* id aliquando docuerint, post decretum Congregationis Cardinalium nunc omnino prohibitum est.

III. De iis qui justum Missarum numerum procurant, sed parte eleemosynæ sibi retenta, auctoritate Urbani VIII. sic statuit eadem Congregatio §. 4. *Omne damnabile lucrum ab Ecclesia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat.*

Circa hoc Decretum proposita est Congregationi dubitatio, si detur eleemosyna solitâ major, an satis non sit dare saltem stipendium justum, & consuetum?

Respondet Congregatio claris terminis, debere absolute integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec ullam illius partem sibi retinere posse, uti videre est *Bullarii p. 4. fol. 319.*

IV. Qui tamen ab amico pro Missa stipendium solito majus accepit, idque intuitu solius amicitiz, potest per alium dato illi tantum justo stipendio satisfacere. Quia solam amici gratiam, nihil de stipendio sibi reservat.

V. Sed quid si Sacerdos jure suo ad majus stipendium ultrò cedat?

Respondeo, id non posse rectè præsumi, plerumque enim id facit ex metu, ne sibi Sacra alio tempore subtrahantur, non autem ex liberali & expressa donatione, uti hic *C. Lugo* rectè advertit.

VI. Probabile est, Sacerdotem, qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare, v. gr. pro populi commoditate absque obligatione applicandi Sacrificium, posse pro illius applicatione aliud stipendium accipere. Huic enim resolutioni non obstat Congregationem Cardinalium apud Gavantum & alios docet *Card. Lugo, & alii 8. hic apud Dianam.*

VII. Sacerdos, qui pro hodierna Missa nullum accipit stipendium, non potest illam applicare pro eo, qui durus est illi proximum stipendium, quamvis id affirmet *Henriq. cum aliis 6.* Sed contra communem Ecclesiæ consuetudinem, & decretum Cardinalium ex mandato Clementis VIII. Missas tamen hebdomadarias alicujus Capellæ potest Sacerdos ex causa anticipare.

VIII. Sacerdos, qui absolute omittit Sacra, pro quibus accepit stipendium, quod constituit materiam gravem in genere justitiæ, tenetur sub mortali stipendium restituere, nisi Sacra per alium velit procurare. Quia ex contractu, saltem implicito, illud officium pro istiusmodi beneficio debetur.

IX. Peccat etiam graviter, qui differt ad tempus absolute longum celebrationem Missarum, pro quibus stipendium accepit. Non censetur dilatio absolute longa, si Sacerdos simul accipiat 50. vel 60. Sacra per totidem dies à se solo legenda. Differre etiam ad tres menses non esse aliquando tempus absolute longum ex mente Sacræ Congregationis probabiliter existimat *Villalobos & 3. alii apud Dianam Part. 2. Tract. 4. Res. 25.*

An, aut qualiter stipendium pro Missa aut aliis ministris

de in

eo
gia

steris admissum, repugnet voto paupertatis in Societate, discurret accuratè *Moya* in Select. Quæst. parte postrema pag. 336.

Quæres, An magis profint, & plus valoris habeant Sacra quæ dato stipendio celebrantur à Sacerdote pio, ac probatæ vitæ, quàm ab alio qui est minus pius, probus, aut devotus?

Respondeo affirmativè ordinariè loquendo. Quia etsi ex opere operato valor Sacrificii sit æqualis, ex opere tamen operantis, celebrantis probitas, pietas, & actualis devotio, uti Deo est acceptior & gratior, ita majorem vim habet impetrandi pro aliis novas gratias ac beneficia, & satisfaciendi pro reatu pœnæ debitæ. Adde, quod talis meritò præsumatur magis fidelis in numero Sacrorum integrè, & tempestivè perfolvendo. Poterit vel inde Sacerdotibus magis dissolutis stimulus accedere, ut sanctius vivant, ac devotius celebrent, nisi velint aliis meritò postponi.

APPENDIX.

De Horis Canonicis, & aliis de Missa.

§. I.

De Officio Canonico.

I. Clericus incipit obligari ad horas Canonicas à puncto temporis, quo Subdiaconatum suscepit, non ante, & quidem ad Horas respondentis illi horæ, quæ ordinatur, ex consuetudine, & præcepto Ecclesiæ. Qui autem habet beneficium Ecclesiasticum obligatur etiam titulo justitiæ, adeo ut ad restitutionem teneatur juxta proportionem Officii prætermitti, & in Confessione explicare, se beneficium habere, si id Confessarius ignoret. Patet ista obligatio ex Concilio Lateranensi sub Leone X. & Bulla Pii V. apud *Dianam*.

II. Ad Horas non tenentur Novitii, Conversi, Religiosi aliqui ad Chorum non destinati, ut sunt Militares, Hospitalarii &c. Moniales verò obligantur; has tamen, si officium tantum semel iterumque omittant, mortalis peccati damnare non audeat *Cajet. Armilla, Medina, Lessius* in *Posthumis*, *Diana de Horis Can. Tract. 12. Resol. 17.*

Idem etiam dicendum de Religiosis professis qui nondum sacris sunt initiati, docent non pauci, & aliqui eos ad Horas ex præcepto non obligari, quos adducit *Moya* in parte postrema, ad tractatum de Religione *Disp. 1. Quæst. 6.* Sed ipse in hoc multò rigidior, contrariam sententiam sustinet, & multis argumentis fusè probat.

III. Habentes onus Horarum peccant mortaliter, si notabilem earum partem sine justa causa omittant. Non censetur pars notabilis, aut grave peccatum, si quis omittat unum Psalmum, lectionem, aut aliam partem his æquivalentem, v. gr. tertiam partem parvæ horæ. Docet autem *Palao l. 1. p. 5.* partem notabilem esse in Matutino, quod est æquale uni parvæ horæ. *Sanchez* in summa *Tom. 1. Lib. 1. Cap. 18. Num. 8.* censet tres lectiones cum responsoriis, in feriali officio, esse materiam parvam, id est, non sufficientem ad peccatum mortale.

IV. CAUSÆ EXCUSANTES à recitatione Officii Canonici sunt variae, infra recensendæ. Inter has

præcipua, & maximè frequens est, *Corporis aegritudo*, quæ talis sit ut à recitatione Horarum impediatur.

QUÆSTIO autem de hoc restat singularis, & personis summi momenti, Quanta & qualis ceteri debeat aegritudo illa quæ ab horarum obligatione excuset?

Theologis plurimis à me lectis de hac quaestione tenerè conscientia personis intricatissimâ, Neminem ut arbitror reperi qui rem totam accuratius pauca tradat & probeat quam *Joannem Sanchez* in *Moralibus* communi passim judicio solidissimum, cujus proinde ipsa verba hic refero, in *Consiliis Moralibus* Lib. 1. Cap. 2. Dub. 45. *In hoc* (periculo incurrendi damni ex recitatione Breviarii, & similiter in auditione Missæ) est tenenda media quadam via, ita ut, qui aegritus est, si ex recitatione Horarum (aut facti auditione) proculsimiliter credat, stomachi aliquam crudelitatem, vel capitis graveolentiam (sive gravitatem) vel coram lassitudinem vel etiam credat, febrem tardius remittendam, excusetur ab horis: Ratio, inquit, est, quia hujusmodi damna, quæ in corpore valido, & sano, sunt levia, in aegrotis sunt gravia mala, & contumacior, quia, cum omnia præcepta Charitatis debentur, quæ valde benigna circa infirmos est, non est verosimile, quod Ecclesia, quæ est sapientissima Mater, hominibus morbo affectis, velit addere molestiam orandi, etiam si non multum lædantur: Item quod *Cap. Clericus* Dist. 91. pro legitima causa non orandi habeatur, *inaequalitas Corporis*, quæ non tenet morbum gravem, sed potius levem: Etiam si vitæ hujusmodi infirmi, dum febri, aut alio morbo laborant, bonam diei partem confabulationibus expendant, atque etiam libros animi gratiâ legant, non inde sequitur, teneri recitare horas: Ratio est, quia lectiones illæ, & sermones aegroti voluptatem afferunt, nec morbus ingravescit, sed potius decrevit; ut recitatio est res terrea, & naturâ suâ caput gravat, ac mororem, & molestiam infert. Ita pergit *Sanchez* loco citato.

In dubio de aegritudinis gravitate, aut incommodo, aut periculo relapsus sufficienti, ut ab horis Canonicis excuset, acquiescendum judicio vel Superioris, vel Confessarii, vel prudentis & probi Medici, dicit cum *Navarro, Armilla, Azorio, Suare, Layman* in *Tract. 1. cap. 6.* Et hoc judicio habito, non opus esse dispensatione docet *Bonacina, & Castropalano* tractantes de *Horis Canonicis*.

Resolvit porò *Layman* supra num. 2. his verbis: Si certum sit te ob aegritudinem integrum Canoniarum Officium recitare non posse, dubites autem an ultra aliquam Horam possis, præsume te omnino excusatum. Quia præcepta Ecclesiastica non tanto rigore obligant, ut etiam doctis ac timoratis materiam annotationis & scrupulorum pariant.

Quod si Ecclesia non intendat, propter prædictas anxietates & scrupulos *Dubios* de valetudine ad Officium sufficienti, suo præcepto Officii recitandi comprehendere, satis inde colligitur, illos in tali statu præcepto Horarum non comprehendi: Et in dubio an casus ille præcepto comprehendatur, possessionem, & præsumptionem stare non pro præcepto in hoc incerto, sed pro operantis libertate, juxta *Princ. 6. supra* Pag. 10. quo in liberando infirmo in prædictis, multum juvari possunt in resolvendo Superiores, Confessarii, aliique viri verè timorati.

V. Excusant etiam ab Horis alia impedimenta, damna, & occupationes quae non sint minoris momenti, aut obligationis quam Officii omisio, ut iter continuum & urgens, assistentia aegri, aut moribundi &c. Item carentia Breviarii, nisi tamen scias totum officium, vel aliquas horas integras de memoria recitare. Dixi, integras, quia etiam scias varios Officii Psalmos probabile est ad hos recitandos non obligari. Quia Psalmi, non sunt horae, aut officium Canonicum: *Escobar, Malderus, Jo. Sancius, Garfau &c. hic apud Dianam.*

VI. Inter Haereticos justum aliquando impedimentum est metus prodicionis; Item, gravis aut repentina occupatio, vel opera Charitatis majoris momenti, quam horae, quae sine scandalo, vel gravi incommodo tuo, vel alterius omitti non possunt. Quo modo etiam Cocionatores, vel Confessarii aliquando excusari possunt, idque ex benigna Ecclesiae intentione, ut docet *Sylvestre, & Layman*, teneri tamen illos anticipare, si possint, v. gr. si mane praevident se tota die Confessionibus occupandos, quae differri non possint, hic in fine magis patebit.

VII. Denique excusatur Dispenfatio, quam solus Pontifex potest concedere sine causa, cum causa sufficienti id potest pro suis Episcopus, & similem habens in suis subditos potestatem: de causa dubia supra dictum.

VIII. Unum Officium pro alio recitare, extra solemniora Festa per annum, non est mortale, nisi illud quod omittis valde multum excedat, vel nisi communiter dicta mutatione utaris. Quod si contingat in aliquibus Horis te errasse legendo v. gr. de Feria, quando erat de Festo, vel contra, non teneris lectas repetere, neque debes in eodem Officio pergere, sed in Horis eo die currentibus procedendam est. Praestare enim in parte, quam in toto officio errare. *Lessius, Lugo & alii.*

IX. De substantia praeccepti est pronuntiatio vocalis exterior: ad quam requirit *Suarez, & Reginald.* ut scilicet quis seipsum audire possit, cum solus legit: sed probabile est pronuntiationem tam expressam non requiri, cum Ecclesia eam nusquam praecipiat, ut docet *Azor, Bonacina, Diana, &c.*

X. Continuatio lectionis Horarum ita requiritur, ut interruptio unius horae notabili tempore sine causa facta sit veniale: cum iusta causa nullum est peccatum. Singuli enim Psalmi sensum habent perfectum & completum, *Lessius, Layman, &c.* Nocturnum unum ab alio per duas horas separare quavis ex causa licitum videtur, imo antiquitus dividi solebant, *Bonac. Escob. Fil. &c.* Matutinum à Laudibus integra Nocte dividere, nullum omnino peccatum est. *Escob. Fil. Sanch. Diana Part. 5. Tract. 14. Refol. 48.*

XI. Tempus à jure, aut consuetudine praefixum non obtinuit, ut Matutinum & Laudes dici sequentis vespere hora quartà, aut etiam tertià licite non recitentur. *Bonacina & plures alii.* Et hyeme media hora ante solis occasum dici posse citra privilegium extra dubium esse docet *Fillucius, aliique.*

XII. Veniale est matutinum sine ulla omnino causa ad vespere differre, vel ante prandium vespere, & Completorium absolvi. Quia haec est aliqua inordinata officii inversio. Quod si Missionarium iter, aut alios alia urgeat occasio, licitum erit mane

omnes Horas absolvi usque ad Vesperas inclusive.

XIII. Requiritur etiam *Devotio*, sive attentio interna, saltem virtualis & consueta, sive ad sola verba, quam sufficere docet *Cajetanus*, & consentit *Lessius*, modo adsit animus orandi, & vacandi Deo. Nihil autem laxa videtur opinio *Navarri, & Sylvestri*, quibus sufficit sine ulla attentione interna excludi omnem actionem aliam cum qua attentio nequeat consistere, ut scriptionem, studium, aut lectionem aliam.

XIV. Qui voluntarie distractus in magna Officii parte nullam omnino attentionem adhibuit, mortaliter peccavit, & tenetur ex sententia communi Horas sic lectas repetere, & fructus illi officio respondentes non facit suos. Ratio, quia qui tenetur ad Officium ex praeccepto, ad orationem obligatur, lectio autem sine omni attentione interna non est oratio. Ita *Navarrus, Suarez, Regn. Bonac. aliique communiter.*

XV. Si quis ob evagationem mentis dubitet, an aliquid in Officio omiserit, modo habeat probabilem conjecturam, se id recitasse, quia v. g. cepit ab initio cum attentione legere, praesumere potest, se satisfecisse. *Layman. Binsfeld. &c.*

QUAERES, An Beneficarii teneantur semper ratione Beneficii Horas Canonicas recitare?

Respondeo, aliquando non teneri: Primo, non tenentur ante acceptam possessionem beneficii: vel quando sine sua culpa nullos fructus percipiunt; nec postea percipient. Quia tales non habent beneficium complete, & quoad omnes illius effectus. Ita cum alii docet *Layman hic Lib. 4. Tract. 2. Cap. 5. Num. 3.* Secundo, Probabile est idem dicendum de eo qui habet quidem possessionem beneficii, sed ex licentia aut dispensatione non residet, & interea fructus non percipit. Quia obligatio illa est propter sustentationem, quae hic non est conjuncta cum beneficio; ita docet hic *Sanc. Trull. Lib. 1. Cap. 7. aliique.*

Tenentur tamen probabilius illi qui primo, aut etiam secundo anno fructus non percipiunt ex eo tantum titulo quod fructus assignentur fabricae aut praedecessori defuncto pro funere &c. Quia illi per hoc satisfaciunt fabricae pro reliqua vita qua fructus accipient: & post mortem fruuntur eodem privilegio pro expensis funeris quod praedecessoribus praestiterunt, *Suarez, Reginaldus, Bonacina, Layman hic Cap. 5.* Negat tamen cum quibusdam *Cajetanus, & Lessius*; quia tales possint vel mori, vel resignare beneficium, & sic praedicto privilegio carere.

Quando in Missionibus periculosum videtur Breviarium circumferre, aut aliud impedimentum occurrit, à quibus peti possit dispensatio officium in Rosarium, aut alias preces commutandi, invenies supra Part. II. in Facultate Mission. *Tract. II. Cap. V. §. 1. Num. 23.*

Quando autem aliquis habens simplex Beneficium propter omissionem horarum tenetur ad restitutionem fructum quos non fecit suos, datur praxis obtinendi condonationem, recurrendo ad Pœnitentiarum Apostolicam, juxta normam quam tradidit Marcus Leo in praxi Litter. Pœnit. pag. 522.

QUAERES postremo, An, & quando teneatur praeveneri Horas Canonicas, qui praevidet impedimentum superventurum?

Negant ad perveniendum teneri communiter Auctores plurimi, qui citantur apud *Dianam, & Moyam* in Select. Quæst. Parte postrema ad *Tract. 3. de Pœnit. Disp. 1.*

de
ineo
gia

Disp. 1. Quæst. 7. inter quos est Canus, Ledesma, P. Henriquez dicens esse communem, Thomas Sanchez, Lessius, Vericelli, Candidus, Turcremata &c. Sed accuratius hoc restringit *Moya*, qui cum distinctione sic respondet: Si impedimentum superventurum sit à morbo, neminem teneri Horas prævenire, quod declarat ex communi praxi etiam timoratorum, & mente Ecclesiæ circa infirmos. Infirmi autem illam quæ excusat, determinat esse quæ impedit, quo minus attentè fiat oratio; uti & Sanchez quem citat in *Confil. Lib. 7. Cap. 2. Dub. 27.* Additque tam quoad totum, tam quoad partem non esse cum infirmo utendum tali rigore: Unde, inquit, raro infirmi tenebuntur aliquid recitare. Si autem impedimentum superventurum sit, non à morbo, sed à natura, vel ex eo quod legitimo aliquo negotio erit aliquis impeditus tempore ad Horas illas designato tenetur illas antevertere, seu postponere: Ita *Moya* loco citato.

§. II.

De Rubricis Missæ, & Officii, quoad Quæstiones in his principales.

Constat satis Rubricarum illarum alias esse Præceptivas, alias Directivas. Illæ quæ sunt Præceptivæ ex genere suo obligare possunt ad mortale, ubi non excusat parvitas materiae, inadvertentia, & alia quæ sæpius interveniunt.

His suppositis, Difficultas hic præcipua versatur. In tradenda Regula communi quâ dignosci possit, has Rubricas esse Præceptivas, illas tantum Directivas.

Non videntur mihi satisfacere quæ de hoc, cum multa, & intricata distinctione, tradit *Gavantius*, & si qui sequantur.

Regula magis expedita & solida videtur illa, quam hic statuit *Card. de Lugo, Marchinus, aliique*, scilicet hæc. Omnes Rubricæ, ut tales, sunt Directivæ: & illæ tantum sunt Præceptivæ, quæ continent aliquid quod aliàs ex jure vel legitima consuetudine graviter mandatur, vel quod constat ipsas Rubricas expressè & graviter præcipere.

Ratio hujus Regulæ est pro prima parte, Quia Rubrica tantum est quædam manu ductio circa ea quæ in Missa & Officio dicenda, & facienda sunt, rubro colore signari solita. Pro secunda parte, Quia si aliunde, ut à Conditoribus ipsarum Rubricarum, qui tandem ipse Pontifex censetur, habeatur quod certa Rubrica quæ notatur sit de præcepto, debet illa pro tali haberi.

Unde Præceptivæ sunt quæ habentur, de servando jejuniis ante Missam, de Sacrificio integrando, de Ara consecranda, ac Vestimentis, Vasis, & Instrumentis sacris, de Pane triticeo, de Vino ex Vite, de Pane azymo in Ecclesia Latina. Quia hæc, & huius similia, aliunde ab ipsa Ecclesia præcipiuntur.

Directivæ autem haberi solent Rubricæ de orando ante, vel post Missam, de numero orationum, de Officio primæ vel secundæ classis, & aliis quæ quando à nullo jure præcipiuntur, non censentur gravem inducere obligationem.

Nisi tamen aliquis Rubricas Directivas negligat cum scandalo, aut contemptu, qualis censetur illa incuria qua aliquis perpetuò, vel ut plurimum negligeret eas observare. Talis enim censetur implicite eas contemnere, ut docet *Gavantius in Rubricis Missæ Part. II. Tract. II. Num. 13.*

QUÆRES potè, Quæ Missæ, & quando fieri possint ex Devotione, relicta Missa ordinariâ?

Respondet, Possit fieri Missis votivas ex devotione in Festis simplicibus, si non saxe, & absque aliqua causa fiat mutatio. Quamvis enim in Rubrica de Missis votivas *Num. 3.* dicatur, *Votivas posse fieri pro officio Sacerdotis quocumque die Officium non est duplex*, restringitur tamen illud in Rubrica alia quæ ponitur ante ipsas Missas votivas de SS. Trinitate & seq. ubi sic dicitur: *Sequentes Missa Votiva, licet pro Sacerdote Devotione quocumque die dici possint per hebdomadam, quando Festum non occurrat, hoc tamen passim, nisi rationabilis de causa fieri non debet, sed quoad perpetuè, Missa cum Officio conveniat.* Et in alia Rubrica ante Missas votivas B. Virginis: *Quæ Missa votivæ dici possunt quocumque die, nisi fuerit Dominica, vel Officium duplex.* In hac Rubricam rectè notat *Gavantius P. I. Cap. 4.* Idem dicendum esse de aliis votivas, & puritate rationis, ut scilicet passim non dicantur in Dominica, vel Officio duplici. Quod etiam intelligitur de Missis votivas pro Defunctis, cum illæ etiam ad alia votivas reducantur.

Sed hæc intelligenda sunt, regulariter, scilicet non occurrente causa gravi, aut peculiari privilegio: qualis causa esset necessitas publica, belli, pluvie, salus Principis periclitantis, aut similes.

Contra prædictam Rubricam, Missam mutare situm in Missis privatis, peccatum esse mortale negat *Bonacina* alios citans, de SACRAMENTIS D. 4. q. 4. Et *Suarez de Sacramentis Disp. 83. Sect. 3. &c.* Devotionem esse saltem venialem plerique admittunt.

Causæ etiam dictis diebus Sacrum legitime immutandi possunt esse, Corpus in sepulchrum in Ecclesia presens, etiam ut die Dominico, vel Festo duplici legitur Sacrum de Requiem: sed non in Dominica Relectionis, vel simili multum solenni.

Missæ Anniversariæ pro Defunctis, si incidant festum duplex, quomodo debeant transferri, tradit *Gavantius in Rubric. Missar. P. I. Tract. 5. Num. 2.*

Sed de his extat recentius Decretum generale Sacre Congregationis Rituum die 5. Augusti 1661. In quo strictè præcipit omnibus & singulis Sacerdotibus in Secularibus, quam Regularibus cujusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & instituti, etiam necessarios primendi, ut imposterum omnino dictam Rubricam servent, ita ut Missas privatas pro Defunctis seu de Requiem in Duplicibus nullatenus celebrare audeant vel præsumant. Quod si ex Benefactorum præcepto Missæ hujusmodi celebrandæ incidant in Festum duplex, tunc minime transferantur in aliam diem non impeditam, ne dilatio animabus suffragia expectantium detrimento sit, sed dicantur de Festo currenti cum applicatione Sacrificii juxta mentem eorumdem Benefactorum.... In eos autem qui contra facere ausi fuerint, vel præmissa adimplere neglexerint, locorum Ordinarii tum seculares tum regulares, pro modo culpæ animadvertant.

Et factâ de prædictis Sanctissimo Relatione fundatas sua annuit, & cum applicatione Sacrificii satisfacta ac Benefactorum mentem impleri voluit. Eadem die 5. Augusti 1661. Ita habent verba Decreti, quod extat impressum in Ordine sive Directorio Missæ Duaci anno 1683. & alibi.

Alterâ causa Missam immutandi potest esse, si quis careret Missâ novo in quo continetur Missa de Festo dupli-

duplici istius diei: tunc scilicet posse legi Votivam, ne illo die Sacrum omitatur, tradit *Tamburinus Lib. 2. Cap. 6.*

Ubi in particulari casu resolvit, Prælatum Illustrissimum qui ob valetudinis infirmitatem non poterat duobus confiteri, potuisse in Dominica Palmatum pro Missa diei, in qua est Passione lectio proluxa, legere Missam votivam de Passione Domini in suo Oratorio privato.

QVÆRES secundo: An juxta Rubricas Missalis, & S. Congregationis Decretum, possit de quovis Sancto Canonizato, etiam in Calendario non expresso, Missa Votiva privatim aliquando celebrari?

Respondent plures hoc non repugnare Rubricis Missalis; Cum in illis §. 4. num. 3. concedatur, ut *Missæ privata dici possint pro arbitrio Sacerdotis quotiescumque die Officium non est duplex.* Ergo Missa prædicta saltem aliquando permittitur. Hunc communem esse Theologorum sensum tradit *Castropalao de sede Disp. 1. §. 1. Puncto 3. Num. 3.*

§. III.

De Privilegio Officium, & Missam recitandi, & celebrandi certis diebus de Ven. Sacramento, & B. Virginis Conceptione.

QVÆRITVR primo, In quo fundetur praxis aut Privilegium Regularium Mendicantium qui die Jovis non impedito legunt Officium, & celebrant Missam de Augustissimo Euchariæ Sacramento?

Resp. Fundari maxime in Concessione Pii V. Pontificis facta Fratribus Minoribus de Oblervantia, per Bullam specialem Romæ datam 8. Januarii, anno 1568. quam adfert *Emanuel Rodriguez Bullarum Tom. 2.* quæ hæc habet. *Nos primum hoc vestrum desiderium in Domino collaudantes, ac hujusmodi supplicationibus inclinatis, vobis, & vestrum cuilibet ubilibet existentibus, ne quolibet Quinta Feria (qua totius Quadragesimæ, & Adventus non fuerit, & in qua aliquod Festum seu Oblava non incidit) omisso occurrenti Officio, illud de Corpore Christi, juxta illud quod in presenti Breviario Romano in ejus solennitatis die recitandum proponitur, recitare libere & licite valeatis: Ita tamen quod illud se recitando, debito ad quod adstricti estis, in omnibus, & per omnia perinde satisfacere censeamus, ac si Officium pro tempore occurreret, & vobis à Romana Ecclesia propositum recitaretis.* Quo Privilegio gaudent alii communicationem Privilegorum habentes.

Constat ex verbis prædicti Privilegii, excipi Quintas Ferias Quadragesimæ & Adventus. Non autem excipi Quintas Ferias in quas inciderint Vigiliæ Sanctorum, aut Solennitatum, cum has Privilegium non excipiat. Censentur autem excipi Festa Semiduplicia, non vero simplicia, uti habet inter prælatio, & consuetudo communis apud *Emanuel Rodriguez supra, & de Quæst. Regul. Tom. 1. q. 42. n. 16.* Et idem dilerte exprimitur in Privilegio simili: Officio nominis Jesu concessio à Clemente VIII. Fratribus Eremitis S. Augustini, quod incipit, *Decet Romanum Pontificem.*

QVÆRITVR secundo, In quo fundetur praxis, sive Privilegium concessum Minoribus, & aliis qui cum ipsis in Privilegiis communicant, celebrandi Missam, & divinum Officium recitandi de B. Virginis Conceptione in Sabbathis novem Lectionum Officio non impeditis?

R.P. Ardek. Tom. II.

Resp. Pro hoc Privilegio extare varia viva vocis oracula apud Auctores passim comprobata. Sed cum Urbanus VIII. per Bullam editam Romæ anno 1631. revocaverit Viva vocis oracula Religiosis concessa, etiam Sigillo munita &c. ne questio hæc ab illis variè disputatis incerta dependeat.

Asignatur Bulla expressa, & ejusdem quidem Urbani VIII. anno 1625. pro fundatione Monasterii Monialium ab Apostolica Sede Nuncio Julio Episcopo Gravinenti executioni mandanda, in qua inter alia hæc exprimitur: *Quæ Moniales omnes inibi divina Officia juxta Rubricas Missalis, & Breviarii Romani, nec non Officia Sanctorum dicti Ordinis, ex illius etiam Breviario desumenda, singulis Sabbatis diebus Officio duplici vel Semiduplici non impeditis, etiam Officium Conceptionis B. Mariæ (prout in ordine S. Francisci fieri consuevit) singulisque diebus in Completorio Antiphonam, Conceptio tua, cum ejus oratione recitent, cantent, & celebrent.*

Unde deducitur, Privilegium hoc Ordini S. Francisci concessum, hoc authentico Diplomate confirmari, & per hoc de novo concedi. Et ex eo quod hoc hujusmodi Monasterii Monialibus in Bulla concessum sit, concedi etiam Religiosis Mendicantibus in talibus Privilegiis communicantibus. Uti videri potest de communicatione Privilegorum in Bulla Sixti IV. Bonifacii VIII. Innocentii VIII. Alexandri IV. Julii II. ac Leonis X. &c. Ac specialiter inspicitur Bulla Sixti IV. Julii II. ac Leonis X. in quibus, conceditur Fratribus Minoribus ut fruantur omnibus indultis, gratiis, immunitatibus, & aliis concessis tum Sororibus sui Ordinis, tum eorum Domibus, Ecclesiis, & Monasteriis. Videri insuper possunt quæ Pius V. Societati Jesu concessit anno 1571. ubi incipit, *Dum indefessa,* pro communicatione omnium Privilegorum cum Mendicantibus. Quod tamen non intelligitur de Sanctis propriis cujuslibet Ordinis. Quæ fusius tradit *Emanuel Rodrig. Tom. 2. Quæst. 69. Art. 2. & Hieronymus Rodriguez Resol. 65. Num. 2. & Portel. Par. 3. casu 28. Num. 3. ac Ant. de Quintanaduenas Tract. 8. Sing. 15. &c.* Ubi etiam varios adducit pro usu prædicti Privilegii etiam in Sabbathis Adventus, & Quadragesimæ, quod tamen fati liquere non existimo.

QVÆRITVR tertio, An si Officium, aut Lectiones fuerint ab Apostolica Sede approbatæ pro aliqua Diocesi, possint alii, alibi in istius Sancti Officio istis uti?

De hoc affirmativè respondet *Quintanaduenas supra Tract. 8. Sing. 2. Num. 6.* Et licet, inquit, neque Ordinarii, neque quivis in particulari possint recitare Officia à Sede Apostolica non approbata: approbata nihilominus vel pro universali Ecclesia, vel pro aliqua Diocesi, possint pro sua singuli uti. Intelligitur juxta normam Rubricarum. Et in hæc rem adducit Officia & Lectiones particulares aliquorum Martyrum à Gregorio XIII. approbatas pro Ecclesia Cordubensi, quibus, ait, uti potuisse Ecclesiam Hispalensem, quæ Sanctos illos ut Naturales, sive in illa Diocesi natos celebrat. Ubi & *Laymanni Lib. 4. Cap. 5.* & *Emanuelis Rodrig.* pro hac doctrina verba recitat.

QVÆRITVR quarto, Quid requiratur ad statuum Oratorium pro celebratione Missæ in Domibus privatis, etiam secularium?

Bb

Respon-

de in

BO. gia

Respondeo requiri, ordinariè loquendo, facultatem, saltem tacitam, Ordinarii, cui etiam eam tribuere videtur Tridentinum Sess. 2. *Decreto de reformat.* Possesse etiam facultatem illam Oratorii semel concessam ad aliud Familiæ migrantis locum æque decentem transferri, colligitur ex *Barbosa* in Declar. Trident. Sess. 22. Num. 5. 6.

Sed Paulus V. Bullâ edita anno 1615. declaravit prædictam facultatem Oratorii privati ad solum Pontificem spectare, idque etiam post Tridentinum, apud *Trullencium, Fagundez, &c.* quod intelligunt de concessione Altaris & Oratorii stabilis: adeoque in casu particulari posse Ordinarium concedere ut in Dominibus privatis Missa celebretur.

CAPUT V.

De Sacramento Pœnitentiæ.

DE hoc Sacramento pleraque tradidimus supra Tract. 2. & 3. ubi actum est de Absolutione, & Confessione Sacramentali. Nunc de virtute Pœnitentiæ prout se habet tam extra, quam intra Sacramentum.

Dico primo: Pœnitentiæ est animi dolor, ac detestatio, de peccato commisso, cum spe veniæ, & proposito non peccandi de cætero. Colligitur ex Tridentino Sess. 14. Cap. 4. & est contra Lutherum, & plerosque hujus temporis Sectarios, qui Pœnitentiæ nolunt consistere in dolore de peccatis præteritis, sed in solo amore justitiæ, ac vitæ novæ: usque adeo omne quod dolorem sonat à se procul amovere nituntur: parum memores Ninivitas in cilicio & cinere Pœnitentiæ egisse *Matth. 11.* præter alia quæ in Scripturis memorantur asperioris Pœnitentiæ exempla.

Pœnitentiæ sive detestatio peccati, alia est Charitate perfecta, quæ scilicet ex Dei amore procedit, & contritio vocatur; alia est imperfecta, sive Attritio, quæ concipitur ex inferiori motivo, v. g. ex timore gehennæ, aut alterius Pœnæ propter peccatum à Deo infligendæ.

Dico secundo: Dolor sive contritio de peccatis ex motivo Amoris Dei super omnia peccatorem justificat etiam extra Sacramentum. Probatur primo ex *Prover. Cap. 8. V. 17. Ego diligentes me diligo. 2.* ex Trident. Sess. 14. Cap. 4. ubi asserit, Contritionem aliquando Charitate perfectam esse, hominemque Deo reconciliare. Ubi aliquando non ad reconciliationem, sed ad Charitatis perfectionem refertur. Faver denique praxis Fidelium, per quam peccator contritus omnia Sacramenta vivorum, præter Eucharistiam, accipere potest. Et inter Bajanæ reprobata est prop. 32. *Charitas illa quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.*

Dico tertio: Ut illa Contritio extra Sacramentum justificet, debet tendere in Deum propter se, sive ut est in se amabilis, non propter bonum nostrum: & illum appetere super omnia mortalia non remissa.

Prima pars probatur; quia ad justificationem extra Sacramentum requiritur perfecta conversio hominis à creaturis, & perfecta conversio ad Deum, sic ut illum ex toto corde quæramus, uti passim loquitur Scriptura: Homo autem non habet perfectam conversionem à creaturis ad Deum nisi per affectum quo

Deus propter se diligitur. Nam per actum Spiritus sancti se ipsum amat, quia sibi optat & sperat aliquod bonum aut beatitudinem: per actum aliarum virtutum amat tantum honestatem aliquam creatam illis virtutibus propriam, aut fugit inhonestatem, aut turpitudinem, aut pœnam peccati; Ergo per talis actus sine benevolentiâ Dei amore extra Sacramentum non justificatur.

Declaratur secunda pars, quod debeat contritari super omnia &c. Quia si cum illo amore consistat affectus ad aliquod mortale, homo non est adhuc perfecte, sive ex toto corde, ad Deum conversus, cum autem alia mortalia quæ detestatur non possint sine isto peccato remitti, peccator ex vi amoris tam imperfecti ad Dei gratiam & amicitiam non admittitur.

Ut autem illa Contritio censetur se extendere ad omnia mortalia, necesse non est singula in ea distinctè recogitari, sed sufficit cognosci confuse; & peccatorem sic esse animo comparatum, ut ad delendum peccata commissa nullum velit medium recurrere, etsi media ad hoc necessaria distinctè non resolvat.

Et quamvis in Assertionem dixerim, hominem non justificari per amorem quo diligimus Deum propter bonum nostrum, sive quia nobis bonus & beneficentissimus in eo solum motivo sistat; multum nihilominus confert divinorum in nos Beneficiorum consideratio, ut per illa tanquam per gradus ascendamus ad amorem perfectum bonitatis divinæ in se, ex qua tanquam perenni fonte tanta in homines beneficia promanant.

Dico quarto: Ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ sufficit Attritio efficax & supernaturalis, qualis concipitur ex timore pœnæ sive gehennæ, à Deo justo Judicæ infligendæ. Patet ex Tridentino Sess. 14. Cap. 4. ubi agens de Contritione sic loquitur: *Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit &c.* Hæc quidem doctrina multis nuper argumentis impetita est, sed quibus hæc Attritio nihil attrita est, quin potius à frequenti argumentorum collisione visa est clarius scintillare; accedente etiam Alexandri VII. Decreto graviter inhibente hanc doctrinam ulla censura Theologica notari. Sed hanc ControverSIam hinc deduximus supra Par. 3. Tract. 1. Quæst. 21.

Non sufficit tamen Attritio existimata, nisi cum vere habeas. Quia verus, & formalis dolor est pars essentialis hujus Sacramenti. Unde peccat graviter, qui etiam sola peccata levia sine omni dolore formali confitetur. *Lugo, Diana Part. 3. Tract. 4. Resol. 16.*

Non est autem necesse, ut dolor ille ad omnia venialia, quorum Pœnitens est conscius, sese extendat: debet tamen ad omnia, quæ confitetur mortalia extendi, *Suarez, Layman, Lugo, &c.*

Non absolvitur, qui dolet tantum propter infamiam, damna, aliasve pœnas temporales in illis peccatis sistendo, etsi contingeret id fieri ex inculpabili ignorantiâ. Quia non est dolor supernaturalis; nec ignorantiâ, aut bona fides potest hic supplere defectum essentialem. *Bonacina, alique communiter.*

Non habet sufficientem dolorem & propositum emendandi, qui non vult occasiones proximas peccandi amovere, quando potest sine damno gravissimo

finito & proportionato, vel recusat alteri ex animo ignoscere, vel satisfacere iis quibus ex iustitia obstrictus est. Quia non potest esse verum propositum, cum quo stat adhuc voluntas peccandi, quæ censetur remanere dum libere omittit tollere causam ex qua videtur peccatum secutum.

Qui nihil cogitans de Confessione, attritionem elicit, non referens eam ad Sacramentum, invalide ad illud sine novo dolore accedit: quia pars debet referri ad compartem, ut unum Sacramentum constituant. *Suarez, Bonacina.* Contrarium videtur docere *C. Lugo D. 13. Sect. 4.* quod non est improbabile. In praxi probabile est illum qui paulo ante confessus est cum dolore universali, v. g. moribundum, si iterum confiteatur novo dolore non indigere. *Lugo, Diana p. 9. Tract. 3. Resol. 5.*

Redire sæpe cum eodem peccato etiam mortali, non est certum signum abesse verum dolorem, si in penitente aliunde appareat præfens detestatio, & medita à Confessario præscripta adhibere desideret. Quia in re cavendum est, ne Pœnitens nimia severitate avertatur, aut ex alia parte nimia lenitate in peccandi consuetudine fovetur. *Suarez in 3. p. D. 32. Sect. 2. Sanchez, Lugo, &c.*

Quamvis igitur tali Pœnitenti pro remedio possit aliquando differri absolutio, præsertim cum ipsius consensu, nullum tamen est præceptum aut obligatio sic differendi, quando adest talis detestatio, & propositum emendationis. Quia nec Christus, nec Ecclesia illam dilationem præscribit: nec apparet ratio cur pœnitens post frequentes lapsus non possit esse vere contritus, & rite dispositus.

Nec audiendi sunt primo, cum Montaltio *Epist. 10.* aliqui Recentiores, qui obijciunt auctoritatem *S. Caroli Boromæi, S. Xaverii,* & quorundam ut ajunt, Conciliorum.

Respondeo enim, illos non asserere dilationem illum esse præcepti, sed aliquando esse rem consilii: aut quando peccata sunt enormia cum publico scandalo conjuncta, quod prius tolli debeat.

Obijciunt secundo, Pravos peccandi habitus tantum expelli per actus contrarios: Ergo anteaquam peccator absolvatur debet in contrariis actibus exerceri.

Respondeo nullam esse consequentiam, possunt enim habitus vitiosi consistere cum sincera detestatione actualis peccati, imo esse in homine iusto & Sancto cum statu gratiæ. Quod si ante absolutionem deberent esse expulsi habitus vitiosi, sæpe nec absolvi posset moribundus de peccatis maxime contritus: nec penitens qui sæpius confiteretur sola venialia, qui nondum præcedentium peccatorum habitus expellere potuit, quod quisvis ablonum iudicabit.

Obijciunt tertio, Priusquam peccator absolvatur debet Deum sibi conciliare & placare: Ergo debet expiationem absolutioni præmittere.

Respondeo distinguendo antecedens: Peccator debet prius Deum sibi conciliare per actualem vitæ emendationem, nego, ut probat instantia quam jam adduxi de moribundo contrito: debet prius Deum sibi conciliare per emendationem in voto, sive efficaci emendationis proposito, concedo, hoc autem propositum omnes requirimus.

Obijciunt quarto, Nec maritus ignosceret uxori sæpius adulteranti, nec Princeps militi proditione sæpius

molienti, etiam si ferio dolerent. Ergo nec Deus peccatori sæpius relabenti.

Respondeo negando consequentiam, quæ quantum claudicaret pater ex eo, quod illi plerumque ne quidem primâ vice adulteræ, aut proditori ignoscerent, quorum animum inspicere non possunt: an idem de Deo, aut Christo affirmabis: qui dixit Petro *Matth. 18. Non dico septies, sed usque septuagies septies.*

Ex hæcenus dictis patet, materiam Sacramenti Pœnitentiæ esse Dolorem debitum de peccatis, Confessionem, & Satisfactionem, de his supra *Tract. 3.* actum est.

Forma autem Sacramenti Pœnitentiæ sunt verba Absolutionis: *Ego te absolvo à peccatis tuis:* in quibus probabile est ad valorem sufficere, *Absolvo te.* Est tamen gravis obligatio addendi cætera verba, præsertim in articulo mortis, cum non satis constet sine illis subsistere valorem Sacramenti.

Orationes præviæ & subsequentes formam, ut, *Miserereatur &c. & Passio Domini &c.* quæ secundum Tridentinum laudabiliter adduntur, non sunt necessitatis; & ex rationabili causa omitti possunt, v. g. si breves sint Confessiones, vel multi confitentes: tunc enim sufficit dicere, *Absolvo te à peccatis tuis in nomine Patris &c.* vel si timeatur ne Pœnitens habeat censuram, dicendum est, *Absolvo te ab omni vinculo excommunicationis.*

Forma integra Clementis VIII. in Rituali Romano expressa ut eâ omnes utantur, tradita est supra *Part. 3. Tract. 3. in fine.*

Nota etiam Motiva valde idonea ad concipiendum dolorem, & formam variam eliciendi actum Contritionis pro hoc Sacramento, reperiri infra de Praxi assistendi moribundis in fine hujus Operis: Item Remedia & documenta contra singulas species peccatorum, traduntur infra *Tract. 6. in fine.*

CAPUT VI.

De Extrema Vnctione.

Definitur, Sacramentum novæ Legis constans Unctione Olei sacri, & Sacerdotis deprecatione, ordinatum ad salutem moribundi, quoad animam & corpus. Institutum videtur una cum Pœnitentiâ à Christo post Resurrectionem. Promulgatum est aperte *Jacobi 5.* ubi dicitur: *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, ut orent super eum, ungentes illum Oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit remittentur ei.* Quibus verbis indicatur Minister, subjectum, materia, forma, & effectus, qui est etiam remissio peccatorum, hæc autem remissio non fit sine infusione gratiæ, quæ sunt omnia ad verum novæ Legis Sacramentum necessaria.

I. Hinc dicendum primo, materiam remotam hujus Sacramenti esse Oleum benedictum: quod renovandum est quotannis in Cœna Domini, veteri exulto: si tamen novum haberi non possit, licet uti antiquo; & si hoc non sufficiat, aliud consecratum, vel in necessitate non consecratum (in minore tamen quantitate quam vetus est) addi potest. Non esse tamen alienum à praxi Ecclesiæ, ut paulatim & per vices (si ita requiratur necessitas propter copiam infirmorum) longe major quantitas addatur, quam ab Episcopo fuerit consecrata. *Diana, Bonacina, Lessius, & alii.*

II. Materia proxima est unctio certarum partium corporis, saltem quinque sensuum, vel si mutilati sunt,

de in

eo. pia

vicinarum partium, facta à Sacerdote: non necessario id fit contactu immediato manus: nam peste grassante potest uti virgâ oblongâ Oleo tinctâ, quam postea comburat, *Sylvester, Chapevill. Diana.*

III. Sunt, qui putent, unam tantum Unctionem esse de essentia Sacramenti, adeoque in periculo pestis, & simili necessitate sufficere inungere unum tantum organum maxime obvium, vel potius caput, quod in eo sensus maxime vigeant, dicendo: Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti per visum, auditum, gustum, odoratum, tactum &c. Verum cum alii Doctores communiter repugnent, tutius erit (quod suadet *Layman & Diana*) eo casu unum oculum, aurem, manum, narem, & os velociter sine crucis forma ungere, dicendo unicam formam complectentem reliquas. Illud vero certius est, pedes, aut renes inungere non esse essentialia: imo quoad renes non est decens, præsertim in feminis, & viris religiosis, ideoque in illis omittolet. *Henriq. Sa; Tol. Suar. Bellarm. hic Cap. 10. in fine.*

IV. Hoc Sacramentum tantum dandum est in mortis periculo ex morbo, vulnere, partu, vel senectute: quia hi soli sunt infirmi. Iterari potest quoties occurrit novum periculum moraliter diversum vel in eodem, vel in alio morbo: neque expectare licet, donec usu sensuum careant, vel omnino sint desperati. In dubio vero de vita, dandum erit sub conditione. *Layman, Sylvester, Suarez.*

V. Ordinarie, nisi obstat causa rationabilis, præmittenda est Confessio & Communio, ob Ecclesiæ consuetudinem, *Bonac. &c.* Licet per se loquendo Confessio non necessario præmittatur, cum ungens disponi possit per Contritionem; per accidens tamen prærequiri potest, v.g. si post viaticum peccasset mortaliter, & timeretur post Unctionem non futurum tempus Confessioni: Sacramenta enim magis necessaria tali casu pro securitate prius suscipi debent, *Fill. Barb. Dianap. s. Tract. 3. Resol. 92.*

VI. Pueris rationis usu præditis sufficienter ad peccandum, etsi sacram Eucharistiam nondum receperint, male negatur Extrema Unctio. Quia nonnumquam illorum salus ex robore inde ad extremam luctam acquirendo possit dependere, *Suarez, Angl. apud Layman Lib. 5. Tract. 8. Cap. 4.* Si dubitetur an puer habeat usum rationis, ungens esse sub conditione docet *Lugo, Sanchez, Diana.*

VII. Pastor ex officio tenetur sub mortali date petentibus Extremam Unctionem, nisi obstat causa rationabilis: etiam tempore pestis, si absit periculum vitæ, cum enim non sit Sacramentum absolute necessarium, cum tali periculo non teneri docet *Tannerus, Diana &c.* Quod si peste infecti sint confessi, posse sine peccato omitti, absolute docent *Diana, Villalobos, Tanner. Suarez, & alii plurimi.*

VIII. Sacerdos alius, si absente Parocho facile & licite possit, tenetur ex Charitate ministrare, tantum sub veniali, nisi tamen ægrotus valde indigeret, ut si esset sine omni Sacramento moriturus; Tunc enim quidam graviolem obligationem agnoscunt apud *Dianam, Layman, Lib. 5. Tract. 2. Cap. 3.*

IX. Etsi perpetuo jamentes non sint capaces Extremæ Unctionis, delirantibus tamen administrari debet, si videantur eam petitari si cogitarent, aut do-

loris signum aliquod præbeant: *Layman, Sylvester, Henriquez.* Quod maxime dicendum est de plurimicis, quando aliud Sacramentum suscipere nequeant *Barbosa, Diana, Part. 5. Tract. 3. Resol. 84.*

X. Muti, surdi, & cæci, debent etiam inungi prope organa sensuum quibus careant. Quia licet per illos sensus exterius peccare non poterit, delinquere tamen poterant per potentias internas illis respondentes, vel desiderium actus illiciti. *Prepositus, Paffy, Naldus, Dianap. s. Tract. 6. Resol. 11.*

XI. Nolle hoc Sacramentum suscipere, aut illud procurare, secluso contemptu, aut scandalo, aut salubris periculo, non est peccatum mortale, uti docet *Suarez, Layman, Tanner. &c.* Veniale tamen esse id spectare negligere plerique admittunt.

CAPUT VII.

De Sacramento Ordinis.

§. I.

Materia, forma, & conditiones variae ad sum ordines requisitæ.

Ordo est Sacramentum, quo confertur potestas ad functiones sacras: præcipue ad Eucharistiam rite administrandam. Verum esse Sacramentum à Christo institutum, ex Scriptura, Patribus, & Præterita Ecclesia probatur supra in Controversiis libri Tom. I. Part. I. Cap. ultimo.

I. Prima tonsura non est Ordo, sed tantum dispositio ad Ordines suscipiendos, per quam redditur homo capax Privilegiorum Clericalium.

II. Septem autem numerantur Ordines, nempe, Ordo Acolyti, Lectoris, Exorcistæ, Olibarii, qui dicuntur Minores; Subdiaconatus, Diaconatus, & Sacerdotium, qui dicuntur Ordines majores, ob maximam illis obligationem perpetuæ castitatis: probabile tamen est Ordinarum per gravem metum, minas, blanditias, & importunitatem Parentum illam obligationem non incurere, nisi postea eam ultro ratam haberit. *Sanchez, D. 29. Azor. Cochinek, Filic. Bonacina.*

III. Hujus Sacramenti materia remota est, certum instrumentum quod tradi solet Ordinandis: proxima est ejusdem traditio & acceptio. Probabilius est istius instrumenti contactum physicum & immediatum requiri ad valorem, ut unâ saltem manu tangatur: Ex præcepto autem ad securitatem requiritur ut utraque manu attingantur singula, verbigratiâ, Calix cum patena, & hostia imposita: idque eo tempore quo forma ab Episcopo profertur; *Layman, Filicinus, Bonacina, Diana p. 8. Tract. 1. Resol. 40.* Adhibetur huic alia forma cum impositione manuum Episcopi, quâ confertur potestas peccata remittendi.

QUÆRIT *Card. Lugo Respon. Moral. Lib. 1. D. 33.* An Sacerdos qui non terigit Calicem & patenam dum forma proferebatur, sed immediate post, debeat vel possit iterum sub conditione ordinari? Et respondit, dictum Sacerdotem posse in prima Ordinatione acquiescere: non peccaturum tamen si ad majorem animi sui quietem iterum sub conditione ordinetur, quod etiam Episcopus licite poterit in ejus gratiam præstare. Quia quamvis probabile sit isto casu nullam esse obligationem iterandi, probabile tamen videtur, saltem per principia extrinseca, posse iterum sub conditione

ne ordinari, propter Auctores aliquos antiquiores qui primæ Ordinationis valorem negarunt.

IV. Episcopus extra suam Diocesim potest subditis conferre primam Tonsuram: quia hæc non est Ordo. *Bonacina, Diana, & 4. alii.*

V. Quando dubium occurrit, an Ordo sit vere collatus, v. g. quia materia fuit dubia, iterari potest & debet sub conditione. Quando vero sunt rationes utrimque probabiles pro nullitate, & validitate, ait *Diana Par. 5. Tract. 3. Resol. 47. ex Gran.* posse iterari sub conditione, imo debere, si sit Ordo Episcopalis vel Sacrodotialis, v. g. si Sacerdos vel Episcopus non tetigisset vasa sacra, aut illud instrumentum in cuius porrectione impeditur character: Excipit tamen Sacerdotem qui immediate tetigit patenam, sed non hostiam. Recente autem notat *Diana*, etiamsi quis timeat ne invalide ordinatus sit, aut non recorderetur se tetigisse vasa sacra, aut non tetigisse imagnetur, non illico iterandum esse Ordinem; cum sola oblivio vel timor non sufficiat ad prudens vel rationabile dubium.

VI. Qui in una Diocesi est natus, in altera habet Domicilium, in tertia Beneficium, à quovis trium istorum Episcoporum potest Ordines, vel Dimissorias accipere, uti docet *Præpositus, q. 1. d. 14. Layman l. 5. Tract. 9. Cap. 9. Diana Part. 8. Tract. 2. Resol. 8. & 9.* ubi cum *Aversa & aliis 3.* contra *Barbosam*, dicit, etsi ab uno eorum acceperit Ordinem unum, posse alterum ab alio accipere.

VII. Studiosi qui in Universitate habitant (etiam ultra decennium) animo redeundi in Patriam, non contrahunt ibi domicilium, atque adeo ab ejus loci Episcopo ordinari non possunt.

VIII. Ut Ordinatio sit præcisè *Valida*, sufficere potest ut sit *Mas*, qui ordinatur, & fuerit baptizatus, & *Thomas 3. p. 9. 34. Art. 2. alique.*

Hinc, Puer baptizatus, cui fuisset Ordo collatus ante usum rationis (quamvis illicite) vere tamen & valide esset ordinatus. Nam uti Baptismus ita Ordo & alia Sacramenta, quæ pro materia aut forma non habent actum suscipientis, sicut habet Potentia & Matrimonium, valide conferuntur etsi absit in suscipiente usus rationis, uti cum aliis tradit *Lessius hic Cap. 6. Dub. 2.* Qui tamen sic esset ordinatus, postquam pervenisset ad usum rationis non teneretur ad votum castitatis: quam si servare nolit suspendendus est ab Ordinum executione. In adulto ut valide ordinetur &c. consensus aliquis requiritur, qualem exposuimus supra de Sacr. in Gen. Cap. 1. §. 2. *Aster. 2. & 4.*

IX. Ut autem Ordo *Licite* & secundum Ecclesiæ jura rite accipiatur, aut non incuratur censura, requiritur in recipiente præter statum gratiæ. 1. Ut non sit Neophytus, vel infamis, vel hermaphroditus, vel irregularis, suspensus, excommunicatus. 2. Animus clericandi, *Trident. Sess. 23. c. 4.* sine quo si primam Tonsuram vel Ordines minores accipiat, videtur peccare saltem venialiter (nisi justa causa excuset) quia fraus est levis. Similiter venialis instantia videtur, sine justa causa, statum illum clericalem deserere. 3. Ut sit confirmatus, *Trident. Sess. 23. Cap. 4.* Et hoc obligat secundum *Bonacinam d. 8. p. 5. num. 10.* sub mortali, secundum *Sorum, & Con.* sub veniali. 4. Si ab alieno Episcopo Ordines suscipiat

requiruntur litteræ Dimissorias (etiam pro primatonsura) Episcopi proprii, originis, sive beneficii, sive domicilii. *Diana, alique Par. 5. Tract. 4. Resol. 194.*

X. Requiritur etiam ut Ordo rite conferatur Titulus sustentationis, aut patrimonii, vel beneficii, vel paupertatis in Regularibus, *Trident. Sess. 21. Cap. 2.*

Ordo debitus temporis observandus est in susceptione unius Ordinis post alium: hinc Diaconatum suscipere ante Subdiaconatum mortale peccatum est: Susceptio autem Episcopatus ante Sacerdotium invalida erit.

XI. Requiritur etiam *Tempus certum & interstitia*, sine quibus Ordines illicite conferuntur absque dispensatione, aut privilegio.

XII. Denique *Ætas*, in qua ordinari Episcopus non potest dispensare; & sic pro prima Tonsura, & Minoribus requiritur saltem septennium completum: licet *Quitian. Tract. 6. Sing. 21.* contra *Sanchez &c.* putet sufficere inchoatum. Pro Acolythis annus 12. completus, *Fill. Tract. 9. Cap. 4. Num. 28.* Pro Subdiaconatu vigesimus secundus. Pro Diaconatu 23. Pro Sacerdotio 25. omnes incepti. Pro Episcopatu 30. completus. *Vide Bonac. d. 8. q. 1. Filiuc. Tract. 9. Cap. 4. Layman Lib. 5. Tract. 9. Cap. 6. & 7. Diana P. 3. Tract. 4. Resol. 192.* Si autem dubium sit, an quis ætatem requisitam habeat, v. g. pro Sacerdotio, an annum 25. ingressus sit, ordinari non potest, *Sanchez, Layman, Bardi. d. 6. c. 11. p. 6. §. 2.* Peccat autem tam ordinans quam ordinatus, si desint qualitates & conditiones supra requisitæ.

QUESTIO singularis est primo, quæ tractatur fuisse apud *Quitian. Tract. 6. Singul. 19. Pag. 152.* An qui à suo Episcopo Ordinario accepit litteras Dimissorias ut à certo Episcopo nominatim expresso Sacros Ordines suscipiat, possit licite illos ab alio Episcopo suscipere? Pro parte negativa adducit ille *Thomam Sanchez Tom. 1. Consil. Lib. 7. Cap. 1. Salcedum, ac Rodriguez in Sum. Cap. 14.* Affirmativam tamen ipse cum aliis suscipit, si non adfuerit specialis causa cur ordinandus ad hunc potius Episcopum, quam ad alium destineretur, cum veras Dimissorias habuisse supponatur, & possit aliquando præsumi destinantis consensus: & hoc posito, nec irregularitatem, nec inde suspensionem incurri: quod suscipit idem loco supra citato.

QUESTIO singularis secundo: An aliquis ordinari possit Sacerdos, extra Missionem, sine alio titulo quam deputationis ad certam Missionem.

Respondeo id fieri posse ex designatione eorum, qui facultatem acceperunt illum Titulum quibusdam personis applicandi, qualem facultatem per Bullam Pontificiam plerumque habent pro suis Alumnis qui præ sunt Seminariis Missionum.

Quin & ab Episcopo Vicario missionis Hollandiæ ordinari posse aliquem sibi nullo modo subditum, solo titulo deputationis ad eam Missionem, docet *Versjys Tract. 12. Art. 1.* Quia talis deputatio habet rationem Beneficii, non tantum simplicis, sed etiam pastoralis, cum Missionarii soleant habere facultates pastorales.

Pro Missionibus quomodo, & cujus facultate conferri possint Ordines extra tempora, & non servatis interstitiis, & dispensari in ætate jure communi requisita, vide supra hoc Tomo in Mission. Fac. 26. & 27.

de in

20 pia

§. I. I.

Singularum Ordinum scientia, ritus, Officia, Privilegia, &c.

UT sciant Neomiste quo modo debeant se ad sacros Ordines preparare, & in iis actu suscipiendis se gerere, commodum erit si diligenter advertant sequentia.

I. Quoad *Scientiam*, constat ex Canonibus, illiteratos non posse promoveri ad Ordines etiam minores. Per *Illiteratos* autem intelligendos esse linguæ latine ignaros, declaratur ex Tridentino *Sess. 23. Cap. 11.* ubi statuit, ut, *Minores Ordines iis, qui saltem latinam linguam intelligunt, conferantur. Quo in genere gravis est sententia Concil. Lateran. Can. 29. Si (Prelati) ignaros & rudes ordinare præsumserint, & Ordinatos & Ordinaturos gravi decernimus subjacere ultioni.*

In illis tamen qui primos Ordines suscipiunt minorum hujus linguæ & doctrinæ peritiam quam in progressu requiri colligitur ex ipso Trident. eadem *Sess. Cap. 11. Atque ita de gradu in gradum ascendant, ut in eis cum ætate vita meritum & doctrina magis crescat.*

Sed *Questio* est, quantam doctrinæ mensuram debeant Episcopi aut Examinatores exigere ab eis, qui ad majores Ordines prontoventur.

Respondetur, eam mensuram optime determinari ab ipso Trident. *Sess. 25. Cap. 12. Subdiaconi & Diaconi ordinentur habentes bonum testimonium, & in minoribus Ordinibus jam probati, ac literis, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, instructi. Ubi cum Concilium tantum requirit scientiam necessariam ad exercitium Ordinis quem actu suscipiunt, non deest Examinatorem ad alia divagari: nam si velint ordinandi per Confessiones aliaque ministeria salutis animarum ulterius vacare, de scientia ad Pœnitentiæ tribunal requisita aliud examen in ordine ad Approbationem instituitur, uti filius advertit *Gasp. Hurtado de Ordin. Dif. 12. aliisque.**

QVÆSTIO specialis est, An Examinator committat *Simoniam* si approbet ad Ordines illitteratum, vel aliis indignum, pecuniæ, aut munerum pretio accepto, vel accipiendo?

Responsio affirmativa communis est, si ipsius examinis & suffragii intuitu, non laboris, aut industriæ, aut prævia institutionis titulo horum aliquid, & maxime ex aliquo contractu, accipiatur. Quia tale examen & suffragium etsi per se non sit res sacra, est tamen rei Sacrae, scilicet Sacris Ordinibus, annexum. Pro hac resolutione plures juris ac Theologiæ Doctores fusius addicit *Anton. Quintan. Tract. 6. de Ordine, singulari 15.* Varios etiam alios ibidem Titulos examinans ex quibus possit Examinatori licita esse aliqua compensatio.

II. Nulli licet ad suscipiendos Ordines accedere, qui sit filius naturalis vel illegitimus sine prævia dispensatione, aliàs fieret irregularis, *Cap. 1. de Fil. Presb.* Ad minores autem Ordines dispensat Episcopus, ad Majores solus Pontifex lege ordinariâ: cum intrante Religionem jus commune ad omnes Ordines dispensat. De hac, & Irregularitatibus ceteris sacros Ordines impediendis fusius in §. sequenti.

III. Nullus admittitur ad sacros Ordines qui sit notatus aliquo Crimine notorio depositione digno ante obtentam dispensationem. Peccata autem notoria de-

positione digna habentur in jure Adulterium, perjurium, homicidium, falsum testimonium, quando ita sunt publica, ut nulla possint tergiversatione celari.

IV. Peccat mortaliter, qui ad Ordines accedit cum conscientia cujuscumque peccati mortalis. Mortis proinde est ut præmissa Confessione Ordines suscipiendi de manu Episcopi sacram Communionem devotè accipiant. Vide alias condiciones §. superiori expressas quoad ritus & officia singulorum Ordinum.

V. Suscipitur *Subdiaconatus* hoc modo. Prima amictus capiti ordinandi ab Episcopo imponitur, & manipulus in brachio, & dalmatica induitur. Postea datur illi ab Episcopo liber Epistolarum, dicendo: Accipe librum Epistolarum & habe potestatem eas legendi in Ecclesia Sancta Dei tam pro vivis, quam pro defunctis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Huic etiam ab Episcopo datur Calix vacuus, cum patena, & urceolus cum aqua: & bacile cum manutergio ab Archidiacono dicente: Vide ejus ministerium vobis traditur &c.

Officium Subdiaconi est, Calicem & panem ad altare portare, vinum celebranti ministrare, Evangelium non est pulpito prædicare, ordinandos & baptizandos offerre.

VI. Pro *Diaconatu*, Postquam Episcopus dicit, Accipe Spiritum sanctum ad resistendum diabolo & tentationibus ejus, in nomine Domini: & postquam dedit stolam super humerum sinistram, porrigendo librum Evangeliorum ait, Accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei tam pro vivis quam pro defunctis in nomine Domini, Amen. Item Episcopus ponit manum super caput ejus dicens, Emitte in eum quæsumus Domino Spiritum sanctum &c. & præbet ei stolam. Cum traditione Evangelii sennæ D. Thomas imprimi Characterem.

Officium Diaconi est, pauperum curam gerere, Episcopis & Presbyteris ministrare, Evangelium prædicare, non tamen è loco superiori; item ordinandos & baptizandos offerre.

VII. Pro forma *Presbyteratus*. Postquam Episcopus reflexit stolam ab humero sinistro in dexterum in modum crucis dicendo, Accipe jugum Domini, jugum enim suave est, & onus ejus leve. Et postquam dedit vestem sacerdotalem, & consecravit manus dicendo, Consecrare & sanctificare digneris Domine manus istas per istam unctionem, & nostram benedictionem, porrigendo Calicem cum vino & aqua: patenam cum hostia superposita, dicit, Accipe potestatem offerendi Sacrificium Deo, Missasque celebrandi tam pro vivis, quam pro defunctis in nomine Domini. Deinde imponendo ambas manus super caput illius dicit, Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata remittuntur eis, & quorum retinueris retenta sunt: Imprimitur character in traditione Calicis & patenæ.

Officium Sacerdotis est docere seu prædicare, servare & ligare, consecrare & Sacramenta administrare.

VIII. *Episcopus* consecratur cum assistentia trium Episcoporum, vel etiam unius Episcopi cum Pontifici dispensatione, assistentibus duobus Sacerdotibus. Et constat hanc dispensationem variis fuisse concessam: etenim Gregorius XIII. concessit Patriarchæ *Ethiopiæ*, qui erat Societatis Jesu, ut solus sine aliis Episcopis illic Episcopos ordinaret, ut testatur *Henriquez Lib. 10. Summa Cap. 24.* Et in Belgio ex concessione In-

nocentii X. anno 1647. Fabius Chisius tunc Nuncius Apostolicus ordinavit Jacobum de la Torre in Archiepiscopum Ephesinum assistentibus loco Episcoporum, duabus personis in dignitate Ecclesiastica constitutis.

QVÆRES, An valida esset talis ordinatio, si contingeret illicitè vel ignoranter fieri absque Pontificis dispensatione? Validam fore probabile putat Scildere *de Princip. Conscien. Tract. 2. Num. 118.* & Henrix de Sacramen. Ord. Diss. 10. Num. 63. cum D. Antonino Sylvestro, Averfa, Turrecremata, & aliis, qui censent unum Episcopum principaliter totam consecrationem perficere, & alios esse quasi coadjutores. Sed quia plurimi contrarium docent, & in hac materia pro valore Ordinis via tutior sequenda est, Episcopus sic ordinatus debet sub conditione rite reordinari, ut censet ipse Henrix, Scildere, & Averfa.

Porro in Ritu consecrandi Episcopus, ille Episcopus qui Consecrator est, post varios Ritus inungit Chrismate ambas Electi manus simul junctas primo in modum Crucis, & mox palmas integras, dicens, Ungantur manus istæ de Oleo sanctificato, & Chrismate sanctificationis &c. Postea benedicit & tradit ei Baculum pastorem cum oratione, Accipe baculum &c. Deinde Anulum benedictum inserit digito annulari manus dexterae, dicens, Accipe Anulum fidei scilicet signaculum, quatenus Sponsam Dei sanctam videlicet Ecclesiam intemeratâ fide ornatus illibate custodias, Amen. Postremo, tradito ei Euangelio clauso recipit Consecratum ad Oculum pacis.

Munus peculiare Episcopi supra Sacerdotem est, quod possit Clericos ordinare, Virgines benedicere, Ecclesias dedicare, Clericos deponere, Synodos celebrare, Chrismate consecrare, vestes & vasa consecrare, Chrismate ungeri, excommunicare, interdicere, & suspendere à Sacris. Has enim actiones requirit Ordo & gubernatio Ecclesiasticæ Hierarchiæ: quibus dignitas Archiepiscopi & Primatis aliquas prerogativas superaddit, ut est gestatio Pallii quibus quibusdam solennibus in Missarum celebratione, quod plenitudinem potestatis significat: prælatio Crucis in locis exemptis suæ Provinciæ: ceteris Episcopis suæ Provinciæ præsidere: cognoscere de eorum criminibus, & penam imponere, licet non possit procedere ad eorum depositionem, hoc enim Papæ reservatur, ut in Cap. de Transl. Prælat. &c.

IX Status Clericalis habet etiam quædam Privilegia in jure Canonico sibi annexa, ut quod Clericus sub pena excommunicationis non possit percuti, aut in rebus suæ personæ adhaerentibus violari. Habet etiam privilegium fori, quod non possit capi & incarcerari à Judice seculari, nec possit judicari aut puniri nisi à Judice Ecclesiastico, nisi hic ultro potestati civili illum tradat puniendum. Clerici etiam gaudent immunitate à solutione gabellarum aut vectigalium. Quæ tamen non extenduntur ad constitutum in Minoribus tantum, nisi sit in via ad Ordines majores, post Trident. Sess. 23. Cap. 6. Quæ omnia, aliæque plura ubi viget potestas Ecclesiæ sub gravi censura observanda sunt. Advertat tamen Clericus, per dimissionem habitus, & enormia flagitia posse amittere privilegium Clericale, ex multorum sententia.

X. Clericis etiam Canones interdiciunt quædam Officia, artes, & actiones, quæ eorum statum dedecent: ut exercere officium Medici, aut chirurgi ubi

opus est incisione vel adustione: 2. Officium Judicis in causa sanguinis, aut Advocati, Patroni, Tabelionis in placitis secularibus: 3. Portare arma nisi in itinere: 4. Tabernaculum frequentare: 5. Venationi clamose vacare: 6. Exercere mercaturam aut negotiationem per seipsum lucri causa: 7. Ludere aleis nisi recreationis causa, illis autem ludere pro magna quantitate ob lucrum, Navarrus mortale existimat. Ordines enim Sacri, ut hominem soli Deo consecrant, ita vitam requirunt irreprehensibilem, & à seculi moribus longissime segregatam.

§. III.

Enumerantur & explicantur IRREGULARITATES, quæ etiam Ordinationem impediunt.

Irregularitas est impedimentum Canonicum, suspensionem Ordinum sacrorum, & susceptorem utrumque impediens. Alia oritur ex delicto, alia ex defectu. Ex illis aliquæ irregularitates impediunt ab omni Ordine suscipiendo, & suscepti exercitio v. g. homicidium, aut bigamia: aliquæ non privant omni Ordinis ministerio, sed tantum ab aliquo, vel à solo ascensu ad Ordinem Superiorem v. g. Diaconus carens oculo sinistro inhabilis est ad Sacerdotium, exercere tamen ea quæ spectant ad Ordinem Diaconi non prohibetur. Dixi, irregularitatem impedire aut inhabilitare ad Ordines sacros suscipiendos, etiam primam tonsuram, & ad susceptorem exercitium: non enim actus illos reddit invalidos, sed illicitos, ut si absolvat Sacerdos irregularis, illicite id facit & punitur, non tamen facit invalide, & sic de aliis.

Ut incurritur Irregularitas ex Delicto, requiritur actus externus, & mortalis, & consummatus: quia pena annexa est gravis, ut docet communis. Non potest Confessarius in illis irregularitatibus dispensare: nisi ad hoc legitimum privilegium habeat.

Irregularitas ex Delicto, prima est quæ incurritur propter Baptismum serio, & scienter iteratum, idque tam respectu rebaptizantis, quam rebaptizati: quamvis in rebaptizante tantum impediatur ne Clericus ad altiorem ordinem possit ascendere, nec incurritur si rebaptizatio tantum occulta fuerit, ut cum communi docet Bonacina, Toletus, Covar. Layman Lib. 1. Tract. 5. p. 5. Cap. 2.

Secunda oritur ex violatione Censuræ; ut si aliquis excommunicatus, vel suspensus actum aliquem Ordinis solenniter exerceat, nisi ignorantia invincibilis excuset, incurrit irregularitatem, quæ fit inhabilis ad istius ordinis exercitium.

Tertia incurritur, ob peccatum quo Clericus serio & scienter solenniter exercet actum alienius Ordinis, quem nondum habet.

Quarta contrahitur, ob delictum quo aliquis inordinatus male suscepit, ut si ordinatus fuerit in excommunicatione suspensione, vel ab Episcopo non habente jurisdictionem, vel per saltum, ut si fiat Sacerdos non suscepto Diaconatu &c. saltem si minister in ordine sic per saltum suscepto: vel si ordinatus fuerit ante legitimam ætatem, vel sine literis dimissorialibus, vel non examinatus, vel furtive scilicet ab Episcopo nec sciente, nec approbante.

Quinta, Propter crimina enormia, si sint notoria, & publi-

de in

20
gia

publica, qualia sunt quæ à jure annexam habent infamiam, ut incestus, adulterium, raptus, & alia recensita §. superiori, Num. 3.

Sexta irregularitas incurritur, ex injusta *membris mutilatione*, vel homicidio etiam indirectè tantum voluntario: & comprehendit omnes qui ad alterutrum iniquè concurrunt sive in bello injusto, sive extrajudiciali, etiam mandando, aut consulendo. Intelligitur autem hic fieri mutilatio quando à corpore separatur membrum aliquod principale, sive cui competit in corpore officium aliquod per se distinctum, ut manus; pes, auris, oculus &c. non autem digitus, dens, labium, aut sola auris cartilago, aut alia quæ tantum ad corporis ornatum deserviunt. Nec incurrit qui alterum mutilat vel occidit ad necessariam, & justam sui defensionem. Quia irregularitas ex delicto non potest contrahi ubi culpa non intervenit.

Hanc autem irregularitatem contrahit qui procurat in femina abortum fetus animati: quia verum homicidium committit. *C. majores 32. q. 2.*

Irregularitas ex *Defectu*, incurri potest sine ulla culpa, aut peccato: & ideo non est pœna, sed aliqua inhabilitas ad susceptionem, vel exercitium Ordinum, propter certos defectus sive animi, sive corporis, etiam naturales & extrinsecos.

Prima hujusmodi irregularitas oritur, ex *Defectu Anima*, qualem habent sequentes. 1. Amentes, Phrenetici, Arreptitii, & Epileptici: Si tamen hi antea ordinati sunt, & per annum eo morbo non laborarunt, permittitur illis Ordinum exercitium; quia præsumuntur jam liberati: si autem laborent raro sine clamore, & notabili indecentia, permittuntur celebrare cum adjutore assistente qui sacrificium suppleat si illi deficiant. 2. *C. Illud. 7. q. 1. Illiterati* Irregulares sunt, qui scilicet carent doctrinâ ad talem ordinem requisitâ. 3. *Neophyti*, sive recenter conversi, donec sint sufficienter instructi ex Episcopi judicio.

Secunda est, ex *defectu Corporis*, qui reddit ineptum ad Ordinis exercitium; ut si sit cæcus, surdus, aut claudus, sic ut nequeat sine baculo ad altare accedere. 2. Si etiam careat pollice, indice, aut oculo sinistro, aut vi ejus visiva, opus est dispensatione ut ordinetur: quamvis si oculo dextero possit sine indecentia Canonem legere, id neget *Sayrus, Henriquez, Valentia* &c. 3. Si adsit Deformitas corporis tanta, ut quis nequeat exercere ordinem sine aliorum horrore, offensione, aut scandalo, ut si careat naso, vel auribus, vel sit notabiliter gibbosus, leprosus, aut paralyticus, vel membra aliqua habeat superflua. In dubio an deformitas sit sufficiens, ad Episcopum pertinet judicare: quamvis quoad Regulares censetur Diana *Part. 4. Tractat. 2. Resp. 75.* citans Suarezem & alios §. id spectare ad eorum Prælaturum; quamvis admittant Episcopum ex causa posse Prælati judicium non admittere.

Tertia ex *defectu Natalium*: hinc irregulares sunt omnes Illegitimi, eo quod ratione originis nimis viles reputentur in ordine ad functiones tam sacras. Legitimari possunt tales jure communi, 1. Per matrimonium subsequens inter eorum parentes, si saltem tempore conceptionis potuerint hi validè contrahere. 2. Per professionem in ordine Religioso: quamvis etiam in hoc ut ad dignitates promoveantur

indigeant dispensatione. 3. Per dispensationem Pontificis. Principes autem seculares tantum possunt legitimare in ordine ad officia secularia, & hereditates legitimè obtinendas.

Quarta ex *defectu Etatis*: quænam ætas ad singulos ordines requiratur, vide supra §. 1. in fine.

Quinta oritur ex *Bigamia*: quia bigamus carnem suam dividit in plures uxores, ideoque non representat unionem Christi cum Ecclesia. Non sufficitatem matrimonium ratum cum pluribus, sed debet esse verum & consummatum, vel certè præsumptum, quale censetur esse etiam secundum matrimonium si sit invalidum. Hanc irregularitatem etiam incurrit, qui viduam non virginem ducit, & cognoscit. Qui ducit uxorem prius ab alio corruptam, etiam per fornicationem, & eam cognoscit: non tamen qui ducit à se prius corruptam. Qui etiam cognoscit propriam uxorem, postquam ab alio per adulterium cognita fuit. Qui matrimonium contrahit & consummat etiam cum virgine post solenne votum caltatis: quia quamvis invalidè contrahat, censetur tamen ex interpretatione juris duo matrimonia contraxisse, unum spirituale cum Christo, alterum carnale cum muliere. Itajura, & DD. communiter.

Sexta est ex *Infamia*, sive juris, sive facti, modè crimen publicum sit: quamvis si sit homicidium, vel censura violatio etiam occultum sufficit: imo censent nonnulli cum *Suarez, & Sylvestro* sufficere crimen esse occultum, quando infamiam ipso jure annexam habet. Infamia de qua hic, potest etiam oriri ex delicto parentum, & inde ex vilitate personæ, quam à sacris tractandis arceri decuit.

Septima, ex *defectu Libertatis*. Hinc irregulares sunt primò, omnes Servi propriè dicti, non in quibus nunc passim aliis deserviunt. 2. Conjugati hinc censentur non liberi, nisi uxores consentiant, & ipsi constituti voveant. 3. Curiales, ut sunt iudices, advocati, & similes, non censentur liberi, dum talia officia secularia actu habent, nisi fiat cum speciali dispensatione Pontificis, quæ in causis criminalibus non conceditur: vel ex consuetudine à Pontifice permessa. 4. Idem est de Militibus, Thesaurariis, Depolitis publicis, & qui Rempub. administrant. Item de Apparitoribus, & aliis qui crudelia officia exercuerunt, vel in causâ sanguinis administrati fuerunt, quos jura sacros ordines inhabiles declarant.

Octava oritur ex *defectu Lenitatis*: et si sit inculpabilis, ut ex homicidio in bello iusto, vel in iudicio, vel ex hominis mutilatione etiam iusta. Quia Sacerdos, qui gerit personam Christi, debet ipse in lenitate non esse difformis. Non fit tamen irregularitas qui occidit vel mutilat in defensione inculpata, quia jura loquuntur de bello iusto, vel iudicio. Et in iudicio quidem iusto irregularis fit iudex ferens sententiam, Notarius eam scribens, ministri executiones, testes, & alii qui ad mortem vel mutilationem cooperantur activè, efficaciter, & proximè, per actionem ex natura sua ad ea ordinatam. Talis non censetur actio Confessarii, qui interrogatus de Reo an mortem mereatur, responderet, Iudici non habendum respectum personarum, sed circa illum munere fungi debere: quia hoc non potest præbere causam mortis nisi valde remotam. Irregularis autem esset Confessarius, qui licetorem urgeret ad mortem reo accelerandam: vel qui ipsum reum impelleret

ret ut scalas ascenderet, vel caput securi praberet, ex sententia communi: ac proinde hic cautela opus est. Quamvis non desint Auctores qui censent, neminem ex homicidio fieri irregularem, nisi ad illud concurrat tanquam publicus iustitiae minister, vel ad causae probationem, vel ad executionem, vel tanquam privatus iniuste, & cum delicto: ita Suarez, Reginaldus, Layman, alique, contra Vasquez, Hurtadum, Turrianum, &c. quam sententiam probabilem indicat Diana Part. 3. Tract. 4. Resol. 70. & alibi.

Dispensare in Irregularitatibus sive ad Ordines, sive ad alia, ad Pontificem praecipue pertinet: in quibusdam etiam dispensare potest Episcopus, praesertim in illis quae proveniunt ex delicto occulto, praeterquam ex homicidio voluntario, & aliis deductis ad forum contentiosum. Dispensare idem potest quando non datur recursus ad sacram Sedem, juxta statuta Ecclesiae, & praesertim Tridentini Sessione 24. de Reform. Cap. 6. cujus verba citavi supra Part. I. Tract. 2. §. 4. in fine.

Practicae irregularitates quia multiplices sunt, memoriae causa valde commodè ad sequentes hos versiculos reducuntur: Quid in iis singula verba denotent, ex priorum singularum irregularitatum expositione colligitur: ubi infirmus denotat morbos corporis irregularitati obnoxios: demens, amentiam, phrenesim, & defectus animae: vitiosus, vitium membrorum: novus, neophytum sive recenter conversum: ignarus, illitratum, obstrictus, defectum libertatis in obstrictis officio seculari: reliqua facile patent ut sequuntur.

Infirmus, demens, Vitiosus, Fovmina, Servus, Infans, Novus, Ignarus, Baptismate peccans, Ordineve, Occidens, Mutilans, Bigamusque, Nothusque, Haereticus, Obstrictus, Pauper, Puer, Exul at aris.

CAPUT VIII.

De Matrimonio.

§. I.

De Sponsalibus.

Sponsalia sunt, promissio deliberata, & mutua, signo sensibili expressa, futuri Matrimonii, inter personas jure habiles. Hinc ad sponsalia non sufficit dicere, *Volo te accipere in uxorem*, quia non est promissio, sed propositum. Neque valida sunt contracta ante septennium, quia non praesumitur promissio illa deliberata esse. Quod si major septennio contrahat cum parte, quae est infra septennium, tenetur ille quidem, non jure sponsalium, sed promissionis.

II. Neque subsistunt sponsalia inita per vim, dolum, errorem, vel ignorantiam circa substantiam, aut conditionem substantialem si sit notabilis, uti de voto, & aliis contractibus dici solet.

III. Ad sponsalia requiritur utriusque partis promissio, sic ut non coalescant etiam si una pars promittat, & altera acceptet, nisi haec simul promittat, aut se obligare intendat. Quia requiritur promissio mutua & reciproca, nam sine hac promissione reciproca, contractus sponsalium in jure dicitur claudicare.

IV. Si Pater, vel Mater pro filio aut filia, aut Curator pro eo, cujus curam habet praesente vel non

R. P. Arfdek. Tom. II.

contradicente (dummodo metus absit) sponsalia contrahat, valida erunt. Quia in hoc casu jus accipit taciturnitatem pro expressione consentus. Sanchez, Lib. 1. d. 22. Diana, Part. 3. Tract. 4. Resol. 270. Imò etiam si contrahat pro absente, si is sciens id copresens vel tacite signo aliquo sufficienti ratificet. Sanchez, Pontifi. Diana, Part. 3. Tract. 4. Resol. 271.

V. Quando verba vel signa sunt dubia, in foro conscientiae standum est intentioni contrahentium, si de illa constet: in externo autem communi intelligentiae, & sensui verborum; ita tamen, ut potius inclinetur in favorem Matrimonii. Diana Part. 3. Tract. 4. Resol. 205. Bonacina q. 1. p. 1. alique.

VI. Esti utraque pars dicat, *non duciam aliam quam te*, non fiunt sponsalia. Quia illa verba sunt vera etiam si pars maneret in coelibatu.

VII. Denique per munera reciproca missa non censentur contrahi sponsalia. Si tamen Titius misit Cajae anulum cum promissione Matrimonii, & illa promissionem hanc intelligens dixit, *recipio*, valida sunt sponsalia. Quia illa signa externa mutuum consentum, & promissionem sufficienter indicant. Filliucius, Layman, Lib. 5. Tract. 20. Cap. 2.

VIII. Ex sponsalibus valide contractis resultant haec obligationes. I. Tenetur sub peccato mortali a pars inire Matrimonium, quando ab altera requiretur, nisi certus terminus praefixus fuerit: hoc enim omni contractui commune est. Sanchez, Coninck, Diana Part. 3. Cap. 4. Resol. 245. Secundo, qui post sponsalia recusat promissum Matrimonium contrahere, cogi potest à Judice, etiam per censuras. Notant autem plurimi quod illa coactio raro feliciter succedat.

IX. Si quis promissit animo simulato alteram ducere, per se loquendo ad nuptias non obligatur, damnum tamen inde exortum compensare debet. Si autem data promissione puellam ad copulam induxerit, eam ducere tenetur. Nisi tamen illa esset longè inferioris conditionis. v. g. vir esset nobilis, illa agricola filia, tunc enim illam dotando satisfaciet. Quòd si illa conscientia suae disparitatis in copulam consentierit, etiam ad dotem jus amittit: quia censetur ipsa ultrò decipi voluisse. Vasquez, Sanchez, Bonacina, Lessius, Layman, hic cap. 1. Num. 10.

X. Sponsalia posteriora contra priorem fidem inita, tamen si jurata sint, aut copula etiam accesserit, sunt invalida. Sanchez, & Villalob. Contrarium tenet Pontius, Coninck cum Diana Part. 3. Tract. 4. Resol. 210. Matrimonium tamen post sponsalia contractum cum altera est validum, licet iniustum, Bonacina, Part. 5. & 7. Layman Cap. 1. n. 5.

XI. Ubi Tridentinum non est receptum, sponsalia jure antiquo transeunt in Matrimonium per quavis signa externa maritali affectu exhibita, v. g. per copulam. Ubi verò Trident. receptum est, haec signa non tenent si sint clandestina sine parocho & testibus.

XII. Dissolvuntur autem sponsalia, I. per Matrimonium validum cum altera initum, ut supra diximus.

II. Per mutua remissionem prioris promissionis.

III. Per impedimentum dirimens Matrimonium postea superveniens.

IV. Per enorme crimen unius partis solvuntur sponsalia ex parte innocentis. Tale crimen est haereticum, homicidium, furtum grave, fornicatio, & haec quidem etiam ante sponsalia ex parte sponsae commissi, si fuerit à Sponso ignorata. Imò si Sponsa liberè patiatur

de in

20
21a

ab altero tactus impudicos, oscula & amplexus potest Sponsus resiliere: non potest tamen Sponsa resiliere et si eadem Sponsus exerceat, nisi fiat in istis valde enormiter notorius. Quia actus illi in Sponso non ita redundat in dedecus Sponsæ, sicut vice versâ redundare solent.

V. Si superveniat notabilis mutatio, quæ ab initio cognita à contrahendis Sponsalibus deterruisset, v. g. odiûm grave inter Sponso, insignis morum asperitas, periculum valde probabile, ex Matrimonio oritura scandala, aut gravia odia inter parentes, aut alios amicos: *Bonacina, Layman, &c.*

VI. Si alteruter incidat in morbum qui solet esse perpetuus, aut valde diuturnus; ut morbus caducus, lepra, &c. aut Sponsa mutiletur aut enormiter deformetur, aut Sponsus amissione officii aut alio modo reddatur ineptus ad rei familiaris sustentationem. *Sanchez, Coninck, Bonacina, Diana, Layman, &c.*

VII. Si magna alterius partis debita detegantur, aut Sponsa promissam dotem præstare nequeat, vel Sponsus cum magno Sponsæ incommodo incipiat vagari, aut sine ejus licentia ad longinquas terras proficiscatur: quia tunc merito censetur suo juri renuntiare.

VIII. Dissolvuntur quoque Sponsalia etiam jurata per ingressum alterius in Religionem, aut votum ingrediendi, aut Ordinis sacri susceptionem. *Bonacina, Layman, &c.*

IX. Quando prædictæ causæ sunt manifestæ non requiritur auctoritas judicis ad dissolvenda Sponsalia, alioqui requiritur. Quod si Sponsus cognito suo jure resiliendi, nihilominus carnaliter cognovit Sponsam, censetur tacite juri suo renuntiasse, & Sponsalia ratificasse. *Layman, Cap. 2. Num. 20. &c.*

X. Si contingat Sponso supervenire novam hereditatem, ita ut illi Sponsa jam sit inæqualis, non habet idè jus resiliendi, quia non est deceptus in conditione Sponsæ, in qua nulla facta est mutatio. Idem est de Sponsa si ipsi hereditas nova superveniat. *Sanchez, Coninck, Regin. Diana Part. 3. Tract. 4. Resol. 268.*

QUÆSTIO est, An virgo quæ contraxit Sponsalia, possit validè & licitè se solvere, ab obligatione Sponsalium de futuro, emittendò votum simplex castitatis in seculo.

Respondetur affirmativè apud *Lessum in Auilar. Pag. 280.* ubi in hanc sententiam adducit *Angelum, Sylvestrum, Richardum, Domin. Sotum in 4. Dist. 27. q. 2. Art. 5.* qui rem resolvit his verbis. Utrum per votum castitatis dirimantur Sponsalia, disputari solet: attamen in dubium vocari non debet quo minus, tale votum sit licitum, atque adèd Sponsalia dirimens, cum sit melioris frugis: quæ exceptio semper in Sponsalibus implicatur.

§. II.

De Matrimonii valore, Ministro, usu &c.

I. Matrimonium est Sacramentum inter baptizatos, quo vir, & mulier legitime invicem tradunt jus in mutua corpora, in ordine ad perpetuam vitæ societatem, & prolis susceptionem.

II. Hujus Sacramenti materia proxima est mutus consensus utrimque signo externo expressus, in quantum est prædicti juris traditio. Forma autem est idem consensus quatenus habet rationem acceptationis, ut docet *Suarez, Vasquez, &c.*

III. Minister Matrimonii non est Sacerdos, sed ipsi conjuges, qui contrahendo ponunt consensum conjugalem, in quo consistit materia, & forma hujus Sacramenti, *contra paucos mod.* Verba quæ hunc consensum declarant, debent esse de præsentibus, v. g. *Ego te duco, non autem, ego te ducam.*

IV. Matrimonium dicitur *Ratum*, in quo nondum secuta est copula conjugalis. *Consummatum* vero quando copula accessit. Probabile est Pontificem posse in Matrimonio rato dispensare. Ratio prima est, quod diversi Pontifices, relati supra Pag. in illo dispensarint: supponendum namque est esse processisse non temerè, sed prævio maturo consilio deliberatione; uti latius Pag. citatâ. Nec refert, quid diversi etiam Pont. noluerint dispensare, id alienum rati à sua potestate: quia argumentum, quod expressi priorum docuerunt, non arbitramur esse certum aut infallibile, sed tantum probabile; cui non obstat praxis contraria aliorum. Qui fortassis etiam non dispensarunt defectu justæ causæ, aut voluntatis, cum dispensatio sit libera; non autem ex defectu existentia potestatis absolutæ.

Certum autem est post Matrimonium ratum & nondum consummatum conjuges posse religionem intrare, aut si unus tantum intraverit, post ejus Professionem alterum cum quo voluerit posse contrahere. Jura cogitantibus de Religionis ingressu conceditur ab inito Matrimonio bimestre ad deliberandum aut consummationem.

V. Ad Valorem Matrimonii requiritur præsentia Parochi proprii, vel alterius Sacerdotis ex ipsius aut Episcopi licentia, ac duorum saltem testium, post Tridentinum Sess. 24. Cap. de Reformat.

Sufficiunt quicumque testes, modò intelligantur qualiter fiat; & sufficit Parochus viri, vel femina etiam in alia Diocesi, & etiam si nondum sit ipse Sacerdos, & etiam si præsens contradicatur, aut vi detineatur, modo Parochus præsens cum testibus intelligat quid sit, scilicet videndo, aut audiendo.

VI. Denuntiationes, si esset periculum in mora, possit Parochus postponere ex præsumpta Episcopi voluntate, & quadam tacitâ commissione. Possunt etiam ex omitti volente Episcopo ex causa. Sæ, *Peregr. aliquæ ex Trident. Sess. 24. Cap. 1.* quod præcipitur ut fiat in parochia utriusque contrahentis, ex Decretis Cardin. & tribus diebus festivis continuis, non tantum immediatis, de quibus *Bonacina q. 2. p. 6. &c.*

VII. Benedictionem omittere, aut ante eam consummare Matrimonium per se non est mortale: quod si fiat hæc sine causa est veniale, Sæ, *Sanchez, Bonacina, p. 4. q. 6. Num. 2.*

VIII. Etas ad valorem Matrimonii requisita in femina sunt anni duodecim completi, in viro quatuordecim, & ante si sint potentes ad copulam simul sufficit verò dicta etas etiam adhuc non possunt contrahere expectandum vero deinde usque ad annum decimum octavum, ut judicetur an sit perpetuum impedimentum, nec validatur illud Matrimonium per copulam postea sequentem, nisi ad minimum tacitus utriusque partis consensus accedat. V. Sæ, & *Layman, hinc Cap. 12. Num. 1.*

IX. In dubio an sit legitimum Matrimonium primo initum, non est dissolvendum, sed secundo contractum irritandum. Nec uni soli juranti esse impedimentum, post contractum credendum; semper enim in dubio

dubio præsumendam pro Matrimonio. *Sa, Menoch. Sanchez, Lib. 2. D. 45. Num. 14.*

X. Non potest conjux cum altero contrahere nisi habeat certitudinem de morte conjugis. In dubio autem an talis certitudo habeatur Judicis Ecclesiastici arbitrio judicandum relinquunt. *Sanchez, Sa, Navarr. Cap. 22. Num. 36.*

XI. Bonâ fide conjugati, non sunt admonendi impedimenti à Parocho, vel Confessario, quando probabiliter timeri potest magnum damnum. *Sa, Sanchez, Navarrus.*

XII. Teneur uxor virum migrantem sequi, nisi aliud esset inter eos conventum, & ipsa non cogereur aliqua necessitate migrare, aut nisi insciens vagabundum duxisset, aut si ipse vellet inhonestè vagari, aut cum periculo animæ vel corporis, vel post Matrimonium factus esset vagabundus. *Covar. Navarrus Cap. 14. num. 20. alique.*

XIII. Uxor graviter peccat si marito non obediat in re honesta, & magni momenti. Quod si vir bona familiæ deponat ut ea prodigè expendat, potest uxor licitè ea negare, aut abscondere.

XIV. Qui certò scit Matrimonium suum esse invalidum, non potest debitum conjugale petere, aut reddere. Si sit dubius, etsi possit reddere, petere tamen non potest antequam veritatem debitè inquirat, postea si nihil certius deprehendat, potest petere, & dubium deponere.

XV. Si quis ad uxorem situ præpostero accedat sed in vase naturali, sine periculo effusionis seminis, probabiliter aliqui censent esse tantum veniale, alii docent esse mortale. Si autem congrua ratio subsit, v. g. quod conjux sit gravida, quod sic major sit spes concipiendi, nullum omninò est peccatum.

XVI. Gravis est obligatio inter conjuges reddendi debitum conjugale, quando rectè & moderatè petitur. Si tamen uxor innocens sciat virum mæchatum esse, aut contrâ, habet jus negandi si velit. Item, si inde metuat sibi gravè damnum prolis, aut sanitatis, aut maritum insigniter ebrium advertat.

XVII. Non licet conjugibus in usu Matrimonii aliquid facere ex quo conceptio prolis directè impeditur, etiamsi periculum in partu, aut paupertas ex multa prole timeretur. Quia sic agerent contra finem principalem Matrimonii, quod est à Deo ordinatum ad prolis generationem. Possunt tamen propter tale periculum aut paupertatem cum mutuo consensu abstinere.

QUÆSTIO est, An Matrimonium licitè contrahatur coram Ministro hæretico, postquam legitime contractum fuit coram Sacerdote?

Respondet ad hunc casum negativè *Lessius in Auctor. Cas. 24.* quia apparet esse professio quædam Religionis, aut ritus hæretici, eo quod Minister videatur in hoc actu instar personæ sacræ adhiberi. Testatur tamen *Joan. Verjus Ord. Prædicatorum in suo Pastoralis Tract. 13. Art. 7.* illam esse praxim communem in quibusdam partibus Hollandiæ, & Confœd. Provinciarum, sine ulla Catholicorù contradicitione: Quia aliàs Matrimonia illa non haberentur apud hæreticos legitima, cum magno Catholicorum incommodo, qui hinc non colligunt ullam ritus hæretici professionem, & Ministri apprecantis verba habent tantum pro civili aut politica gratulatione, eoque magis quod hæretici non admittant Matrimonii verum esse Sacramentum.

R. P. *Arsdek.* Tom. II.

§. III.

De Impedimento Matrimonii.

Impedimenta dicuntur alia *Impedientia* tantum, quæ Matrimonium reddunt illicitum, sed non invalidum: alia sunt *Dirimentia*, quæ & illicitum & invalidum constituunt. Prioris generis impedimenta scilicet *Impedientia*, sequenti versu exprimuntur.

Ecclesia vetitum, nec non Tempus Feriarum, Atque Catechismus, Crimen, Sponsalia, Votum, Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

I. *Ecclesia vetitum*, est prohibitio Episcopi vel Parocho, quæ fieri potest propter dubium de aliquo impedimento, aut inhabilitate inter Sponsos volentes contrahere.

II. *Tempus*, scilicet, ab Adventu usque ad Epiphaniam inclusivè, & à die Cinerum usque ad octavam Paschæ: quo tempore non est licita benedictio nuptialis, nec convivium, nec Sponsæ ad domum ductio. At sine his illo etiam tempore Matrimonium contrahere licet, & consummare: etsi quidam consummare negent licere, nisi cum ritè est benedictum.

III. *Sponsalia* cum altera persona, quamdiu non sunt ritè dirempta, Matrimonium cum alia impediunt.

IV. *Affinitas* contracta per Catechismum inter Respondentem & Catechizatum: sed sublatum est hoc impedimentum per Concilium Tridentinum.

V. *Votum*, scilicet simplex castitatis, vel religionis, si non nubendi. *Sanch. hic alique.*

VI. *Criminis* impedimentum est varium, primò uxoricidium, nisi esset in adulterio deprehensa, ut aliqui addunt.

II. Incestus cum uxoris viventis consanguineis intra secundum gradum, nisi sit occultus.

III. Vi accipere alienam Sponsam.

IV. Convictum esse in judicio Sacerdotem occidisse.

V. Solennem agere pœnitentiam, dum illa durat.

VI. Fieri patrum filii, ne possit uxor petere debitum. Verùm hæc criminis impedimenta per non usum sublata esse docet. *Navarrus, Sanchez, Coninck, Layman, hic Cap. 25.* Potest in cæteris prædictis Episcopus dispensare, quando est periculum incontinentiæ. Non debet autem, nisi urgente causâ, concedere tempore prohibito nuptiarum celebrationem, nec tunc etiam cum populi frequentia.

Impedimenta Dirimentia, memoriæ causâ, hoc modo aptè comprehenduntur.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen, Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas, Aetas, affinis, si clandestinus, & impos, Raptave sit mulier, nec parti reddita visa, Hæc socianda vetant connubia, facta retractant.

I. *Error*, scilicet cum creditur esse persona quæ non est (secus si erretur in personæ qualitate ut divitiis, aut nobilitate) aut à libero credatur esse liber qui servus est. Quod si error qualitatis ad errorem personæ pertinet, dirimeret; ut si intendebat cum primogenito & hærede nobilis familiæ contrahere, cum talis non sit, sed secundus aut tertius filius.

II. *Conditio*, irritat si sit contra substantiam contractus, ut contra perpetuitatem Matrimonii, aut fidem

Cc 2 con-

conjugalem, & uterque consentiat, v.g. contrahatur cum ea lege ut adulterio victum quæras, vel ut non simul vivamus, vel ut debitum non reddas, aut ut ego non reddam, vel ut conceptio impediatur, vel ut proles non educetur. Quod si talis conditio apponatur jam contracto Matrimonio, non irritat.

III. *Votum*, scilicet solenne religionis, vel per suspensionem Ordinis sacri. *Votum* autem simplex castitatis, tantum impedit, non dirimit Matrimonium, præter vota simplicia quæ statim à tyrocinio emittuntur in Societate JESU.

IV. *Cognatio*, quæ dicitur *carnalis*, est vinculum personarum ab eodem stipite proximo descendentium, dirimitque Matrimonium usque ad quartum gradum lineæ transversæ inclusivè. Et quidem quoad primum gradum fortassis dirimit jure naturæ; quoad reliquos tres, solo jure Ecclesiastico. Unde etiam Pontifex in his iusta de causa dispensare potest. Gradus verò lineæ rectæ probabile est omnes jure naturæ esse prohibitos. Porro pro gradibus consanguinitatis dignoscendis statuuntur sequentes Regule.

Prima, In linea recta tam ascendentium, quam descendentium, quod sunt personæ tot sunt gradus, unâ demptâ, scilicet stipite: v.g. pater & filius sunt consanguinei in primo gradu, nepos & avus in secundo, &c.

Secunda, in linea transversa æquali (quæ est inter personas à communi stipite æqualiter distantes) quot gradibus personæ singulæ à communi stipite distant, totidem distant inter se. Unde frater & soror sunt in primo gradu lineæ transversæ, patruus & consobrinus in secundo, filii eorundem in tertio.

Tertia, In linea transversa inæquali, inter personas inæqualiter distantes à communi stipite, quot gradibus remotior persona distat à stipite, tot gradibus distant inter se. Unde patruus & nepos, filius & soror patris sunt consanguinei in secundo gradu.

V. Altera est cognatio *Spiritualis*, quæ oritur ratione Baptismi, & Confirmationis, ac Matrimonium dirimit inter baptizantem, & hujus patrem & matrem, item inter suscipientem & susceptum, & hujus patrem & matrem.

VI. Tertia est cognatio *Legalis*, quæ est propinquitatis personarum orta ex perfecta adoptione in filium aut nepotem, ut succedat ex intestato tamquam necessarius hæres in quartam partem bonorum, vel tamquam filius in totum. Illa dirimit Matrimonium usque ad quartum gradum inter adoptantem & adoptatum, ejusque descendentes. Probabile tamen esse, post Tridentinum, dirimere tantum usque ad secundum gradum inclusivè, sicut cognatio spiritualis, notat *Diana Part. 9. Tract. 6. Resol. 54.*

VII. *Crimen*; quod Matrimonium dirimit, Primum est, Homicidium conjugis ab altero conjugè & alio tertio, sive physicè, v.g. gladio vel veneno, sive moraliter, ut imperio vel suasionè perfectum, eo consilio ut postea inter se Matrimonium contrahant.

Secundum est Adulterium, quando nimirum duo carnaliter se cognoscunt, vivente alterius conjugè, & vel Matrimonium ineunt de præsentibus, vel saltem dant fidem de ineundo post mortem conjugis.

Tertium, est Raptus, per quem persona cum violentia abducitur libidinis exercendæ, vel Matrimonii ineundi causâ, *S. Thom. Molin. hic D. 105.* Durat autem hoc impedimentum, secundum Trident. quamdiu rap-

ta est in potestate raptoris, etiam si liberè consentiat. Rapta tamen non censetur femina quæ volens, & sine vi aliis illata abducitur.

VIII. *Cultus disparitas*, id est, diversitas religionis inter baptizatum & non baptizatum. Unde Matrimonia cum hæreticis, et si plerumque illicita, sunt tamen valida. Existimo tamen Matrimonium Catholicum cum Anabaptista nullum esse, si pars hæc noudum Baptismum susceperit.

IX. *Vis, metus, Violentia* irritat Matrimonium, si five fuerit à Sponso, si five ab aliquo tertio illata in ordine ad extorquendum Matrimonium cum metu cadente in constantem virum, nec firmatur consensus, aut juramento, aut copulâ durante metu.

Talis verò est metus carceris, vel flagellorum, aut magni damni: non est autem talis, qui à Superiore justè incutitur, aut si quis contrahat, ut evadat legnam pœnam mortis, aut ducat filiam medici nolentis alioqui mederi. Aut si cymbâ casu vel tempestate eversa virgo metu mortis contrahat per verba de presenti cum alio nauta, ut in ejus cymbam recipiatur; de facto, Antverpiæ hoc casu in litem adducto, virgo opulenta nautæ adjudicata fuit.

X. *Ordo*, scilicet sacer, si five major (non autem minor) invalidat Matrimonium contrahendum. Quod si quis jam conjugatus ordinetur, sine consensu uxoris, nec poterit uti ordine, nec debitum petere, nec ad superiorem ordinem ascendere, nisi Religionem professus. Non potest autem profiteri, si Matrimonium erat consummatum, nisi uxore consentiente & voluntate vovente; juxta *Cap. cum sis, de Convers. conjugat.*

XI. *Ligamen*, scilicet prioris conjugii, quo dante invalidè contrahitur cum alio: contingit tamen licet fieri, si de morte prioris conjugis certitudo habeatur, quod si sit postea compareat tenetur altera compariemisso posteriore conjugè, ad priorem redire. *Bianca, aliique.*

XII. *Honestas*, significat impedimentum publicæ honestatis, ob quam nemo potest contrahere cum consanguineis illius cum qua contraxit Sponsalia, vel Matrimonium rarum; & quidem ante Tridentinum jure antiquo hoc impedimentum dirimit Matrimonium inter Sponsales & consanguineos Sponsales usque ad quartum gradum, oriturque ex Sponsalibus quibuscumque etiam invalidis, præterquam ex defectu consensus: Jure novo Tridentini non oritur, si Sponsalia sint invalida, & irritat tantum usque ad primum gradum, si oriatur ex Sponsalibus; ad quartum verò, si ex Matrimonio rato sequatur. *Bonacina, Sanchez, Lib. 7. D. 68. Filiucius, Tract. 10. Part. 2. cap. 6.* Difert hæc honestas ab impedimento affinitatis specialiter in eo, quod hoc supponat intervenisse copulam, non autem publicæ honestatis.

XIII. *Ætas*, quæ requiritur ad valorem Matrimonii est in viro annus 14. in femina 12. completus, nisi multitia suppleat ætatem, id est maturitas judicii, & potentia ad copulam. *Cap. de illis, &c.*

XIV. *Affinitas*, est propinquitatis personarum nata ex copula carnali, si five licita, si five illicita: utraque jure saltem Ecclesiastico dirimit Matrimonium, illa usque ad 4. gradum inclusivè; hæc verò jure novo usque ad secundum tantum, si quidem copula antecedit Matrimonium: nam si superveniat, v.g. si Titius cognoscat uxoris suæ cognatam in secundo gradu,

non dirimit, licet is qui peccavit non possit petere debitum, sed tantum reddere. Porro gradus & linea affinitatis accipiuntur sicut in consanguinitate.

XV. Si clandestinus: Matrimonium clandestinum dicitur, quod contrahitur sine Parocho, & duobus ut minimum testibus, qui possunt esse feminae, aut quibus usum rationis habentes, quod irritum est ubicumque Tridentinum est receptum, de quo supra §. 2. Num. 5.

XVI. Impos, indicat impotentiam ad copulam conjugalem, sive ex parte unius, sive utriusque, quae ut Matrimonium dicimur debet esse perpetua, & Matrimonium praecessisse, non enim sufficit postea supervenisse: si dubium sit an praecessit, probabilius est dirimendum esse.

Censetur absoluta impotentia, quae non potest tolli sine miraculo, aut peccato, aut vitae periculo, licet si possit aufferri orationibus, aut exorcismis, aut adhiberi remedium per artem, aut artem, sine gravi periculo. In maleficio, & impotentia, quae speratur posse tolli, datur triennium ad explorandum an possit copulari, quod si non sit sperandum, statim separari debent. Quae sine periculo vitae potest concipere, etiam si sine eo non possit parere, non censetur impotens, uti docet Bonacina, q. 3. Part. 13. Busen ex Henrico. Filiucius, Coninck, alique.

Quaestio est primò, apud Card. Lugo Respon. Mor. Lib. 1. Dub. 45. An Episcopus propter abusus, v. g. contrahentium quidem in praesentia Parochi & testium, sed occultè, poterit sua lege irritare talia Matrimonia, & quae contraherentur sine Denunciationibus praemissis, auferendo Parochis jus & potestatem in tali actu assistendi.

Respondet autem Lugo ibidem, etsi possit alias poenas statuere, non potuisse Matrimonia ista irritare. Quia Episcopus non habet potestatem inducendi impedimentum irritans Matrimonium ultra illa, quae iure communi inducta sunt, hoc enim soli competit Summo Pontifici, ut cum aliis docet Pontius, & Sanchez, Lib. 7. de Matrim. d. 1. num. 9. Undè Praelatus qui hoc attentavit, à S. Congregatione Concilii monitus fuit ut edictum revocaret.

Quaestio est secundò ibidem: An possit à Pontifice concedi dispensatio ad contrahendum matrimonium in secundo gradu consanguinitatis, simul cum primo gradu affinitatis, v. g. ut aliquis possit ducere uxorem relictam sui fratris defuncti, sibi etiam conjunctam in secundo gradu consanguinitatis.

Respondet Lugo, post longam deliberationem, propter causas gravis momenti, & publico bono conducentes, talem dispensationem actu concessam esse ab Urbano VIII. anno circiter 1643.

§. IV.

De Matrimonio revalidando, aut contrahendo in partibus Haereticorum.

Queritur primò. An Matrimonium in validè contractum possit aliquo modo revalidari.

Respondeo affirmativè. Primò, si invalidum fuerit Matrimonium ex una tantum parte, defectu consensus legit aut liberè praestiti, curandum est ut illa novum consensum externis signis alteri parti exhibeat: nec opus esse ut haec sciat consensum illum ad revalidandum Matrimonium praestari, censet Sanchez, Bona-

cina, Coninck, alique: Neque necessarium esse tunc adesse Parochum. Henriquez, Bonacina, Regis. hic num. 133. Quod si consensus ex utraque parte defuerit, debet praedicto modo, consensus ex utraque parte praestari.

Secundo, Si defectus valoris ortus fuerit ex occulto impedimento dirimente, v. g. consanguinitatis, debet primo obtineri dispensatio, & postea cognito impedimento, novus, & absolutus utriusque consensus privatim praestari. Et si una pars sit ignara impedimenti, prudenter inducenda est ad novum consensum absolutè praestandum, vel saltem conditionatè, scilicet, *consensio de novo si aliquo ex capite Matrimonium nostrum sit nullum*: si non timeatur periculum repulsae. Hoc autem si meritò timeatur, aut aliae graves molestiae, probabile est sufficere ut sola pars impedimenti conscia consensum renoveret & alteri declaret, uti docet Sanchez, Coninck, Lessius, Filiucius & plures cum Diana Part. 4. Tract. 4. Resol. 49.

Queritur secundò, Quid dicendum de Matrimoniis, quae in partibus Haereticorum sine Parocho & testibus contrahuntur?

Respondeo ex Congreg. Cardinalium: Primò, si in Parochia ubi initur Matrimonium, v. g. in Anglia, decretum Tridentini de Praesentia Parochi nondum est publicatum, validum erit Matrimonium, absque Parocho & testibus contractum. Publicatio autem decreti facta praesumitur, si id aliquo tempore in Parochia tanquam decretum Concilii fuit observatum.

II. Haereticos in quorum Parochia dictum Decretum fuit publicatum, v. g. in Hollandia, Fritia, &c. tenent formam praescriptam servare. An tamen idè ipsorum Matrimonia absque forma Concilii, quamvis coram Ministro Acaatholico, vel Magistratu contracta, haberi debeant tanquam nulla, constare magis poterit ex adductis hic infra post num. 4.

III. Si contingat in Partibus haereticorum ubi decretum Tridentini est publicatum, v. g. in aliqua parte Hollandiae, nullum residere Parochum, aut Episcopum, vel alium, qui eorum vices suppleat, tali casu Matrimonia ibi contracta valida erunt absque praesentia Parochi, adhibitis saltem duobus testibus.

IV. Si exet quidem Parochus & Episcopus, sed nullo constituto Vicario uterque metu haereticorum lateat ita ut verè ignoretur ubinam sit, vel eodem metu à Diocesi ab sit, nec ad alterutrum sit tutus accessus, validum est Matrimonium contractum absque forma Tridentini, adhibitis tamen (ut dictum est) duobus testibus. Ita responsum est à Congreg. Cardin. Interpretum Tridentini ad instantiam Archiepiscopi Philippensis anno 1603. & eisdem declarationes refert Zypaeus in iure Pontificio Lib. 4. Num. 16.

Ad praedictam Quaestionem plurimum ulterioris lucis nobis attulit Resolutio Illustrissimi Castoriensis ad Illustrissimum Gandensem 14. Augusti 1685. & ad Eruditissimum Antonium Hoefslach, Ecclesiae Cathedralis Antverpiensis Canonicum Graduatum, Librorum Censorem, &c. 17. Decembris 1685. quae distinctius declarat talia Matrimonia, quae coram Magistratu, aut Ministro Acaatholico in Provinciis Belgii confederatis contrahuntur, quamvis absque forma Concilii, pro validis habenda esse: quod pluribus rationibus ac testimoniis accuratè deducit, cujus proinde authographum hic servatur. Idem pro Germania jam ante resolvit noster Layman Lib. 5. Tract. 10.

Part.

De in

20
zia

Part. 2. Cap. 4. Num. 7. pro Ducatu Clivæ Stalensis
Oratorii Presbyter *Libro integro*, quem de hoc argu-
mento composuit.

Quæritur tertio, An liceat Catholicis interesse
Nuptiis hæreticorum, & eas aliquo munere honora-
re: Ratio dubitandi est, quia sic Catholicus videtur
approbare ritus hæreticorum, aut nuptias illicito mo-
do contractas.

Respondeo tamen, Catholicis illicitum non esse
tales nuptias sua præsentia & munere honorare. Quia
illa assistentia Catholicæ est actio indifferens, neque
præbentur illa munera ad approbandum tale Matrimo-
nium, sed ad conservandam amicitiam inter vi-
cinos aut consanguineos. Potest enim ex aliis moti-
vis illud Matrimonium Catholico displicere, etsi ob a-
lias causas honoret amicos qui illis nuptiis copulantur.

Alias Resolutiones varias de Matrimonio in parti-
bus Hæreticorum, vide infra Tract. VI. Quæst. 22. &
sequentibus.

A quibus porrò præter Pontificem in impedimen-
tis Matrimonii, præsertim in Missionibus, petenda sit
Dispensatio, colligi potest partim ex Facultatibus su-
pra traditis *Part. III. Cap. V.* partim ex Praxi sequen-
ti recurrendi ad Curiam Romanam.

Quia verò pauci ritè norunt praxim & stylum Cu-
riæ, aut Pœnitentiariæ Romanæ, hic formam proceden-
di in hujusmodi dispensationibus, aliisque gratiis
obtinendis, facili methodo subjiciemus.

S. V.

*Praxis & forma quâ Dispensationes pro Matrimo-
nio, aliisque Casibus ex Romana PœNITENTIARIA
peti, & concedi solent.*

Sciendum primò, Officio factæ Pœnitentiariæ præ-
esse aliquem S. R. E. Cardinalem, cui Pontifex suo
nomine amplam in multis absolvendi & dispensandi
potestatem concedit. Ut sunt Dispensationes super
impedimentis occultis ad contrahendum, sive re-
contrahendum Matrimonium: Nec non dispensatio-
nes in Irregularitatibus: Convalidationes Titulorum:
Rehabilitationes ad Beneficia, nec non ad officia, &
dignitates, & similia: Dispensationes cum Regulari-
bus transire volentibus ad strictiorem vel laxiorem
Religionem: Condonationes & Remissiones fructuum
malè exactorum & perceptorum, quando de præ-
judicio certi Domini non agitur; Dilaciones & com-
mutationes Votorum simplicium: & Absolutiones à
reservatis, & simplici obligatione legendi horas Ca-
nonicas, certis modis.

II. Hæ Gratiæ per Pœnitentiarium conceduntur
in foro conscientiæ, sive pro foro non contentioso;
forum enim contentiosum spectat ad Judices causa-
rium, cognitionem civilem, aut criminalem habentes.
Mittuntur autem Diplomata, quibus gratiæ continen-
tur, absentibus plerumque clausa, & à majori Pœni-
tentiario gratis tribui solent.

Qui petit Dispensationem super impedimento Ma-
trimonii, debet totum impedimentum explicare, ut si
impedimentum sit in gradu inæquali, debet inæquali-
tatem exprimere. Idem dicendum si consanguinitas
vel affinitas ex duplici capite contracta fuit, ut si for-
nicatus fuerit cum duabus fororibus ejus fœminæ cum
qua matrimonium contrahere cupit, debet duplicem

impedimenti causam exponere, quamvis *Henricus*
hoc casu contrarium sentiat. Causas etiam ad obtinen-
dam dispensationem non debet allegare falsas, aut dis-
simulare veras, præsertim ad rei substantiam pertine-
tes, sine quibus præsumi possit Superiorem non dispen-
saturum, aliàs dispensatio esset subreptitia, & invalida.
Aliud esset si qualitas, aut causa dissimulata, aut alle-
gata in postulatione, tantum extrinsecè se haberet ad
rem postulatam, sine qua habentur aliæ cause sufficien-
tes, non ideo dispensatio sic obrenta censetur subre-
ptitia, sed potest suum effectum sortiri.

III. Itaque in praxi ut scribatur pro dispensatione
dixi, Romæ obtinenda. Primò, debet formari Supplicatio
per modum Libelli supplicis, qui inscribitur Majori
Pœnitentiario S. R. E. Cardinali, & ferè inchoatur
hoc modo: *Exponitur humillimè ex parte N. N.* si opor-
tet in casu occulto non nominando personas, & expli-
cando distinctè impedimentum Matrimonii, vel alium
Casum pro quo requiritur dispensatio. Secundo loca
debent fideliter exponi cause propter quas necessarium
sit Dispensationem concedi, quales sunt quæ allegantur
in ipsa forma aliarum Dispensationum, quarum Di-
ploma infra distinctè exhibeo. Tertio loco, sequitur
humilis Supplicatio, ut pro opportuno remedio dis-
pensatio illa benignè concedatur.

Inscriptio litterarum sit. *Eminentissimo & Reveren-
dissimo D. Cardinali Majori Pœnitentiario.* Sic autem
ipsis litteris casus proponitur. *Eminentissime & Reveren-
dissime Domine.* N. Sacerdos contraxit Irregularita-
tem ex Homicidio occulto ab eo ob talem, vel talem
causam, clam tali modo patrato vel procurato in per-
sona hominis laici. Ab eo tempore non abstinuit ab
exercitio ordinum, vitandi scandalum causa, vel ut
proderet; sive, abstinuit, sed cum diu sine scandalum
abstinere non possit, humillimè supplicat pro remedio.

N. N. Contraxit Matrimonium cum muliere, cujus
matrem antea carnaliter cognoverat, conscius, vitio-
scius impedimenti (quod occultum est) quare cum illa
que scandalum separari non possint, humillimè supplicat
pro remedio.

N. N. Mulier emisit votum Castitatis perpetuæ,
cum adiret, vel futurum esse prævideat periculum in-
continentiæ, humillimè supplicat pro dispensatione ad ef-
fectum nubendi.

Sed cum innumeri sint casus, in quibus supplicatio
bet Eminentissimo Cardinali Majori Pœnitentiario,
innumera quoque sunt Supplicationum Exemplaria
pro quorum notitia hæc indicasse sufficiat. Id desin-
que observando, quod in casibus occultis sufficiat per
simplex N. N. procedere, tacito nomine & cognomi-
ne pœnitentis; & casus sic inscriptus mittendus est per
communem Tabellarium Romam, ut supra. Sed ad-
dendum, quâ viâ Responsum mittendum sit, aut per
Tabellarium communem: Terminando litteras in hæc
fere modum: Dignetur Eminentia vestra referre
N. N. in civitate N. pro tali Oppido N. Quod si in tali
Oppido non sit Confessarius Graduatus, vel si difficultas
sit illi aperire conscientiam, cum jam aperuerit alius
Confessario non graduato, hoc ipsum in litteris mittendis
significetur.

Formam autem quâ ad Supplicationem remitti so-
let Responsum Romanum, prout habetur apud *De Le-
one*, aliosque, hic commodè subjicio, ex qua
procedendi modus facile comprehendetur.

Forma Litterarum Romanarum pro eo qui Matrimonium in facie Ecclesie contraxit cum Muliere cujus Sororem prius carnaliter cognoverat &c. hac forma conceditur Dispensatio à Majori Pœnitentiario apostolico.

N. Sancta Romana Ecclesia Presbyter Cardinalis, Discreto viro Confessori Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctore, ex approbatus ab Ordinario, per Latorem presentium ad infra scripta specialiter eligendo, salutem in Domino.

Ex parte Latoris presentium nobis oblata petitio continebat: Quod ipse alias in facie Ecclesie Matrimonium contraxit, & successivè consummavit cum muliere, cujus Sororem prius carnaliter cognoverat. Cum autem, & sicut eadem petitio subungebat, dictum Lator propter impedimentum ex præmissis proveniens, nequeat in dicto Matrimonio remanere absque Sedis Apostolicæ dispensatione, & separatio inter ipsum & dictam mulierem fieri non potest absque scandalo; ad id vitandum, ac pro sua conscientia quiete cupit Lator à præmissis, que occulta sunt, & de quibus plurimum dolet, per sacra Pœnitentiaria officium absolvi, secumque desuper dispensari. Quare supplicari nobis fecit humiliter, ut sibi super his de opportuno remedio providere dignaremur. Nos igitur, qui Pœnitentiaria Domini Pape curam gerimus supplicationibus hujusmodi inclinati, auctoritate Apostolica nobis specialiter concessa discretionis tue committimus: Quatenus si est ita, dictum Latorem, audita prius ejus sacramentali confessione, à quibusvis sententiis, censuris, & penis Ecclesiasticis, quas propter præmissa quomodolibet incurrit ab omni est, & excessibus hujusmodi absolvas hac vice in forma Ecclesie consueta: injuncta inde ei pro tam enormis libidinis excessus, gravi pœnitentia salutari, ac sacramentali confessione peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, ut minimum semel, & quoties anima sua saluti expedire iudicaveris: & aliis que fuerint de jure injungenda. Demum, dummodo impedimentum ex præmissis proveniens subsistat, & separatio inter Latorem & dictam mulierem fieri non possit absque scandalo; ex cohabitatione verò, de continentia probabiliter timendum esse, tibi visum fuerit, & aliud canonicum non obstat, cum eodem Latore, ac dicta muliere de nullitate prioris, consensu certiorata, sed ita caute ut latoris delictum nusquam detegatur, matrimonium cum eadem & uterque inter se de novo, secretè ad evitanda scandala, præmissis non obstantibus contrahere, & in eo postmodum remanere licite valeant, misericorditer dispenses, prolem susceptam si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimam decernendo in foro conscientia, & in alio sacramentali confessionis tantum & non aliter. Ita quod hujusmodi absolutio & dispensatio in foro judicario nullatenus suffragentur, nullis super hic adhibitis retribus aut litteris datis, seu processibus confectis, sed presentibus litteris, quas sub pœna excommunicationis lata sententia laudare tenearis, ita ut nullum illarum exemplum existet, neque eam Latore restituas, quod si restitueris, nihil ipsi præsentis litteræ suffragentur. Datum Romæ apud S. Petrum sub sigillo officii Pœnitentiariae, 4. Septembris, Pontificatus Sanctissimi Domini Nostri anno.....

Pro aliis Casibus similis forma accommodatur, ut pro ligato voto simplici Religionis ad effectum contrahendi matrimonium &c.

Pro harum ac similium litterarum executione.

Nota primò, Quando dicuntur litteræ illæ dirigi ad

Oratorem sive Latorem, intellige, ad ipsum qui dispensationem petit sive per se, sive per alium, qui non debet eas aperire, sed eligere Confessarium Magistrum in Theologia, aut alium qualis initio litterarum scribitur, qui ea sibi ab Oratore tradita resignet, legat, & postea cum Oratore sive Latore dispenset, juxta commissionem in litteris expressam. Dum autem requiritur ut Confessor ille sit Magister, aut Doctor, non sufficit quod sit Doctor Ordinis, vel Professor, vel Licentiat. Ex privilegio autem Confessarii Societatis *7ESTU* concessò è Gregorio XIII. possunt etiam eligi alii Mendicantes, modò ad hoc à suis Superioribus facultatem habeant, ut docet Paulus Leon, & Diana *Part. 4. Tract. 4. Refol. 41.*

II. Debet Confessor electus dispensare in ipsa confessione, vel immediate post illam peractam; præmissa prius diligenti causæ cognitione, nisi eam satis perpectam habeat: non est tamen necessarium exigere testes, aut juramentum, nisi aliunde sciret rem, aut causam pro dispensatione allegatam non subsistere, tunc enim dispensare non potest.

III. Opera in Litteris præscripta potest ex iusta causa moderari, non potest tamen ea condonare.

IV. In absolvendo debet servare formam in Rituali Romano probatam, adeoque postquam dixit.

Absolvo te à peccatis tuis, debet addere: Et eadem auctoritate declaro te in dicto Matrimonio manere, & debitum conjugale reddere posse & debere, nec non dispensato tecum ut idem debitum etiam exigere licite valeas, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.

Si sit absolvendus ab Excommunicatione, illius formam habes supra in *Tract. II. Cap. III. de Absolutione.*

Denique debet omnibus peractis Litteras ipsas laecerare, ac præcipue sigillum, ne possint in foro externo fervire. Nihilque pro dispensatione, nequidem compensationis Titulo accipiendum, sub pœna excommunicationis majoris ipso facto incurrendæ. Adeo Curia Romana cupit suos Ministros ab omni labe Simonie longissimè abesse.

NOTA.

Post hæc à me in priori Editione studiose elaborata & in eadem edita, devenit in manus meas viâ Romanâ hæc authentica ipsius Pœnitentiariæ Instructio non ita pridem prælo vulgata, cujus hic exemplar annexo.

Instructio Parochorum, & aliorum Confessariorum pro Casibus, quorum Absolutio, vel Dispensatio spectat ad Sacram Pœnitentiariam, seu ad Sedem Apostolicam.

Um sæpe sit experientia compertum, plurimos utriusque sexus Christi fideles, & præcipue in longinquis degentes, Censurarum vinculo, votorum abstrictione, matrimonialibus impedimentis, Irregularitatum inhabilitate, aliisque reservatorum casuum ligaminibus obnoxios ceterisque penis, ad hanc sanctam Sedem Apostolicam, ejusque sacram Pœnitentiariam spectantibus, irretitos, in illis lachrymosè persistere, & tandem (quod est maxime dolendum) in illorum damnationis statu sapius laboriosè perire, cumque tanti mali causam hisce præcipue fontibus manare pateat, &c.

Primò, nam Parochi vel alii ad quos penitentes hujusmodi occurrere contigit, in Pagis, Ruribus, & Suburbis

vitam

vitam ducere solent, nec viam, modumque, vel aliquem in Alma Urbe, qui salutare remedium, & absolutionis, vel dispensationis litteras à dicta Sacra Penitentiaria, quas iugiter gratis, & benigne confugientibus remedia partitur, eis obtineat, & procuret, cognoscentes, nec sperantes hac vera, & facili via deposita, dictos penitentes ad eorum Ordinarios dirigendo dimittant, inique ad ipsos accedere (feminas præsertim) verecundia, vel pudor intercludat aditum, & timor accessum præpediat, consilium ultra invenire ignorando verentur, unde sub illis in statu damnationis in sordescendo propria conscientia, & divina justitia sigello teruntur.

Secundo, verò alii proprios in Urbe Procuratores habentes, tantum pecunia cum pro ipsorum labore exigunt, quod inopes penitentes, tantis sumptibus impares gratia inhiantes, in consolatium recedant (& quod est enormius) sibi fortasse persuadent, Sacra Penitentiaria Tribunal aliquid lucris pro litteris prædictis reportare, quod non solum omnia gratis concedit, sed etiam serena fronte & grato omnes excipit animo, & ad tam pium opus adiuvat, & hortatur.

Tertio, eventum nonnumquam, & exponentium inadvertentia succedit, ut gratia jam obtenta irrita iudicentur, ex eo quia casus, & circumstantias eorum confusè explicando, vel reticendo, inde sit quod litterarum executores, præmissis postea penitentium vero scrutinio rem aliter quam est expressum se habere comperiunt, unde ipsas exequi nequeant, quamobrem exposcentes saepe confusi, se nova impetrationis carere putantes benigno abbacato remedio, privati & inhabiles permanere cogantur.

Quare gratum Omnipotenti Deo & rem utilem fidelibus suis me facturum spero, si brevem methodum quo in supradictis uti debeant proponam.

Sic igitur Casum exponet, &c.

Eminentissime, & Reverendissime
Domine.

N Sacerdos contraxit Irregularitatem ex homicidio occulto, ab ipso obitalem, vel talem causam claram modo patraro, vel procurato in personam hominis Laici, ab illo tamen tempore non abstinuit ab exercitio suorum ordinum, ne se proderet, vel alios scandalizaret (si verò abstinerit dicat) se abstinuit, sed cum diu absque scandalo obtinere non valeat humillimè supplicat pro remedio.

N. N. Vir contraxit matrimonium cum N. muliere, cuius matrem, vel sororem antea carnaliter cognoverat, conscius, vel nescius impedimenti, quod occultum est, quare cum absque scandalo separari non possit, humiliter supplicat pro remedio.

N. Mulier emisit votum perpetue castitatis, sed cum adsit, vel futurum esse prævideat incontinentia periculum humillimè supplicat pro dispensatione ad effectum nubendi.

Item quoniam innumeri sunt casus pro quibus supplicari contingat, varia quoque esse poterunt supplicationum exempla, pro quorum noticia hac indicasse sufficiat.

Denique, si in illa Civitate, seu Oppido, unde Eminentissimo Penitentiario scribitur non fuerint Confessores in Jure Canonico Doctores, vel Sacre Theologia Magistri, vel si quando etiam adessent, non de facili penitentes inducerentur, vel nequirent eis propriam aperire conscientiam, vel quia alio confessori non graduato jam manifestaverint, ideo advertant hoc idem ipsi magno Penitentiario significare. Quod similiter faciant, quando Confessarius

Gothicum characterem legere nesciat, quoniam de opportuno remedio providebunt.

Quod si forte responsio ipsius Eminentissimi tardare videbitur, eo casu prudens Confessarius, vel penitens dispartitur rescribere, ut si forte fuisset deperdita, alia ad manus dicti Eminentissimi Penitentiarii perveniat, quibus præmissis (adjuvante Domino) omnibus incommodis præcaveatur, animasque fratrum nostrorum, suo favore, & pro rum confessariorum solertia lucrabimur.

Hortantur tandem Parochi, & alii ad quos presertim pervenerint ipsas per afflictionem, vel typis mandanda, ut transferendo, earum notitiam pro animarum salu cunctis quibus poterunt communicare. Venetiæ M. DC. LXXVIII. Superiorum Permissu.

DE CENSURIS ECCLESIASTICIS.

§. I.

De Censuris in communi.

Plurima de Censuris, Irregularitatibus, & Impedimentis ex illis provenientibus hæcenus tractatum locis propriis hic infra annotandis, ne, more plurimum Scriptorum, actum sæpius agamus.

De Censuris singulis in quantum impediunt à percipienda, aut conferenda Absolutione Sacramentali Item, à quo possit ferri Censura, & de moderandam ferendam requisito: Item, de Casibus occasione Censuræ vel aliunde Reservatis Pontifici, Episcopo, Superioribus Regularium, & modis ab iis absolvendæ accuratè deducuntur singula supra Tract. II. Cap. III. & sequentibus usque ad Tractatum Tertium. Irregularitates singula, & earum effectus exponuntur supra Tract. VII. de Sacramento Ordinis in fine §. 3. pag. 100. Quæ reliqua sunt de singulis hic suo ordine tradentur.

CENSURA igitur in communi, est pœna spiritualis per quam homo baptizatus, delinquens, ac contra, auctoritate Ecclesiæ, bonorum quorundam spiritualium usu privatur, uti fide tradit Suarez de Censuris lib. 1. Sect. 1. alique. Triplex est Censura, Excommunicatio, Suspendio, Interdictum: Irregularitas autem non est propriè Censura, sed inhabilitas jure constituta, ut ad Ordines, Beneficia, Officia, &c.

§. II.

Excommunicatio.

Excommunicatio definitur, Censura Ecclesiastica quæ homo baptizatus privatur communione fidelium, sive participatione aliquorum bonorum quæ delibus sunt communia, de quibus infra.

Dicitur, homo baptizatus, quia homo per Baptismum subditur Ecclesiæ, & ejus jurisdictioni subjacet: Quo de non baptizatis dici non potest, *Quid enim* (inquit Apostolus) *mibi de iis qui foris sunt judicare?*

Non dicitur privare participatione Omnium bonorum, sed tantum aliquorum; non enim privatur, nisi gratiâ, sed privationem illius per peccatum & contumaciam præsupponit; imo fieri posset ut quis peccatæ contritionis actu gratiam recuperasset, penamque ab Excommunicatione absolveretur. Similiter

non privat bonis spiritualibus particularibus, v. g. effectu orationum, quas aliquis privatim pro Excommunicato offert, sed tantum communibus.

Est autem duplex Excommunicatio: alia major, alia minor: Excommunicatio illa major dicitur, quae communiione plurium bonorum privat; minor, quae pauciorum. Bona verò quibus major Excommunicatio privat, sex praesertim numerantur à Doctores.

Primo enim, privat administratione & receptione Sacramentorum.

Secundo, participatione suffragiorum communium Ecclesiae, quae scilicet à Clericis, quatenus Ecclesiae Ministris, pro fidelibus offeruntur.

Tertio, iure audiendi Missam, & assistendi officiiis divinis publicis; tenetur tamen Clericus in sacris constitutus aut Beneficiatus, quamvis Excommunicatus, privatim solus officium recitare; sed in illa recitatione abstinere debet ab illis verbis, *Dominus vobiscum*, ut docet Navarrus, & alii apud Bonacinam.

Quarto, electione passiva ad quavis beneficia & dignitates Ecclesiasticas.

Quinto, sepultura Ecclesiastica.

Sexto, communicatione humana & civili cum aliis fidelibus: quod Doctores hoc versiculo exprimunt.

Omorare, vale, communitio, mensa, negatur.

Os, significat allocutionem, confabulationem, sive fiat per litteras, nutus, aut alia signa: item quaecumque alia signa exteriora amicitiae, ut oscula, amplexus, &c.

Orare, significat simul cum Excommunicato orationem facere, divinum officium recitare, &c.

Vale, id est Excommunicatum salutare, aut honorem aliquem verbis aut gestis illi exhibere.

Communitio, id est, quavis societas cum Excommunicato, in habitatione, vel exercicio, aut contractu.

Mensa, id est, simul cum illo, & in eadem mensa comedere.

Sunt tamen hic duo observanda. Primum est, id quod habetur in Bulla Martini V. quae incipit *Ad evitanda*, & confirmata fuit à Leone X. in Concilio Lateranensi, referturque à Navarro, Cap. 27. Num. 35. quae quidem summus Pontifex ad evitanda animarum pericula statuit, ut nemo deinceps quemquam ratione alicujus sententiae aut Censurae Ecclesiasticae, à jure vel ab homine Generaliter promulgatae, in Sacramentorum administratione, receptione, aut aliis quibuscumque rebus divinis vel externis vitare, aut interdictum observare teneatur; nisi sententia vel censura ejusmodi contra certam personam, Collegium, Ecclesiam, &c. *Specialiter* à jure & publica vel denunciata fuerit; excepto, qui ob sacrilegam manuum injectionem in Clericum, Excommunicationem canonis ita notorie incurrit, ut factum ejus nulla tergiversatione clari, & nullo juris suffragio excusari possit: nam ab ejusmodi etiam non denunciati communiione abstinendum est. Postea verò subjungitur; *Per hac autem non intendimus ipsos excommunicatos, suspensos, interdictos, in aliquo sublevare, vel quomodo libet eis suffragari*; id est, ut explicat Layman, Part. 2. Cap. 1. de Excommuni. quod, quamvis in communiione aliorum hac Pontificis indulgentia uti possint Excommunicati illi, qui non sunt denunciati, aut notorii Clericorum percussores: quando tamen agitur de ipsorum Excommunicatorum commodo, eadem hac indulgentia ipsis suffragari minimè possit.

R. P. Arsdæck. Tom. II.

Secundum est, ratione necessitatis, vel utilitatis, vel pietatis, licitam interdum esse Communicationem aliquam cum Excommunicato etiam denunciato, vel notorio Clericorum percussore: unde Doctores ex capite, *Quoniam multos*, 11. Quæst. 3. causas aliquas colligunt; ob quas ejusmodi Communicatio licite haberi potest, quas hoc versiculo Communiter expriment.

Utile, lex, humile, res ignorata, necesse.

Utile, significat utilitatem spiritualem Excommunicati, aut illius qui cum eo Communicat.

Lex, obligationem illi reddendi quod ei justè debetur, ut si debitor creditori mutuum restituat; si uxor viro debitum conjugale reddat.

Humile, designat subjectionem, & obsequium, quod filius parenti, servus Domino deferre tenetur.

Res ignorata, juris aut facti ignorantiam invincibilem, seu inculpabilem.

Necesse, necessitatem spiritualem, aut etiam temporalem, si sit notabilis: unde licitum est, v. g. in gravi necessitate corporali, elemosinam petere, & accipere ab Excommunicato denunciato.

Causa autem particulares quibus Excommunicatio major incurritur tam in Jure, quam extra Corpus Juris, eorumque Reservationes distincte recensentur supra *Tract. 2. Cap. 4. §. 1. & seq.*

§. III.

Suspensio.

Definitur Suspensio, Censura quae Clericus functiones aliquas Ecclesiasticas exercere prohibetur: v. g. circa exercitium officii, vel beneficii Ecclesiastici. De quibus fult Suarez de Censuris, Navarrus Cap. 27. Bonacina D. 3. P. 1. Layman hic Lib. 1. Tract. 5. Part. 3. Cap. 1.

Ex hac definitione colligitur, multiplicem esse suspensionem: alia est enim ab officio tantum, sive officium sit ordinis, sive jurisdictionis: alia à beneficio tantum, seu ab administratione & fructibus beneficii percipiendis: alia ab officio & beneficio simul. Rursus, alia est suspensio ab officio in totum, quando quis privatur omni usu officii sui: alia est in partem, qualis est illa quae, verbi gratia, quis suspenditur ab audiendis confessionibus, non verò ab aliis Sacramentis administrandis. Alia præterea est suspensio temporalis, quae fertur ad certum tempus, & illo elapso, cessat; nec est opus absolute, ut docet Navarrus supra: Alia, quae nullo termino temporis circumscribitur. Alia denique est suspensio poenalis, alia medicinalis: poenalis est ea, quae fertur in punitionem & vindictam delicti commisi, ut quando quis suspenditur ob peccatum merè præteritum quae quidem non fertur per modum Censurae, sed per modum poenae, ut observat Bonacina Disp. 3. Sup. Punct. 3. Medicinalis est illa, qua intenditur emendatio delinquentis & hæc est proprie Censura.

Qui autem suspensionem violat, exercetque actum à quo Suspectus est, peccat mortaliter, nisi materia levitas excuset: & si Suspensionem illam violat per exercitium solenne Ordinis alicujus majoris à quo Suspectus est, incurrit Irregularitatem, ut docent Suarez, Navarrus, & alia apud Bonacinam Punct. 4.

Dd

Primò,

de in
20
ia

Primò, Suspensionem incurrit Clericus Concubina-
rius notorius, ex Jure Canonico Cap. *Quasitum de con-*
habitatione Clericorum & mulierum. Et Trident. Sess.
45. Cap. 14. innovans pœnas antiquas Canonibus latis,
statuit præterea, ut si à Superioribus admoniti non resipi-
scant privatione beneficiorum; Excommunicatione ma-
jori, Suspensione ab Ordinibus, inhabilitate ad quæcum-
que beneficia, officia & dignitates, incarceratione, & ali-
is similibus pœnis placentantur.

Secunda Suspendio est, contra recipientem sacros Or-
dines sub Titulo ficto patrimonii, vel beneficii, ut colligitur
ex Bulla Pii V. quæ incipit *Romanus Pontifex*, ut
docent Quaranta, Suarez, Filiucius, & apud Bonacinam
suprà: quamquam Tolet. existimet Suspensionem illam
non incurri ipso facto, sed arbitrio Episcopi infligendam
esse.

Tertia est, contra eum qui sacros Ordines recipit ex-
tra tempora per Ecclesiam constituta, vel ante legitimam
ætatem, vel absq; litteris dimissorias, ut habetur in extra-
vaganti Pii II. quæ incipit, *Cum sacrorum*, & in altera ex-
travaganti Sixti V. quæ incipit, *Sanctum & salutare*, ut
docent Suarez, Navarrus, & alii apud Bonacinam suprà.
A qui Suspensione, ut ibidem dicit, absolvi potest
Episcopus, si delictum occultum sit: id est, si non sit
notorium, nec deductum ad forum contentiosum.

Quarta est, contra suscipientem duos Sacros Ordi-
nes in eodem die, aut duobus diebus continuis & im-
mediatis: qui quidem suspenditur ab executione poste-
rioris, ut habetur ex Capite *Litteras* de temp. Ordinatis.
Similiter suscipiens eodem die minores Ordines cum
Subdiaconatu, ut ibidem dicitur. Et hæc Suspendio Pa-
pæ reservata est, ut docet idem Bonacina.

Quinta est, contra Clericum qui vacante Sede Epi-
scopali, & non arctatus occasione Beneficii recepti, aut
recipiendi, Ordinem aliquem sacrum recipit cum dimis-
sorias Capituli, ut habetur in Conc. Trident. Sess. 7.
Cap. 10. de Reform. ubi prohibetur Capitulis Ecclesia-
rum, ne Sede vacante, infra annum à die vacationis,
dent litteras dimissorias, nisi urgente aliqua necessitate:
aliàs statuit ut Capitulum interdicto Ecclesiastico subja-
ceat; & sic ordinatis ad beneplacitum futuri Prælati sint
ab Ordinibus susceptis ipso facto Suspendi.

Sexta est, contra Clericum, qui per saltum recipit
Ordinem superiorem, antequàm receperit inferiorem:
v. g. Presbyteratum ante Diaconatum, ut habetur Ca-
pit. unico de Clerico per saltum promoti, & in Conc.
Trident. Sess. 23. Cap. 14.

Septima est, contra eum, qui recipit Ordines ab
Episcopo Excommunicato, Suspendio, aut interdicto
denunciato; vel etiam simoniaco per sententiam decla-
rato; ut habetur Capite 1. & 2. de Schismat. & Cap.
Si quis, Quest. 1.

Octava est, contra eum, qui recipit scienter aliquem
Ordinem per simoniam, quamvis occultam, ut habetur
Capite *Per tuas*, de simonia.

Nona est contra eum, qui Excommunicatione ali-
qua irretitus scienter Ordinem recipit, ut habetur Cap.
Cum illorum, de Sent. Excommunicati.

Decima est, contra eum, qui furtivè aliquem Ordi-
nem recipit; id est, qui in scio Episcopo non vocatus vel
approbatus ad Ordines suscipiendos accedit; aut qui alio
præmisso, qui suo nomine examinatur, vocatus deinde
proprio nomine Ordines recipit, ut habetur Cap. 1. de
eo qui furtivè, &c.

Undecima est, contra Sacerdotem, tam secularem

quam regularem conjungentem in matrimonium, vel
benedicentem subditos alterius Parochiæ absque licen-
tia Parochi vel Ordinarii, ut habetur in Conc. Trident.
Sess. 24. Cap. 1. de Reform.

Duodecima est, contra Episcopum, conferentem
Ordines, vel primam Tonsuram extraneo, absque
missorias Episcopi: aut ordinationes facientem in alio-
na Diœcesi absque licentia Ordinarii, ut habetur in Conc.
Trident. Sess. 23. Capite de Reform. aut conferentem
Ordines vel Tonsuram simoniace, ut habetur Cap. pen-
ultimo de Simonia.

Decimatertia est contra Episcopum, aliquid etiam
sponte oblatum in visitatione accipientem, præter illud
quod sibi debetur: qui quidem suspenditur ab ingressu
Ecclesiæ, nisi intra mensem duplum restituat, ut habetur
Cap. *Exigit*, de censibus in 6. Et hæc Suspendio in-
curritur etiam ab aliis Visitatoribus Ecclesiarum, au-
corum familiaribus, si occasione visitationis munera
etiam spontè oblata recipiant, nisi intra mensem du-
plum restituant.

Denique Religiosi incurrunt Suspensionem, 1. si
Apostata Ordines recipientes. 2. Admittentes ad pro-
fessionem ante annum probationis exactum. 3. Nupti-
tentes habitu & vestitu modo sibi præscripto. 4. In-
ducentes mulieres in Monasteria.

Quantitas & qualitas Suspensionis quando de re do-
bitatur, colligi debet ex verbis quibus profertur, quæ
non amplius sunt extendenda quam proprie & rigide
significent, cum illa sit pœna, adeoque odiosa ac re-
stringenda.

Suspendus à certa functione Ordinis, v. g. à Sacra-
mentorum administratione, non est ideo Suspendus
à Sacrificio celebrando.

Suspendus ab Ordine non ideo videtur Suspendus à
Beneficio, quia Beneficium non fundatur in Ordine.
Quamvis doceat Bonacina, indirectè à fructibus benefi-
cii suspendi: quia dum non potest facere officium non
potest percipere fructus beneficii.

Suspendio Capituli, vel aliquo Conventu, non
censetur Suspendio singuli in eo contenti, nisi illi in
culpa esse vel fuisse constet.

Debet autem Suspendio in scripto, non solo verbo
proferri, præterquam ab eo qui privilegium habet ut
que scripto Censuras ferendi. Ita cum communi
Decretum de Censuris Disp. 1. Quest. 1. Part. 7. de quo supra
Suspendio, Layman hic Cap. 2. Num. 3. aliquid

Potestatem Suspensionis ferendæ habent illi quibus
competit potestas ferendi Censuras.

Absolutio à Suspensione non reservata competi-
tenti Episcopalem auctoritatem, & communiter Reli-
giosis ad hoc privilegiatis in foro conscientie. Ita cum
communi suprà Suarez, Navarrus, Bonacina,
Layman hic Cap. 4. Num. 2.

§. IV.

De Interdicto.

Definitur Interdictum, Censura Ecclesiastica pro-
hibens usum divinorum officiorum, aliquorum
Sacramentorum, & Ecclesiasticæ sepulturæ. Intelligi-
tùr talis est, nam & Excommunicatio eodem modo
quatenus est Communicatio cum fidelibus. Suspendio
verò quatenus usus ille est exercitium Ecclesiasticæ
potestatis.

Dividitur Interdictum in locale, personale, &

mixtum. *Locale* est quo interdicitur locus, ne in eo divina Officia celebrentur, Sacramenta administrantur, &c. quavis ejusmodi loci incolæ possint alibi divinis Officiis assistere, Sacramenta recipere, &c. *Personale* est, quo persona aliqua particularis, vel communitas aliqua personarum, puta populus Civitatis aut Provinciae alicujus interdicitur, ne ubicumque sit, divinis officii assistat, Sacramenta recipiat, &c. *Mixtum* verò complectitur utrumque, personale scilicet & locale, ita Navarrus, Sylvester, & alii apud Bonacinam, Disp. 2. de Interdicto Punct. primo.

Rursus, Interdictum aliud est generale, aliud particulare. Interdictum *Particulare* est, quo locus aliquis particularis interdicitur, v. g. Ecclesia aliqua ob crimen aliquod in eâ perpetratum: vel quo personæ aliquæ afficiuntur, non ut membra civitatis, sed ut personæ particulares; verbi gratia, quando interdiciuntur omnes & singuli qui tale factus patrarunt. Interdictum verò *Generale* est, quod fertur in locum aliquem generalem, qui à communitate aliqua occupatur, v. g. in Regnum, Diocesim, Civitatem, vel ipsam communitatem, ut est corpus aliquod politicum, v. g. in populum alicujus regni, civitatis, &c. Et ejusmodi Interdictum contrahit omnes qui ex illa communitate sunt, etiam *Innocentes*, qui proinde illud servare tenentur, nisi speciali aliquo privilegio sint exempti, ut fufius explicat Bonacina *supra*: hac prohibito tamen varias recipit exceptiones.

In primis enim Sacramenta Baptismi & Confirmationis solenniter tempore Interdicti ministrari possunt, ut habetur Cap. *Quoniam* & Cap. *Alma mater*, de Sentent. Excomm. in 6. Sacramentum etiam Penitentiae, ut ibidem dicitur, ministrari potest, præterquam iis qui sunt in causâ culpabili, ob quam latum est Interdictum, nisi prius satisfecerint, aut satisfaciendi idoneam dederint cautionem, vel saltem se satisfacturos esse juraverint. Sacramentum item Eucharistiae tempore Interdicti non nisi in articulo mortis per modum viatici ministrari potest. Sacramentum verò Extremæ unctionis, secluso extremæ necessitatis casu, quando alia suscipi non possunt, item Ordinis & Matrimonii, tempore Interdicti neque ministrari, neque suscipi licite possunt, ut fufius docet, (& variis auctoritatibus probat) Bonacina *supra*: quavis Navarrus, Cap. 27. Num. 179. & alii probabiliter existiment, Matrimonium tempore Interdicti licite contrahi posse.

Quod spectat ad Officia divina, observandum est, eo nomine significari Sacrificium Missæ, Horas Canonicas, quæ publicè cantantur in Ecclesiâ, Benedictiones solennes, & alia omnia, quæ publicè ad cultum divinum fiunt à personis Ecclesiasticis, quæ omnia prohibita esse censentur, cum hac tamen limitatione, sicut habetur Cap. *Alma mater*, ut tempore Interdicti quotidie in Ecclesiis specialiter non Interdictis celebrentur Missæ; & alia divina Officia, sed januis clausis, sine campanarum sono, voce submissâ, exclusis Excommunicatis & Interdictis, præterquam in festis Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis B. M. V., quibus additus fuit à Martino V. dies festus Corporis Christi cum octavâ, & à Leone X. dies Conceptionis B. M. V. in

quibus diebus licitum est tempore Interdicti generalis, Missas & divina Officia celebrare publicè & solenniter, januis apertis, cum sono campanarum, admittis quoque Interdictis; illis etiam quorum causâ latum est Interdictum, modò isti longè sint ab altari, nec ad oblationes aut Communionem admittantur. In Ecclesiis verò specialiter Interdictis, in quibus asservatur Eucharistia, licitum est tantum semel in hebdomadâ Missam celebrare ad renovandam Eucharistiam, ut docent Henriquez, Navarrus, & alii apud Bonacinam *supra* Cap. 2 de Interd.

Quamvis tempore Interdicti Localis, non possint Laici, licet non Interdicti, *Sepeliri* in loco Interdicto; possunt tamen Clerici, dummodo personaliter Interdicti non sint, etiam in loco Interdicto sepeliri, in silentio tamen sine campanarum pulsû: sicut & Laici etiam personaliter Interdicti, si denunciati non sint, possunt in loco sacro non Interdicto sepeliri.

Interdictum Locale generale præsertim incurritur, quando Dominus terræ injuriosè Episcopum percutit, aut capit, aut id fieri mandat: item quando impedit ne Legatus aut Nuntius Apostolicus officium suum exequatur; & in aliis etiam casibus, qui quoniam rarius eveniunt; & apud Bonacinam *supra*, alioque Doctores videri possunt, à nobis prætermittuntur; circa quos casus tamen observat Bonacina ex Suarez, Filiucio, & aliis, nullam esse obligationem servandi Interdicti ante denunciationem.

Ad *Suspensionem* de qua *supra*, proximè accedit *Depositio* & *Degradatio*, per quam persona Ecclesiastica ob enorme aliquod crimen removetur in perpetuû ab omni Ordine, juris dictione, & beneficio: ita ut quamvis non amittat characterem Ordinis qui indelebilis est, privetur tamen omni, & quocumque illius usu, sine remissionis spe. Quod si hæc fiat solis verbis, appellatur *Verbalis* depositio: si præter verba; quædam aliæ ceremoniæ in Pontificali præscriptæ adhibeantur, vocatur *Realis* depositio seu degradatio. Hæc est autem inter utramque differentia, ut observat Bonacina Disp. 4. de Deg. Punct. unico quod Depositio verbalis fieri possit in absentem: Degradatio verò solummodò fiat in præsentem: præterea Depositio verbalis non tollit privilegium fori, Degradatio verò tollit; ita ut degradatus possit à iudice Laico eodem modo plecti, ac si numquam in Christi Domini Clerum fuisset cooptatus.

Degradatio tamen realis fieri non debet, nisi ob crimina illa quæ in jure expressa sunt; qualia sunt hæresis manifesta, sodomia, calumniaproproprio Episcopo irrogata, & alia similia, quæ videri possunt apud Doctores & Canonistas.

Denique notandum, 1. *Depositionem* & *Degradationem*, non esse verè Censuram, & à *Suspensione* in hoc peculiariter differre, quod illæ tollant etiam ipsum jus radicale, & Titulum beneficii in perpetuum, quod non fit per *Suspensionem*. 2. Clericos posse *Degradari* à suo Episcopo, non ab inferioribus: Deponi tamen posse ab eodem per Vicarium.

De *IRREGULARITATIBUS* singulis, earumque Effectibus actum est *supra* de Sacram. Ordinis *Tract. 4. Cap. 7. §. 3. Pag. 222.*